

Finansiering av näringslivets gröna omställning

HANS LINDBLAD
KERSTI KARLTORP
MARTIN JANHÄLL

Till statsråden Karl-Petter Thorwaldsson och Max Elger

Klimatomställningen är en av regeringens främsta prioriteringar och här är näringslivets omställning en central del. Regeringen har genomfört flera åtgärder för att främja en grön omställning, bland annat genom att införa statliga gröna kreditgarantier och satsningen på Industriklivet. Regeringen avser fortsätta driva på en allt snabbare klimatomställning och samtidigt möjliggöra fler privata investeringar som bidrar till minskade utsläpp, ökad export och nya arbetstillfällen. Den fortsatta gröna omställningen av näringslivet har diskuterats i flera sammanhang, bland annat inom regeringens samverkansprogram och inom kommittén Fossilfritt Sverige. En sakkunnig person gavs i uppdrag att bistå Finansdepartementet och Näringsdepartementet i arbetet med att kartlägga behov utifrån slutsatser från befintliga arbetsströmmar inom området näringslivets gröna omställning samt presentera fokusområden för att i större utsträckning möta behovet av åtgärder inom identifierade områden. Fokus i arbetet ska ligga på hinder inom finansmarknadsområdet, men även andra hinder inom andra områden för näringslivets gröna omställning är aktuella.

Mot denna bakgrund beslöt Chefen för Näringsdepartementet, statsrådet Karl-Petter Thorwaldsson, den 12 maj att ge den tidigare Riksgäldsdirektören Fil. Dr. Hans Lindblad i uppdrag att kartlägga behov och identifiera fokusområden för fortsatt arbete för finansiering av näringslivets gröna omställning. Till utredningen knöts samma dag Tekn. Dr. Kersti Karltorp och Nationalekonom Martin Janhäll.¹

Uppdraget ska redovisas senast den 15 augusti 2022, vilket härmed görs.

Stockholm 2022-08-15

Hans Lindblad

Kersti Karltorp

Martin Janhäll

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
1 Inledning	12
1.1 Uppdraget och dess syfte	13
1.2 Utredningens genomförande	14
2 Utgångspunkter för utredningen	16
2.1 Offentliga sektorns roll	16
2.2 Riskdelning	17
2.3 Avgränsningar	18
3 Fokusområde: Kompetens, rådgivning och guidning	20
3.1 Ge Almi i uppdrag att vidga verifieringsmedlen till att omfatta analyskostnader för mindre lån	22
3.2 Ge SEK, Riksgälden och EKN i uppdrag att stärka kompetens inom analys och projektfinansiering	23
3.3 Utred hur styrelsemedlemmars kompetens i klimatomställning kan stärkas	23
3.4 Säkerställ att styrelseledamöter för statligt ägda bolagen har utbildning i klimatomställning	24
3.5 Ge Pensionsmyndigheten, Finansinspektionen och Fondtorgsnämnden i uppdrag att informera om hållbar pension	24
3.6 Stärk Naturvårdsverkets uppdrag att bistå med expertkompetens och vägledning inom taxonomin	25
3.7 Ge Almi utökat uppdrag att hjälpa små och medelstora företag med rapporteringskrav och vägledning inom taxonomin	25
3.8 Ge Tillväxtverket i uppdrag att sammanställa information om statliga instrument för finansiering av näringslivets klimatomställning samt att utveckla en samlad kontaktyta för stöd och statliga instrument	26
3.9 Ge Vinnova och Energimyndigheten i uppdrag att utveckla ett samlat grepp för de framåtblickande arbetet för EU finansiering av forskning, utveckling och innovation	28
4 Fokusområde: Datatillgång och harmonisering av standarder	30
4.1 Ge SCB i uppdrag att utveckla och samla statistik med relevans för klimatomställningen samt tillgängliggöra denna statistik	32
5 Fokusområde: Finansiering	34
5.1 Ge Almi i uppdrag att skapa ett statligt grönt investeringsbolag, "Almi Green Invest - AGI"	36
5.2 Ge Almi Green Invest i uppdrag att sätta upp en uthållig grön riskkapitalfond (tillför 1,5 mdkr)	38
5.3 Ge Almi Green Invest i uppdrag att sätta upp en venture debt fond (tillför 1,5 mdkr)	39
5.4 Utveckla Saminvests uppdrag med fokus på uthållighet och omställning	40

5.5	Tydliggör Industrifondens roll inom klimatomställningen	41
5.6	Utred möjligheten till mer flexibla placeringsregler för AP-fonderna.....	41
5.7	Ta bort exportkriteriet för EKN:s gröna garantier och förtydliga kriterierna för SEK:s gröna lån.	45
5.8	Utvärdera lägre avgifter för EKN:s garantier för små och medelstora företag	45
5.9	Utred utökad täckningsgraden för EKN:s och Riksgäldens gröna garantier till 90%	46
5.10	Utred fler kategorier av förmånstagare för Riksgäldens och EKN:s gröna garantier.....	46
5.11	Ta bort löptidbegränsningen för Riksgäldens gröna garanti.....	47
5.12	Öka EKN:s och Riksgäldens garantiramar för gröna lån.....	47
5.13	Ge i uppdrag till EKN och Riksgälden att harmonisera villkor för garantier.....	48
5.14	Utvidga EKN:s råvarugaranti till en generell garanti för strategiska insatsvaror.....	48
5.15	Ge Finansinspektionen i uppdrag att verka för lägre kapitalkrav för kommande grön utlåning	49
6	Fokusområde: Stöd för samhällsomställning	51
6.1	Införa en samhällsomvandlingsgaranti samt utöka SEK:s utlåningsmandat	53
6.2	Analysstöd till kommuner och regioner	54
6.3	Säkerställande av regional täckning	55
7	Fokusområde: Strategi, samordning och styrning.....	56
7.1	Utred nationell strategi för klimatomställningen samt samordning inom Regeringskansliet för dess genomförande.....	57
7.2	Utred samordning och organisation för finansiering av den gröna omställningen.....	58
8	Konsekvenser av förslagen	60
	Referenslista.....	61
Bilaga 1	Sammanställning av förslag	63
Bilaga 2	Sammanställning strategier, mål, handlingsplaner och visioner med direkt anknytning till grön omställning och näringslivet	84
Bilaga 3	Beslutsprotokoll avseende uppdraget.....	86

Sammanfattning

Klimatförändringarna och de klimatmål som är uppsatta internationellt och i Sverige kräver betydande investeringar för att få till stånd en grön omställning av samhället. Finansieringen av den fortsatta gröna omställningen av näringslivet har diskuterats i flera sammanhang, bland annat inom regeringens samverkansprogram för näringslivets klimatomställning och inom kommittén Fossilfritt Sverige. Som ett led i detta tillsatte regeringen denna utredning för att utifrån befintliga arbetsströmmar identifiera eventuella hinder för finansiering av näringslivets omställning och peka ut förslag för fortsatt arbete. Utredningen har tolkat detta som att det stod oss fritt att även komplettera befintliga förslag med nya.

Arbetet har präglats av några övergripande observationer. För det första kan konstateras att det finns ett omfattande engagemang i klimatfrågor från många parter, inte minst näringslivet och finansmarknaden. Exempelvis håller EU:s taxonomi för miljömässigt hållbara ekonomiska aktiviteter på att implementeras, flera länder har dedikerat riktade plattformar till att arbeta med hållbara finanser och svenska aktörer arbetar aktivt inom området. För det andra tycks det generellt inte finnas brist på kapital, men det ser olika ut för företags olika utvecklingsfaser och beroende på hur stort företaget är. För det tredje noteras att det finns en rad utmaningar för näringslivets klimatomställning exempelvis kopplat till tillgång till arbetskraft, energi, infrastruktur, tillstånd samt högre pris på vissa fossilfria produkter, vilket kan göra det svårt för dem att konkurrera med produkter med fossilt ursprung. Oklarheter kring hur dessa utmaningar kan hanteras ökar riskerna och kan därmed utgöra hinder för finansiering och investering. Långsiktighet och stabilitet i politiken är centralt för att möta dessa utmaningar och skapa förutsättningar för den gröna omställningen, inklusive dess finansiering.

Utredningen presenterar en rad olika förslag grupperade i fokusområden: a) Kompetens, rådgivning och guidning; b) Datatillgång och harmonisering av standarder; c) Finansiering; d) Stöd för samhällsomställning och e) Strategi, samordning och styrning, se tabell 1. Förslagen handlar bland annat om att stärka kompetens, stötta processen för att finna finansiering, mer riskkapital till statliga aktörer och utökade garantiramar. Skälen är flera. Det främsta är att uppmuntra till en samhällsekonomiskt motiverad investeringsnivå genom att minska risk och osäkerhet. Genom att staten har möjligheten att bära risk på annat sätt än privata aktörer finns det ett stort värde i att staten "går före" och visar vägen för näringslivet. På samma sätt kan osäkerhet minska genom att staten deltar tillsammans med näringslivet. De mest omfattande åtgärderna för att minska/dela risk är förslag om mer riskkapital till bland annat Almi och utökade möjligheter för Riksgäldskontoret och EKN att garantera krediter.

Förutsättningarna för finansieringen av olika initiativ och projekt inom den gröna omställningen varierar och är därtill olika beroende bland annat på vilken utvecklingsfas som teknikerna och/eller bolagen befinner sig i. Stora privata gröna verksamheter och investeringar, exempelvis inom fossilfritt stål, är mer mogna processer. Produktionen har ofta kunnat

demonstrerats i demonstrationsanläggningar och produkterna sålts på förhand. Detta minskar riskerna i finansieringen och verksamheter i denna fas har ofta relativt sett lättare att få garantier och finansiering. Mindre och mer nya projekt har det emellertid svårare, särskilt i de tidiga faserna finns det ett behov av mer riskkapital och att det offentliga investerar först och avlastar risk. Utredningens kartläggning visar på att det finns vissa luckor, det vill säga att finansiering av vissa faser inte täckts alls eller lika tydligt av olika stöd som i andra faser. Mot den bakgrunden föreslås dels att kriterier för lån och garantier harmoniseras och att vissa begränsningar slopas, dels att tillgången till riskkapital utökas i både volym och löptid. En form av osäkerhet för finansiärer sammanhänger med olika stöds utsträckning i tiden. Mot den bakgrunden föreslås en förlängning och tydlighet kring krediters och garantiers längd. För att uppnå en större långsiktighet och uthållighet föreslås en ökad flexibilitet för de statliga riskkapitalaktörerna avseende hur länge de ska kunna ha ett innehav och vilken typ av verktyg de ska kunna använda. Därtill föreslås att regeringen ser över och vid behov lämnar förslag till Riksdagen att bredda AP-fondernas placeringsreglemente.

En förutsättning för att de gröna investeringarna ska bli lyckosamma är att företagen tillsammans med kommuner och regioner kan attrahera arbetskraft i tillräcklig utsträckning. Att locka människor att flytta och etablera sig där de nya jobben växer fram kommer att kräva omfattande följdinvesteringar vid sidan av den gröna omställningen. Det handlar om bostäder, kommersiell verksamhet, kommunal och regional service med mera. För att underlätta finansieringen av dessa nödvändiga följdinvesteringar föreslås att Riksgäldskontorets och EKN:s garantier under vissa förutsättningar även ska kunna användas vid finansiering av delar av denna typ av investeringar.

För tidiga utvecklingsfaser med fokus på forskning, utveckling och demonstration kan finansiering ske i form av stöd. Det finns många att söka, men företag upplever att de kan vara utmanande att navigera i floran av stöd på nationell och EU-nivå. För att guida företag och säkerställa att statliga instrument är effektiva föreslår utredningen att Tillväxtverket gör en översyn samt, tillsammans med andra myndigheter, utvecklar en samlad kontaktyta för företag som vill hitta till stöd och andra statliga instrument. För att säkra att framtida gröna stöd på EU-nivå ger goda möjligheter för svenska företag föreslår utredningen att Vinnova och Energimyndigheten ges i uppdrag att ta ett samlat grepp inom detta område.

En förutsättning för gröna investeringar är att investerarna förstår och kan bedöma komplexa projekt med nya tekniker och/eller affärsmodeller, vilket kan kräva mer analys och kompetens. Framför allt för mindre investeringar kan detta medföra ett hinder då kostnaden för kreditbedömningen med mera främst avgörs av hur komplext projektet är och därmed vilken kompetens som krävs, inte lånets storlek. Utredningen föreslår därför att ge Almi i uppdrag att utforma stöd för analyskostnader för mindre lån. Utredningen föreslår vidare att ge i uppdrag åt Naturvårdsverket respektive Almi att bidra med kompetens och vägledning för att underlätta implementering av EU:s taxonomi, som också kan bidra vid bedömningar av investeringsprojekt och verksamheter.

I arbetet har det konstaterats att det främst är utländska banker som varit aktiva kreditgivare till gröna stora industriprojekt i Sverige. Svenska banker har medvetet inte varit lika engagerade. Till en del är detta att betrakta som ett marknadsmisslyckande, som dock delvis håller på att rättas till. Utredningens bedömning är att intresset för gröna investeringar och marknadskompetensen hos svenska banker och andra institutioner är växande och håller på att stärkas. För att öka kompetensen hos offentliga aktörer som kan fylla en viktig roll genom att komplettera marknaden föreslår utredningen att SEK, Riksgälden och EKN ska ges i uppdrag att stärka kompetens inom analys och projektfinansiering. Utredningen föreslår därtill att AP-fonderna ska ges ett större utrymme att investera direkt i bolag och för att skapa ytterligare kapacitet även ges möjlighet att sätta upp gemensamma fonder med privata intressenter. Detta kommer också att bidra till en fortsatt kompetensuppbyggnad. Vidare anser utredningen att det finns skäl att stärka kompetensen kring klimatfrågor hos företagsledningarna och styrelser.

En förutsättning för att bedöma investeringar är tillförlitlig statistik, data och harmoniserade standarder för rapportering. Utredningen föreslår att SCB får i uppdrag att samla statistik med relevans för klimatomställningen för att underlätta för såväl företagen, finansmarknaderna som offentliga aktörers arbete med klimatomställningen. Utredningens bedömning är vidare att det sker ett omfattande internationellt och inhemskt arbete inom harmonisering av standarder. Även om arbetet på flera sätt är långt ifrån klart finns det inte skäl att interferera i det pågående arbetet genom ytterligare förslag. Mot den bakgrunden lägger utredningen inga förslag inom området harmonisering av standarder utan uppmanar i stället regeringen och berörda parter att noga följa pågående arbete.

Utöver ovan föreslår utredningen att regeringen tillsätter två större utredningar. Den ena med uppdrag att samla, samordna och formulera en tydligare klimatstrategi. Den andra ska utreda hur finansieringen av näringslivets klimatomställning bäst kan samordnas. Den första utredningen bör också pröva om det bör inrättas en särskild klimatpolitisk samordningsfunktion direkt under statsministern.

Förslagen som läggs är finansiellt skalbara i storlek och tid. Effekterna på de offentliga finanserna är olika. Garantier påverkar vare sig utgifter, finansiellt sparande eller offentlig skuld så länge de inte infrias. Den förväntade kostnaden av eventuella infrianden täcks av avgifter. Kapitallutskottet påverkar utgifter och skuld, men inte alltid det finansiella sparandet. Anslagsökningar påverkar utgifter, sparande och skuld. Offentliga bolags skuldsättning påverkar inte de offentliga finanserna. Lån upptagna av kommuner påverkar offentliga sektorns finansiella sparande och den offentliga skulden, men inte takbegränsade utgifter (gäller bara staten).

Tabell 1 Sammanfattning av utredningens förslag

Fokusområde	Förslag	Medel/kapacitet till:	Miljoner kronor: P=permanent, annars engångsmedel
Kompetens, rådgivning och guidning	3.1 Ge Almi i uppdrag att vidga verifieringmedlen till att omfatta analyskostnader för mindre lån	Almi	50 P
	3.2 Ge SEK, RGK och EKN i uppdrag att stärka kompetens inom analys och projektfinansiering	SEK, RGK och EKN	2
	3.3 Utred hur styrelsemedlemmars kompetens i klimatomställning kan stärkas	RK	2
	3.4 Säkerställ att styrelseledamöter för statligt ägda bolag har utbildning i klimatomställning	RK	2 2 P
	3.5 Ge PM, FI och FTN i uppdrag att informera om hållbar pension	PM FTN FI	2 2 2
	3.6 Stärk NVV uppdrag att bistå med expertkompetens och vägledning inom taxonomin	NVV	4
	3.7 Ge Almi utökad uppdrag att hjälpa små och medelstora företag med rapporteringskrav och vägledning inom taxonomin	Almi	2
	3.8 Ge TVV i uppdrag att sammanställa information om statliga instrument för finansiering av näringslivets klimatomställning samt att utveckla en samlad kontaktyta för stöd och statliga instrument	TVV	4 2 P
	3.9 Ge Vinnova och STEM i uppdrag att utveckla ett samlat grepp för de framåtblickande arbetet för EU finansiering av forskning, utveckling och innovation	Vinnova och STEM	2 2 P

	5.6 (se nedan)	-	-
Datatillgång och harmonisering av standarder	4.1 Ge SCB i uppdrag att utveckla och samla statistik med relevans för klimatomställningen samt tillgängliggöra denna statistik	SCB	8 P
	3.1, 3.6 och 3.7 (se ovan)	-	-
Finansiering	5.1 Ge Almi i uppdrag att skapa ett statligt grönt investeringsbolag, "Almi Green Invest – AGI"	Almi	2
	5.2 Ge Almi i uppdrag att sätta upp en uthållig grön riskkapitalfond (aktiekapital), kapitaltillskott	Almi	1500, se anm.
	5.3 Ge Almi i uppdrag att sätta upp en venture debt fond, kapitaltillskott	Almi	1500, se anm.
	5.4 Utveckla Saminvests uppdrag med fokus på uthållighet och omställning, kapitaltillskott	Saminvest	1000
	5.5 Tydliggör Industrifondens roll inom klimatomställningen	RK	1
	5.6 Utred möjligheten till mer flexibla placeringsregler för AP-fonderna	RK	4
	5.7 Ta bort exportkriteriet för EKN:s gröna garantier och förtydliga kriterierna för SEK:s gröna lån	RK	1
	5.8 Utvärdera lägre avgifter för EKN:s garantier för små och medelstora företag	EKN	2
	5.9 Utred utökad täckningsgraden för EKN:s och Riksgäldens gröna garantier till 90%	RK	2
	5.10 Utred fler kategorier av förmånstagare för RGK:s och EKN:s gröna garantier	RK	2
	5.11 Ta bort löptidbegränsningen för Riksgäldens gröna garanti	RK	1

	5.12 Öka EKN:s och RGK:s garantiramar att omfatta gröna lån och lån till följdinvesteringar. Nuvarande ramar är 475 resp. 80 miljarder kronor.	EKN RGK	Öka till 1000 000 Öka till 300 000
	5.13 Ge i uppdrag till EKN och RGK att harmonisera villkor för garantier	RGK EKN	1 1
	5.14 Utvidga EKN:s råvarugaranti till en generell garanti för strategiska insatsvaror	RK	1
	5.15 Ge FI i uppdrag att verka för lägre kapitalkrav för kommande grön utlåning	RK	1
	5.16 Säkerställ regional täckning		
	3.1 (se ovan)	-	-
Utmaningar för samhället	6.1 Införa en samhällsomvandlingsgaranti i samt utöka SEK:s utlåningsmandat	EKN, RK, RGK och SEK	6
	6.2 Ge TVV i uppdrag att tillsammans med SKR utveckla ett analysstöd till kommuner och regioner	TVV och SKR	6
	5.16 Säkerställande av regional täckning	Statliga aktörer	
Strategi, samordning och styrning	7.1 Utred nationell strategi för klimatomställningen samt samordning inom RK för dess genomförande	RK	8 per år till utredning klar
	7.2 Utred samlad översyn av klimatfinansiering och dess samordning inom Regeringskansliet	RK	6 per år till utredning klar

Lista med förkortningar

AGI - Almi Green Invest
Almi - Almi AB
COP26 - 26th UN Climate Change Conference of the Parties
CSRD - Corporate Sustainability Reporting Directive
EFRAG - European Financial Reporting Advisory Group
EIB - Europeiska Investeringsbanken
EIF - Europeiska Investeringsfonden
EKN - Exportkreditnämnden
ESAP - European Single Access Point
EU - Europeiska unionen
FI - Finansinspektionen
FTN - Fondtorgsnämnden
GBER – Förordningen om allmänna gruppundantag
GFANZ - Glasgow Financial Alliance for Net Zero
GRI - Global Reporting Initiative
IFRS - International Financial Reporting Standards
IPBES - The Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services
IPCC - Intergovernmental Panel on Climate Change
ISSB - International Sustainability Standards Board
KFW - Kreditanstalt für Wiederaufbau
NFRD - Non-Financial Reporting Directive
NIB – Nordiska Investeringsbanken
NVV - Naturvårdsverket
OPS - Offentlig privat samverkan
PM - Pensionsmyndigheten
RGK - Riksgäldskontoret
RK - Regeringskansliet
SCB - Statistiska Centralbyrån
SEK - AB Svensk Exportkredit
SKR – Sveriges Kommuner och Regioner
STEM - Statens energimyndighet
TCFD - Task Force on Climate-related Financial Disclosures
TVV - Tillväxtverket

1 Inledning

Klimatförändringarna och nyttjandet av våra naturtillgångar är avgörande frågor för vår tid. Klimatet blir varmare, havsnivåerna stiger, föroreningarna kostar liv och den biologiska mångfalden urholkas. De senaste rapporterna från den mellanstatliga plattformen för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (IPBES) och FN:s klimatpanel (IPCC) visar att det skyndsamt krävs kraftfulla åtgärder. I Sverige bedömer Naturvårdsverket att utsläppsminskningen inte sker tillräckligt snabbt för att klara klimatmålet, att senast 2045 inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären och att därefter uppnå negativa utsläpp.^{2,3} Klimatpolitiska rådet understryker i sin rapport från 2022 att klimatomställningen måste accelereras, men också att Sverige har goda förutsättningar att ligga i framkant när utvecklingen av det fossilfria samhället tar fart.⁴

Åtgärder införs på flera håll för att driva på förändringar i samhället och minska påverkan på miljö och klimat. EU genomför reformer och arbetar för att uppnå EU:s klimatmål och införa den gröna given, vilket är ett omfattande lagstiftningspaket med syfte att göra EU till den första klimatneutrala regionen i världen. Sveriges regering har satt klimatomställningen som en av sina främsta prioriteringar och näringslivets omställning är en viktig del i detta. Flera åtgärder har införts för att främja detta, exempelvis statliga gröna kreditgarantier och Industrilivet som är ett stöd till forskning, utveckling och demonstration. Näringslivet, inte minst i norra Sverige, driver på med utveckling och industriinvesteringar i nya fossilfria värdekedjor.

Det finns flera centrala utmaningar för att accelerera klimatomställningen. För det första krävs att infrastruktur exempelvis i form av elnät och transportinfrastruktur kommer på plats och att utbyggnaden sker i tid. För infrastruktur, men även för exempelvis förnyelse inom industrin, måste tillståndsprocesserna utvecklas i syfte att bli mindre tidskrävande och mer förutsägbara. För det andra har en del fossilfria produkter svårt att konkurrera med produkter med fossilt ursprung då de förstnämnda kostar mer att producera. Det råder stor enighet kring att ett av de mest effektiva sätten att hantera denna utmaning är ett långsiktigt och tillräckligt högt pris på koldioxid, helst globalt. EU:s handelssystem med utsläppsrätter är ett viktigt steg i denna riktning. Slutligen, en förutsättning för att de gröna investeringarna ska bli framgångsrika är att företagen tillsammans med kommuner och regioner kan attrahera arbetskraft i tillräcklig utsträckning. Det kommer att kräva omfattande följdinvesteringar vid sidan av den gröna omställningen. För att göra investeringar i den gröna omställningen finansieringsbara krävs att politiken skapar förutsättningar i form av stabilitet, tydlighet och långsiktighet.

² [Naturvårdsverket \(2021\) Miljömålen Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2021 – Med fokus på statliga insatser, Rapport 6968](#)

³ Målet fastslås i det klimatpolitiska ramverket för Sverige, [Prop.2016/17:146](#)

⁴ [Klimatpolitiska rådet \(2022\), 2022 Klimatpolitiska rådets rapport, Rapport nr 5 ISBN: 978-91-984671-7-8](#)

Det privata kapitalet kan bidra till att driva på takten i omställningen i näringslivet och mycket arbete pågår på såväl internationell som nationell nivå. I den klimatpolitiska handlingsplanen som regeringen presenterade 2019 fastslås att finansmarknaden ska bidra till en hållbar utveckling.⁵ I planen konstateras att det krävs mycket stora investeringar de kommande decennierna för att nå de nationella och globala klimatmålen. Handlingsplanen visar att det pågår ett omfattande arbete för att adressera marknadsmisslyckanden som direkt kopplar till finansmarknaden, exempelvis för att öka transparensen, utveckla mätmetoder, riskbedömningar och definitioner för att möjliggöra mer informerade investeringsbeslut. I handlingsplanen föreslås följande åtgärder för finansmarknaden: 1) Riksgälden ska emittera en grön statsobligation (genomfört), 2) En utvärdering av de ändrade placeringsreglerna för AP-fonderna med avseende på om placering i fossil energi minskar (genomfört), 3) Utökat uppdrag till Finansinspektionen av regeringen att förbättra transparensen och jämförbarheten vad gäller hållbarhet på finansmarknaden. (pågående) och 4) Sverige ska driva på inom EU för att integrera hållbarhetsaspekter inom kapitalmarknadsunionen (pågående).

Det är svårt att säga hur mycket kapital som behövs för att få till omställningen i den takt som krävs samt i vilken omfattning detta kapital ska vara offentligt eller privat. Finanspolitiska rådet noterar att det kommer krävas omfattande investeringar för att nå målet om netto noll utsläpp till 2045, men att det anmärkningsvärt nog inte finns en samlad bedömning om vilket finansiellt offentligt åtagande som krävs för Sveriges klimatomställning.⁶ Totalt sett kommer det krävas omfattande investeringar inom energi-, industrin- och transportsektorn. Finanspolitiska rådet förutser att offentliga investeringar bara kommer utgöra en liten del därav.

1.1 Uppdraget och dess syfte

För att Sverige ska kunna uppnå klimatmålet som satts upp krävs att näringslivets gröna omställning fortsätter och ökar kraftfullt. Flera tidigare analyser och kartläggningar (se Utredningens genomförande nedan) har presenterat åtgärdsförslag för hur finansiering av den gröna omställningen kan främjas. Denna utredning har tillsats med uppdrag att bistå Finansdepartementet och Näringsdepartementet med att kartlägga behov och åtgärdsförslag utifrån befintliga arbetsströmmar, identifiera eventuella hinder för näringslivets finansiering av investeringar för den gröna omställningen och utveckla genomförbara och kostnadseffektiva förslag för fortsatt arbete. Utredningen har tolkat detta som att det även varit fritt att komplettera befintliga förslag med nya.

Utredningen sorterar de tidigare och nya förslagen i följande fokusområden: a) Kompetens, rådgivning och guidning; b) Datatillgång och harmonisering av standarder; c) Finansiering; d) Stöd för samhällsomställning och e) Strategi, samordning och styrning. Förslagen konsek-

⁵ [Prop. 2019/20:65](#)

⁶ [Finanspolitiska rådet \(2022\) Svensk finanspolitik Finanspolitiska rådets rapport 2022. ISBN 978-91-985545-2-6](#)

vensbeskrivs kort utifrån påverkan på de offentliga finanserna. Det har emellertid inte varit utredningens uppdrag att värdera effekter av olika klimatinvesteringar, föreslå prioriteringar eller liknande.

De investeringar som behöver finansieras och är i fokus för denna utredning kan grovt delas upp i tre kategorier, vilket var och ett kräver olika typer av finansiering, 1) befintliga och nya företag som ställer om eller bygger upp sin verksamhet med beprövad grön produktionsteknik, 2) företag som utvecklar grön teknik för att framställa nya eller befintliga produkter och 3) följdinvesteringar, ofta i form av infrastruktur, exempelvis vägar och elledningar, och samhällstjänster, exempelvis bostäder och skolor samt investeringar i kommersiell verksamhet som är nödvändig för att skapa attraktiva samhällen. Finansieringen behöver i första hand komma från den privata sektorn. Men för att skala upp och säkerställa att nödvändiga investeringar sker i en samhällsekonomisk önskvärd omfattning kan det behövas olika former av stöd, riskdelning och incitament.

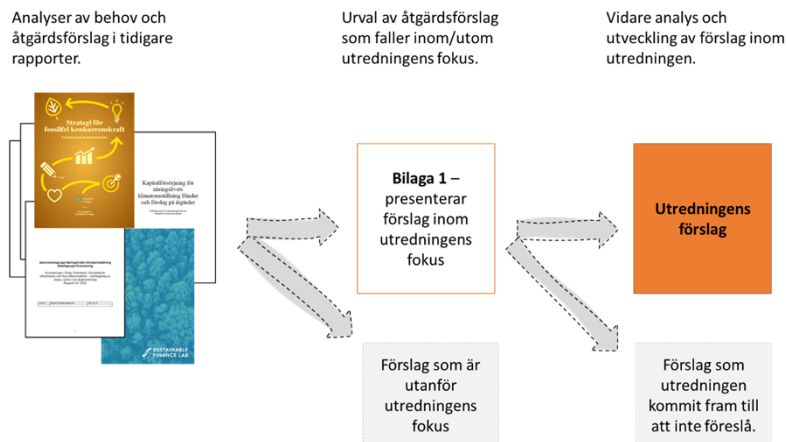
1.2 Utredningens genomförande

Genomförandet av denna utredning kan beskrivas i tre olika steg som presenteras nedan. Arbetet har tagit utgångspunkt i ett antal tidigare analyser av finansiering av näringslivets klimatomställning. I ett första steg har behov och åtgärdsförslag som presenterats i följande rapporter sammanställts:

- Fossilfritt Sveriges Strategi för fossilfri konkurrenskraft - Finansieringsstrategi (våren 2022)
- Samverkansgruppen för Näringslivets klimatomställning, vars arbetsgrupp för finansiering har presenterat två rapporter våren 2021 respektive våren 2022
- Klimatpolitiska rådets rapport Hållbar finansiering av klimatomställningen (våren 2022)
- Naturvårdsverkets rapport Kapitalförsörjning för näringslivets klimatomställning Hinder och förslag på åtgärder - Underlagsrapport till regeringsuppdraget om Näringslivets klimatomställning (våren 2022)

Förslagen har därefter sorterat enligt följande. Först har utredningen tagit ställning till om åtgärdsförslagen faller inom ramen för utredningens fokus på finansiering av näringslivets klimatomställning och de avgränsningar som presenteras nedan. Därefter har de förslag som faller inom utredningens fokus sorterats i de fokusområden som är centrala för utredningen. Ofta förekommer likartade eller överlappande åtgärdsförslag inom respektive område, se Figur 1. I Bilaga 1 presenteras en övergripande sammanställning över de förslag som anses falla inom utrednings fokus.

Figur 1 Sammanfattar urval av tidigare presenterade åtgärdsförslag.

I det andra steget av utredningen har eventuella hinder, utmaningar och brister med befintliga åtgärdsförslag diskuterat med representanter för näringslivet, finanssektorn och myndigheter i syfte att förstå och möta behoven för att främja finansieringen av näringslivets klimatomställning. Utredningen har träffat representanter för pensionsförvaltare (Alecta, AMF, AP1 och AP4), banker (SEB, BNP Paribas, Bankföreningen), riskkapitalfonder (Chalmers Ventures), investeringsbanker (EIB, NIB), näringslivet (Northvolt, H2GreenSteel, Einride, SEKAB, Perstorp, Svenskt Näringsliv, Vargas Holding), forskningsinstitut (RISE, IVL), myndigheter och statliga bolag (Almi, Riksgälden, Kommuninvest, Finansinspektionen, Naturvårdsverket, Tillväxtverket, EKN, SEK) samt Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA). Slutligen har utredningen träffat representanter för region Norrbotten och Västernorrland. Urvalet av organisationer med mera har skett utifrån ambitionen att träffa en stor bredd av aktörer.⁷

I det tredje steget har tidigare presenterade förslag analyserats, utvecklats vidare och kompletterats med nya förslag, bland annat utifrån den kunskap som inhämtats. Dessa har samlats i olika Fokusområden som föreslås av utredningen. Därtill har utredningen, i enlighet med direktiven, löpande informerat Regeringskansliet om arbetets gång.

⁷ Utredningen vill rikta ett stort tack till samtliga externa aktörer för att de på ett mycket generöst sätt delat med sig av sina värdefulla erfarenheter och insikter.

2 Utgångspunkter för utredningen

2.1 Offentliga sektorns roll

En naturlig och grundläggande frågeställning är varför det offentliga ska ingripa i och styra delar av näringslivets verksamhet. Svaret är att det inte sällan finns en skillnad mellan det som är privatekonomiskt respektive samhällsekonomiskt lönsamt när det gäller produktion och nyttjande av varor och tjänster. Det offentliga kan i dessa situationer säkerställa att det ekonomiska utfallen blir samhällsekonomiskt önskvärda.

Skälen till denna skillnad kan vara flera. Det kan bland annat handla om att aktörerna inte tar tillräcklig hänsyn till att en parts agerande kan påverka andra, så kallade externa effekter. Det gör att kostnaden för att producera en vara (och försäljningspriset), i fallet med en negativ påverkan, blir för låg i och med att aktörerna inte behöver betala för de negativa konsekvenserna som drabbar andra. Det medför i sin tur att produktion och efterfrågan blir större än vad som är samhällsekonomiskt lönsamt. En klassisk åtgärd från staten i detta fall är att reglera eller beskatta och därmed försvåra eller fördyra aktiviteten.

Det kan också handla om att olika aktörer har olika mängd relevant information. Detta skapar osäkerheter som i sin tur leder till lägre ekonomisk aktivitet än vad som är önskvärt, eller i sämsta fall ingen aktivitet alls. Detta är nära sammankopplat till risk och riskdelning. Klassiska åtgärder för att minska dessa negativa effekter är att staten stimulerar kunskaps- och informationsspridning. Staten kan också agera genom att ”ta de första stegen”, vilket sänder positiva signaler och ger upphov till att den privata sektorn ansluter. Därtill kan staten via exempelvis riskkapital och garantier dela risk.

Olika aktörer har olika möjligheter och vilja (preferenser) att bära risk. Det offentliga har störst möjligheter att hantera risker då dessa kan fördelas på hela eller delar av befolkningen. Enskilda individer eller privat sektor har inte samma möjligheter. Aktörernas olika möjligheter och preferenser att bära risk gör också att den samhällsekonomiska vinsten av riskdelning/försäkring ofta skiljer sig från den privatekonomiska. Det betyder exempelvis att enskilda aktörer, i avsaknad av statligt stöd, kan komma att välja att försäkra sig i en för liten utsträckning mot olika händelser jämfört med vad som är samhällsekonomiskt önskvärt och vad som skulle kunna åstadkommas via en intervention av något slag från det offentliga. Ett annat exempel är att staten genom garantier delar risk med privat sektor. Sammantaget medför statens engagemang att verksamheterna kommer till stånd i en samhällsekonomiskt önskvärd utsträckning. En central roll för det offentliga är således att fungera som ett ”försäkringsbolag” eller riskbärare. I vilken utsträckning är dock en politisk fråga.

Vid riskdelning/försäkring är det centralt att systemen inte uppmuntrar till ett icke önskvärt beteende. För att hindra felutnyttjande, skapa felaktiga förväntningar och beteenden måste det finnas kontroller och självrisiker i form av delad risk samt möjligheter för det offentliga att ta säkerheter. En grundprincip är att ju lättare något är att kontrollera desto mer kontroll och

mindre behov av självrisker. Omvänt är det mer motiverat med högre självrisker när kontroll och övervakning är svårare och dyrare.

Det finns alltid en risk att det offentliga deltagandet leder till en icke önskvärd inkomst- eller förmögenhetsöverföring. Mot den bakgrunden är det viktigt att staten alltid tar betalt för sitt risktagande. I fallet med garantier tar staten en avgift motsvarande den förväntade förlusten inklusive administrativa kostnader. I fallet med krediter ska staten i möjligaste mån ges säkerheter och god förmånsrätt. Riskkapital eller liknande instrument innebär störst risk. En generell och helt central princip är att staten ska ha samma möjligheter till positiv avkastning som andra investerare i samma instrument. Givet en marknadsmässig prissättning av riskerna finns det ofta ett kvarvarande implicit värde av statens engagemang, ett värde som gynnar alla parter.

2.2 Riskdelning

Den gröna omställningen kommer som diskuterats att kräva mycket omfattande investeringar. Till en betydande del kommer det vara i beprövad teknik och affärsmodeller. Till en icke oväsentlig del kommer det dock att ske med metoder som ligger i sin linda utvecklingsmässigt eller till och med helt oprövade tekniker.

Det betyder att projekten är förknippade med olika grad av flera typer av risker beroende på utvecklingsfas:

- Teknik: kommer den tänkta idén att fungera?
- Efterfrågan: kommer produkten att efterfrågas?
- Lönsamhet: kommer produkten kunna produceras och säljas med lönsamhet?
- Är lönsamheten stor nog att motivera nödvändigt risktagande?
- Finns det möjligheter att diversifiera och sprida riskerna?
- Hur ska de säkerheter företagen ställer och själva bolagen värderas?

En potentiell investerare eller kreditgivare konfronteras med bland annat dessa risker och frågeställningar. Störst risk bär den som satsar eget kapital följt av den som investerar i s.k. efterställda instrument. Därefter kommer de som investerar i andra skuldinstrument utan säkerheter. Men även lån mot säkerhet är ovanligt osäkra vid nyutveckling, då värdet på säkerheten kan vara svårt att bedöma. Utan att riskerna delas med det offentliga kommer sannolikt den gröna investeringsnivån att bli lägre än vad som är samhällsekonomisk önskvärd. Riskerna och verksamheterna är svåra att övervaka och mäta för det offentliga. Den privata sektorn har sannolikt ett informationsövertag. Därför är det både viktigt och rimligt att privata investerare och dess finansörer som äger och har rätten till en eventuell framtida avkastning bär en del riskerna. Det stimulerar banker med flera att göra noggranna utvärderingar och bedömningar. Dessa kreditanalyser används också av staten som garantigivare för att bedöma projekt.

Ett sätt att hantera de samlade riskerna för en investerare är diversifiering. Det innebär att en investerare sprider riskerna genom att investera i fler projekt. Det minskar inte risken i det enskilda projektet men olika risker dominerar vid olika tillfällen och det medför att den genomsnittliga risken i portföljen blir mindre. Detta talar för att stimulera

framväxten av olika typer av fonder som investerar brett. Genom att investera i fonder kan olika typer av kapitalägare såsom pensionsfonder därmed erhålla en mer förutsägbar avkastning med lägre risk. Framväxten av fonder medför stärkt kompetens att bedöma gröna investeringar och projekt.

Andra sätt att hantera/dela risken är att offentlig sektor/offentligt ägda bolag är tidiga medfinansiärer. Ett sådant förfarande innebär att staten avlastar risktagandet för den privata sektorn. Med erkänt duktiga statliga aktörer har ett statligt deltagande också ett viktigt informativt signalvärde i sig. En annan variant på riskdelning är att staten mot en avgift ställer ut garantier, vilket är särskilt vanligt för lån.

Statliga garantier har flera fördelar. På samma sätt som vid fallet med att det offentliga är en tidig medfinansiär skapar garantier en trygghet även för andra investerare än de som garanteras. För den som garanteras tryggas finansiering till ett konkurrenskraftigt pris även med beaktande av statsstödsregler och slutligen garantiavgiften.⁸

2.3 Avgränsningar

Utredningen har valt att avgränsa uppdraget på flera punkter. Inom olika områden, exempelvis vindkraft på land, finns det ett intresse att investera från aktörer utanför EU. Det finns således säkerhetspolitiska aspekter som är viktigt att beakta. Utredningen berör inte dessa.

Flera aktörer som utredningen haft diskussioner med har betonat behoven av nya arbetssätt och väl fungerande samt snabbfotade tillståndsprocesser. Utredningens fokus är kring finansiering och berör inte detta.

Näringslivets gröna investeringar och kommuners och regioners följdinvesteringar kommer att ställa omfattande krav på energitillgång, överföringskapacitet av el, transportkapacitet och annan offentlig infrastruktur. Utredningen berör inte dessa. Utredningen konstaterar att det finns en upparbetad ordning där regeringen en gång varje mandatperiod lägger en omfattande infrastrukturproposition på Riksdagens bord. Därefter sker en ordnad och förbestämd process på bland annat Trafikverket och Svenska Kraftnät samt i regioner och kommuner. Vidare sker normalt ytterligare infrastruktursatsningar i mellanliggande budgetpropositioner.

Den gröna omställningen kommer medföra betydande privata, kommunala och regionala investeringsbehov, bland annat för att attrahera arbetskraft dit investeringarna sker. Utredningen har inte prövat en ordning där staten explicit garanterar kommuners eller regioners förehavanden då

⁸ Avgiften ska enligt regelverken sättas på ett sätt som speglar risken på ett korrekt sätt och som på lång sikt håller skattebetalarna skadeslösa. Så länge garantier inte infrias påverkar de normalt sett inte takbegränsade utgifter. Om sannolikheten för förlust är hög ska emellertid anslag upprättas och medel avsättas. Avgifterna bokförs separat, de delas i ersättning för risk respektive administration, men fonderas inte i faktisk mening utan stärker det finansiellt sparande och sänker statskulden.

detta reser komplicerade frågor kring det kommunala självstyret. Utredningen föreslår dock att staten ska kunna garantera sådana, framför allt privata, följdinvesteringar. Vad gäller kommuner och regioner är huvudinriktningen emellertid att de finansierar sina verksamhetsinvesteringar antingen via Kommuninvest eller alternativa källor i kraft av egen storlek och skattekraft.⁹

Investeringsbehovens omfattning är svårbedömda och avsaknaden av en samlad behovsanalys har lyfts av bland annat Finanspolitiska rådet.¹⁰ Att genomföra mycket omfattande investeringar på kort tid kräver att det finns gott om lediga resurser i ekonomin, både i form av realkapital och arbetskraft samt goda möjligheter till ökad produktivitet. En närbesläktad frågeställning är att det på senare tid inte funnits brist på finansiellt kapital. Detta är ett förhållande som nu håller på att reverseras, vilket bland annat manifesteras i höjda räntor. Höjda räntor och sämre tillgång till kapital kommer att påverka lönsamhetskalkylerna i olika projekt och, allt annat lika, leda till färre projekt. Frågorna är centrala men ligger utanför utredningens uppdrag.

Finansieringsförslagen påverkar de offentliga finanserna som i sin tur regleras av det finanspolitiska ramverket.¹¹ Ett centralt syfte med ramverket att skapa långsiktighet och stabilitet. För att upprätthålla ramverkets legitimitet över tid krävs en viss grad av flexibilitet. Mot bland annat den bakgrunden ska ramverket ses över i förbestämda intervall, vart åttonde år. De omfattande klimatrelaterade investeringsbehoven har framförts som argument för att avvika från det finanspolitiska ramverket. Argumentationen att satsa mer och tidigare har förstärkts av att skulden är liten och ränteläget lågt och att det därmed borde finnas utrymme att avvika från det finanspolitiska ramverket. Frågan är inte okomplicerad och rymmer flera dimensioner. Finanspolitiska rådet resonerar kring olika för- och nackdelar med ett sådant förfarande.¹² De klimatpolitiska behoven, den gröna omställningen, behoven av statliga och kommunala investeringar med mera är viktiga faktorer att beakta i den kommande översynen av ramverket. Det är viktigt att i detta sammanhang understryka att stabilitet och långsiktig hållbarhet kräver grön omställning. Samtidigt, denna gröna omställnings genomförbarhet och acceptans förutsätter ekonomisk stabilitet.

⁹ Detta utesluter inte att exempelvis kommunala bolag kan komma att kunna utnyttja statliga garantier.

¹⁰ [Finanspolitiska rådet \(2022\) Svensk finanspolitik Finanspolitiska rådets rapport 2022, ISBN 978-91-985545-2-6](#)

¹¹ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2018/04/skr.-201718207/>

¹² [Se fotnot 9](#)

3 Fokusområde: Kompetens, rådgivning och guidning

Flera av de tidigare analyserna pekar på att det finns behov av marknadskompletterande kompetens för rådgivning, informationsstöd och guidning till olika former av finansiering för att underlätta finansieringen av näringslivets klimatomställning. Behovet inom detta område beskrivs översiktligt nedan.

Behov av kompetens att bedöma investeringsprojekt: Näringslivets klimatomställning omfattar investeringar i nya tekniker och affärsmodeller som bygger helt eller delvis på nya kunskapsområdet och framväxten av nya värdekedjor. Det finns därför behov av ökad förmåga och kapacitet att göra kreditbedömningar som kräver särskild kunskap, exempelvis om nya teknologier och affärsmodeller. Stora offentliga investeringsbanker som exempelvis Europeiska Investeringsbanken (EIB) och stora internationella affärsbanker, exempelvis BNP Paribas och Morgan Stanley, har kompetens att bedöma denna typ av investeringar. Svenska och nordiska affärsbanker och kapitalförvaltare har i dagsläget generellt sett inte samma förmåga, vilket kan vara ett hinder för finansiering av näringslivets klimatomställning. Detta gäller särskilt för företag och projekt som inte är tillräckligt stora för att attrahera de internationella finansiella aktörernas intresse.

Ett sätt att lösa kompetensbehovet är att använda extern kompetens i form av konsulter. Konsulter används ofta för att bedöma risker förknippade med specifika tekniker. Även extern legal expertis i form av jurister för att bedöma legala risker och ta fram olika avtal används frekvent. De externa bedömningarna utgör sedan underlag till bankens egen kreditanalys. De omfattande analyserna, oavsett om de är interna eller externa, kräver olika typer av specialister och kan bli kostsamma. Kostnaden för dessa analyser behöver inte skilja sig nämnvärt utifrån storleken på investeringen. För att en finansiering ska komma till stånd krävs det därför ofta att projektet har en viss storlek, då kostnader för dessa analyser blir en mindre andel av den totala kostnaden för finansiering. För mindre investeringar kan analyskostnaderna bli ett avgörande hinder.

Behov av kompetensstöd för att tolka EU:s taxonomi: Inom EU har en taxonomi utvecklats, vilken är ett klassificeringssystem för miljömässigt hållbara ekonomiska aktiviteter. Taxonomin är ett sätt att underlätta för finansiella aktörer att bedöma investeringar. Taxonomin syftar till att styra investeringar till sex miljöområden, att undvika att investeringarna orsakar signifikant skada inom något av dessa områden samt att de är i linje med minikraven från till exempel FN och OECD. De sex områdena är: 1) minska klimatförändringarna, 2) klimatanpassning, 3) hållbarhet och skydd av vatten och marina resurser, 4) omställning till en cirkulär ekonomi, 5) minska och kontrollera utsläpp samt att 6) skydda och återställa biodiversitet och ekosystem. En första version av taxonomin håller nu på att stegvis implementeras vilket betyder att företag och finansiella aktörer i ökande grad rapporterar hur stor del av dess

verksamhet/innehav som är i linje med taxonomin. Parallellt utvecklas taxonomin vidare.

Taxonomin innebär upplysningskrav för vissa större företag samt finansmarknadsaktörer och finansiella rådgivare. Andra företag och aktörer kan frivilligt använda sig av taxonomin. Företag kan till exempel frivilligt arbeta för att uppnå kriterierna för att attrahera investerare som är intresserade av hållbara investeringsmöjligheter. Investerare kan i sin tur använda kriterierna för att identifiera hållbara investeringsmöjligheter. Det finns däremot inga krav på att investerare ska investera i någon viss verksamhet eller på att företag ska bedriva sin verksamhet på något visst sätt. Införandet av taxonomin innebär en stor förändring för företag, finansiella aktörer samt de myndigheter som bedriver tillsyn om redovisning inom detta område.

Behov av överblick och guidning av stöd: Det finns en stor mängd stödprogram på både nationell och internationell nivå för att stödja forskning, utveckling, innovation, demonstration och uppskalning av verksamheter som kan bidra till näringslivets klimatomställning. För så väl företag som för finansiärer är det svårt att få en överblick över alla möjliga stöd, vilka stöd som passar till ett specifikt projekt och hur det privata kapitalet kan matcha möjliga stöd på lämpligast sätt. För små och medelstora företag som har mer begränsade resurser är utmaningen extra stor.

Behov av rådgivning, processledningsstöd och matchning för att få till finansiering: Det finns en avsaknad av svenska aktörer som arbetar som intermediärer med att koppla ihop företag och projekt (ofta baserade på ny teknik eller på andra sätt komplexa projekt) med olika finansiärer samt med att strukturera finansieringen. Kompetens och kapacitet för detta finns i dag framför allt hos stora internationella aktörer, exempelvis EIB och banker som Goldman Sachs, BNP Paribas med flera. Northvolt är ett exempel som visar på vikten av att kunna strukturera kapital och leda finansieringsprocessen i tillväxtfasen. För att möjliggöra utveckling och tillväxt av fler företag och värdekedjor på liknande sätt finns ett behov av kompetens och kapacitet för rådgivning och stöd under finansieringsprocessen.

Utöver förslagen som presenteras för detta fokusområde kan förslaget om att utreda möjligheten till mer flexibla placeringsregler för AP-fonderna (se förslag 5.6) bidra till att möta behovet av kompetens för att bedöma investeringsprojekt.

3.1 Ge Almi i uppdrag att vidga verifieringsmedlen till att omfatta analyskostnader för mindre lån

Utredningen föreslår att regeringen ska skjuta till medel och ge Almi i uppdrag att utreda möjligheten att utforma ett stöd riktat till låntagaren som täcker analyskostnad för mindre projekt som kan bidra till omställningen, men vars komplexitet eller nydanande karaktär gör det kostsamt för långgivaren att göra kreditbedömningen. Förslagsvis utreder Almi möjligheten att vidga det befintliga bidraget ”verifieringsmedel” till att också omfatta kostnaderna för analyser relaterade till denna typ av lån. Bidraget ska inte täcka den ränta som långgivaren utifrån risknivå tar betalat för lånet. Bidraget ska gälla grön utlåning för lån upp till 50 miljoner kronor och till ett belopp som uppgår till maximalt 1 procent av lånet och kunna användas både vid upptagande av lån från statliga och privata aktörer (banker).

Detta förslag presenteras för att möta behovet av kompetens för bedömningar av investeringsprojekt. En utmaning för företag med mindre lånebehov är de avgifter som långgivaren som kan vara en privat bank eller en statlig aktör, exempelvis SEK, tar ut för bland annat kreditanalyser och upprättande av avtal. Särskilt stor är denna tröskel för små investeringar och företag med ny teknik eller nya affärsmodeller som kräver mer analys och där långgivaren ibland behöver extern kompetens för att göra analysen. Almi tillhandahåller verifieringsmedel som bland annat kan användas för att anlita konsulter för att ta fram data och svar på frågor som krävs för finansiering. Genom att stötta genomförandet av kreditbedömningar bidrar förslaget till att underlätta dessa bedömningar och fylla kompetensluckor där långgivare eller investerare kan ta hjälp av konsulter.

För långgivarna bedöms tröskeln vara större för de privata bankerna än de statliga aktörerna (Almi, EKN, SEK). Staten kan som ägare bland annat genom särskilda uppdrag och lägre avkastningskrav i viss mån lättare tillhandahålla lån och garantier för denna kategori av företag.

Detta förslag kan komma att behöva stämmas av mot statsstödsreglerna, men det är troligt att förslaget kan anses vara stöd av mindre betydelse s.k. de minimis.

Tidigare förslag inom detta område

- Fossilfritt Sverige (2022) pekar på behovet av *Ett expertkompetenscentrum som gör en samlad bedömning av olika tekniker och investeringars klimatnytta, klimatpåverkan och politiska kontext så att riskerna för det privata kapitalet minskar.*
- Naturvårdsverket (2022) föreslår att *Skapa ett expertkompetenscentrum, en väg in, som kan bistå näringslivet och finansmarknadens aktörer med en samlad kunskap om klimatförändringar, bedömning av olika teknikers klimatnytta, och vilka de befintliga politiska styrmedlen är och hur dessa påverkar deras förutsättningar så att riskerna för de privata finansierarna minskar.*

3.2 Ge SEK, Riksgälden och EKN i uppdrag att stärka kompetens inom analys och projektfinansiering

Regeringen bör ge SEK, Riksgälden och EKN i uppdrag att tillsammans utreda hur ett samarbete för att stärka dessa aktörers kompetens inom analys och projektfinansiering kan utformas.

Förslaget möter behovet av att stärka kompetensen att bedöma investeringsprojekt och behovet av matchning för att få till finansiering. Utredningen bedömer att stärkt kompetens för analys hos offentliga aktörer kan fylla en viktig funktion för finansiering av företag och projekt som är innovativa och/eller komplexa. Detta bedöms medföra bland annat ökad kapacitet att bidra till projektfinansiering och underlätta även för andra aktörer att medverka i denna typ av finansiering.

Tidigare förslag inom detta område

- Fossilfritt Sverige (2022) pekar på behovet av *En tjänst som hjälper till att matcha företag och projekt med finansiärer*.
- Fossilfritt Sverige (2022) pekar på behovet av *Ett expertkompetenscentrum som gör en samlad bedömning av olika tekniker och investeringars klimatnytta, klimatpåverkan och politiska kontext så att riskerna för det privata kapitalet minskar*.
- Naturvårdsverket (2022) föreslår att *Skapa ett expertkompetenscentrum, en väg in, som kan bistå näringslivet och finansmarknadens aktörer med en samlad kunskap om klimatförändringar, bedömning av olika teknikers klimatnytta, och vilka de befintliga politiska styrmedlen är och hur dessa påverkar deras förutsättningar så att riskerna för de privata finansiärerna minskar*.

3.3 Utred hur styrelsemedlemmars kompetens i klimatomställning kan stärkas

Regeringen bör utreda hur styrelsemedlemmars kompetens inom klimatområdet kan stärkas ytterligare.

Den gröna omställningen kommer kräva omfattande åtgärder och agerande från de flesta företag. Utredningen föreslår att regeringen utreder hur styrelsers kompetens inom klimatområdet kan stärkas. Detta för att möta behovet av kompetens generellt kring klimatomställningen och specifikt för att förstå utvecklingsvägar och investeringsprojekt som kommer vara viktiga delar i gröna teknikskiften, cirkulära affärsmodeller och framtidens affärer.

Tidigare förslag inom detta område

- Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansiering (2022) *Vi föreslår att Styrelseakademien (eller motsvarande organisation) får uppdrag och medel att utveckla ett program för styrelseutveckling, så att styrelsemedlemmar kan*

kompetenshöjas avseende klimatomställning, gröna teknikskiften, cirkulära affärsmodeller, hållbarhetsutveckling och framtidens affärer.

3.4 Säkerställ att styrelseledamöter för statligt ägda bolagen har utbildning i klimatomställning

Regeringen bör se till att styrelseledamöter för statliga bolag har relevant utbildning inom klimatomställning.

Staten är en betydande bolagsägare i Sverige och har därmed ansvaret för att dessa bolag driver på klimatomställningen. För att säkerställa att kompetens finns för att fatta nödvändiga beslut bör regeringen säkerställa att styrelseledamöter för dessa bolag har relevant utbildning inom klimatomställning.

Tidigare förslag inom detta område

- Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansiering (2022) *Vi föreslår att Styrelseakademien (eller motsvarande organisation) får uppdrag och medel att utveckla ett program för styrelseutveckling, så att styrelsemedlemmar kan kompetenshöjas avseende klimatomställning, gröna teknikskiften, cirkulära affärsmodeller, hållbarhetsutveckling och framtidens affärer.*

3.5 Ge Pensionsmyndigheten, Finansinspektionen och Fondtorgsnämnden i uppdrag att informera om hållbar pension

Privatpersoner har möjlighet att välja hur tjänstepension och premiepension ska placeras och kan därmed indirekt påverka inriktningen på hur detta kapital används. Regeringen bör ge i uppdrag åt Pensionsmyndigheten, Fondtorgsnämnden och Finansinspektionen att pröva hur bolag och fonder med mera under myndigheternas tillsyn på bästa sätt kan upplysa medborgare i syfte att de kan göra informerade fondval.

Utredningen föreslår ovan för att möta behovet av mer generell kompetens kopplad till hållbarhet och klimatomställningen samt på marginalen bidra till ökad efterfrågan på gröna investeringar.

Tidigare förslag inom detta område

- Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansiering (2021) *Vi rekommenderar också att Pensionsmyndigheten får i uppdrag att informera om hållbar pension etc.*

3.6 Stärk Naturvårdsverkets uppdrag att bistå med expertkompetens och vägledning inom taxonomin

För att underlätta för företag och andra berörda aktörer har Europeiska kommissionen tagit fram både tolkningsstöd och vägledning inom klimatpåverkan, klimatomställning och EU:s taxonomi på EU-nivå. Regeringen föreslås stärka Naturvårdsverkets uppdrag att bistå med expertkompetens och vägledning på motsvarande sätt på nationell nivå.

I linje med detta bör Regeringen också utreda vilka ytterligare myndigheter som har relevant kompetens att bistå med inom detta område, exempelvis Havs- och vattenmyndigheten och Kemikalieinspektionen.

Utredningen presenterar förslaget ovan för att möta behovet av kompetensstöd för att tolka EU:s taxonomi samt behovet av kunskap, data och information (se Fokusområde 4 nedan). Ett exempel på hur en myndighet kan bistå i arbetet med taxonomin är genom att tillgängliggöra information som underlättar för svenska aktörer att avgöra om deras verksamhet är hållbar enligt taxonomin. Boverket och Energimyndigheten har exempelvis haft i uppdrag att utreda vilken roll staten ska ha vid framtagande av en metod för att fastställa vilka byggnader som är de 15 procent mest energieffektiva i enlighet med EU:s taxonomi.¹³

Tidigare förslag inom detta område

- Fossilfritt Sverige (2022) pekar på behovet av *Regeringen bör utse vilken myndighet som hjälper aktörer i finansbranschen att tolka taxonomin.*
- Naturvårdsverket (2022) *Utse en lämplig myndighet eller annan aktör som kan bistå finansiella och icke-finansiella aktörer att tolka taxonomin.*

3.7 Ge Almi utökat uppdrag att hjälpa små och medelstora företag med rapporteringskrav och vägledning inom taxonomin

För att underlätta för företag och andra berörda aktörer har Europeiska kommissionen tagit fram både tolkningsstöd och vägledning inom klimatpåverkan, klimatomställning och EU:s taxonomi på EU-nivå. Regeringen bör ge Almi i utökat uppdrag att hjälpa små och medelstora företag med vägledning av nya rapporteringskrav inom hållbarhet och taxonomin på motsvarande sätt på nationell nivå.

¹³ [Boverket \(2022\) Statens roll inom taxonomin Inom aktiviteten förvärv och ägande av byggnader. Rapport 2022:8](#)

Utredningen presenterar förslaget ovan för att möta behovet av kompetensstöd för att tolka EU taxonomi samt behovet av kunskap, data och information (se Fokusområde 4 nedan).

Små och medelstora företag omfattas inte av krav om hållbarhetsrapportering på samma sätt som större företag, men trenden går mot ökade och mer komplexa rapporteringskrav. Jämfört med större företag har dock små och medelstora företag ofta mer begränsade resurser att lägga på hållbarhetsrapportering och mindre kompetens inom området. Genom förslaget kan Almi bidra till att höja kompetensen och stärka små och medelstora företags möjligheter att jobba med hållbarhetsrapportering och EU:s taxonomi.

Tidigare förslag inom detta område

- Fossilfritt Sverige (2022) pekar på behovet av *Regeringen bör utse vilken myndighet som hjälper aktörer i finansbranschen att tolka taxonomin.*
- Naturvårdsverket (2022) *Utse en lämplig myndighet eller annan aktör som kan bistå finansiella och icke-finansiella aktörer att tolka taxonomin.*

3.8 Ge Tillväxtverket i uppdrag att sammanställa information om statliga instrument för finansiering av näringslivets klimatomställning samt att utveckla en samlad kontaktyta för stöd och statliga instrument

Regeringen bör ge Tillväxtverket i uppdrag att sammanställa information om befintliga nationella stöd, EU stöd samt statliga instrumenten för lån, garantier, riskkapital och fonder med relevans för näringslivets klimatomställning.

Regeringen bör även ge Tillväxtverket i uppdrag att i samarbete med Vinnova, Energimyndigheten Naturvårdsverket, Almi, EKN, SEK och Riksgälden utveckla en samlad offentlig kontaktyta för stöd, lån, garantier, riskkapital och fonder med relevans för näringslivets klimatomställning. Företag ska genom denna kontaktyta få hjälp med att navigera till möjliga stöd på nationell och EU-nivå och/eller att finna möjliga finansieringslösningar som matchar företagets utvecklingsfas och storlek.

Utredningen presenterar ovanstående förslag för att möta behovet av överblick och guidning av stöd samt behovet av rådgivning, processledningsstöd och matchning för att få till finansiering. Förslaget är i linje med ett flertal tidigare förslag och syftar till att underlätta för företag att lättare kunna navigera i floran av stöd på nationell och internationell nivå, söka stöd och/eller finna finansieringslösningar som matchar företagets utvecklingsfas och storlek. Kontaktytan ska möjliggöra en väg in för företag och möjliggöra guidning till finansiering i flera faser,

exempelvis för förstudier, demonstration, uppskalning och kommersialisering av ny teknik.

Redan idag finns flera initiativ som kan erbjuda lärdomar för hur en samlad kontaktyta kan utformas, exempelvis från EU SME, som är en tjänst som är upphandlad av Vinnova, Tillväxtverket och Energimyndigheten och som ger mindre svenska företag stöd i att navigera till EU stöd. EU SME har ingen särskild inriktning mot klimat eller miljö, men många av de företag som får finansiering är inom dessa områden. EU SME är begränsat till a) små och medelstora företag, b) innovativa idéer med stor potential att skalas upp och c) några EU program.¹⁴ Behovet av guidning till stöd och finansiering är emellertid bredare och omfattar exempelvis även nationella stöd och stora företag. Ett annat exempel är Omställningslyftet, som är under utveckling och syftar till att nå en stor bredd av små och medelstora företag och stötta med kunskap och vägledning för omställning.¹⁵ För att nå små och medelstora företag kan uppdraget i förslaget innebära att utveckla den digitala plattformen *verksam.se* så att den även kan vara en inkörsport för dem som söker stöd och/eller finansiering för sin klimatomställning.¹⁶

Tidigare förslag inom detta område

- Fossilfritt Sverige (2022) pekar på behovet av *En tjänst som guidar aktörer rätt inom de svenska och europeiska stödsystemen.*
- Naturvårdsverket (2022) har ett förslag om *Samordning inom Regeringskansliet för bättre effekt av olika initiativ som bland annat lyfter behovet av att Göra en översyn av, utveckla och samordna de olika statliga instrumenten för kapitalförsörjning, bidrag, lån, garantier och riskkapital, för att säkerställa användbarhet, ändamålsenlighet och tillgänglighet.*
- Naturvårdsverket (2022) föreslår *Samla information om vilka svenska och EU-stödsystem som finns, vilket eller vilka stödsystem som passar till specifika typer av projekt och hur det privata kapitalet kan matcha detta på lämpligast sätt.*
- I den Klimatpolitiska handlingsplanen (2019) föreslås att *Myndigheter ska ge sökande stöd i hur de på bästa sätt kan söka finansiering eller samfinansiering genom EU:s olika källor för finansiellt stöd.*¹⁷

¹⁴ EU SME guidar till stöd från följande program: European Innovation Council, Eurostars, Horizon Europe och European Innovation Fund

¹⁵ Omställningslyftet är sprunget ur Samverkansprogrammet för Näringslivets klimatomställning och drivs av RISE tillsammans med Sveriges inkubatorer och science parks, Energikontoren, Industriella UtvecklingsCentra och IVL Svenska Miljöinstitutet. Omställningslyftet har i en första fas finansiering för 1 år, till och med hösten 2023.

¹⁶ Verksam.se drivs gemensamt av Arbetsförmedlingen, Bolagsverket, Skatteverket och Tillväxtverket. Sidan samlar information och e-tjänster för personer som driver, ska starta eller utveckla ett företag. Totalt innehåller sidan information från fler än 45 myndigheter.

¹⁷ [Miljödepartementets PM Klimatpolitiska handlingsplanen – Fakta-PM \(2019\)](#)

3.9 Ge Vinnova och Energimyndigheten i uppdrag att utveckla ett samlat grepp för de framåtblickande arbetet för EU finansiering av forskning, utveckling och innovation

Regeringen bör ge Vinnova och Energimyndigheten i uppdrag att i samarbete med forskningsinstitut och universitet utveckla hur ett samlat grepp kan tas för ett framåtblickande och strategiskt arbete i formandet av kommande EU-stöd och andra instrument riktade mot forskning, utveckling och innovation med relevans för den gröna omställningen. Syftet är att säkra svenskt aktivt deltagande och därigenom ökade möjligheter till dessa stöd.

Utredningen presenterar förslaget ovan för att möta behovet av rådgivning, processledningsstöd och matchning. Förslaget är även relevant för behovet av överblick och guidning av stöd samt finansiering i tidiga faser så som riskkapital. De finns flera föreslag i tidigare analyser som har legat till grund för utformningen av detta förslag. Detta förslag har ett framåtblickande perspektiv och kan bidra till att skapa förutsättningar för att bygga strategisk kompetens och matcha ihop parter för utvecklingsprojekt. Genomförandet av detta förslag skulle underlättas av den utredning om en national klimatstrategi som föreslås i avsnitt 7.1 nedan, alternativt kan förslagen samordnas.

Det är av nationell strategisk vikt att svenska aktörer deltar och agerar i formandet av nya program och utlysningar på EU-nivå. Det kan exempelvis handla om att delta i innovations- och teknikplattformar samt expertgrupper och kommittéer. Ett aktuellt exempel är deltagandet i batteriplattformen. Genom deltagande har Sverige möjlighet att påverka utformandet av nya utlysningar för stöd och riskkapital som kan stötta utvecklingen av nästkommande företag, tekniker/lösningar och värdekedjor. Ofta sker påverkan på utformning av inriktningen på dessa program under flera år innan det blir möjligt att söka medel. Det är därför av stor vikt att ha ett långsiktigt arbetssätt.

Det finns många aktörer, både offentliga och privata, som idag verkar inom detta område, exempelvis myndigheter, universitet, forskningsinstitut, regioner samt privata konsultbolag och intresseorganisationer. Trots att verksamhet sker inom flera olika områden saknas ett samlat grepp och mandat att bedriva det långsiktiga arbete som ofta krävs. Förslaget syftar till att samla ihop detta arbete och bidra till dess strategiska inriktning, samtidigt som olika parter spetskompetens inom olika områden beaktas.

För företagen som, i slutändan, är de som kan söka stöd och finansiering kan det vara svårt att prioritera det framåtblickande arbetet som formar vägen för framtida finansieringsmöjligheter. Dessa företag är ofta tvungna att prioritera att utveckla nya tekniker/lösningar och finansieringen av detta. För att klara av detta framåtblickande arbete är samarbete mellan privata och offentliga aktörer centralt.

Tidigare förslag inom detta område

- Fossilfritt Sverige (2022) pekar på behovet av *En tjänst som hjälper till att matcha företag och projekt med finansiärer*.
- Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansiering (2021) föreslår att *Verka för att Samverkansprogrammen blir den arena för samtal som behövs för att nationens samlade kompetens och kapacitet (bl a inom IMCG:s och RISE) kan utnyttjas på bästa och bredaste sätt för att maximera tilldelning av omställningsmedel från EU*.
- Utöver dessa tidigare förslag beskriver RISE i rapporten *PM EU-finansiering Green Deal* (2022) ett upplägg för att på ett strukturerat och samordnat sätt stötta företag att söka stöd inom den gröna given. Upplägget involverar forskningsinstitutet RISE och konsultföretaget IMCG men betonar att gränsdragningen mellan statligt stöd och företag som kan bedriva affärsverksamhet inom detta område är viktigt. Rapporten understryker också att upplägget kan kräva ytterligare samarbeten.¹⁸

¹⁸ RISE (2022) *PM EU-finansiering Green Deal*, Utskottet om EU finansiering som underordnats arbetsgruppen för Finansiering inom Samverkansprogrammet för Näringslivets klimatomställning

4 Fokusområde: Datatillgång och harmonisering av standarder

Ett område som angränsar till det som beskrivits ovan är att det finns behov av förbättrad datatillgång och transparens i syfte att underlätta för finansmarknadsaktörer att, givet att de har kompetens och kapacitet, fatta informerade beslut och göra korrekta kreditbedömningar. Behovet av data beskrives nedan.

Behov av kunskap, data och information: Det finns ett stort behov av mer kunskap, data och information om tekniker och projekt som är en del i näringslivets klimatomställning för att kunna utvärdera denna typ av investeringar. Behovet handlar delvis om att förstå och bedöma komplexa tekniker eller projekt för att finansmarknadens aktörer ska kunna fatta informerade beslut. Ett exempel ges av Greenhouse Gas Protocol, som är ett ramverk för att mäta och hantera växthusgasutsläpp med tre nivåer för rapportering (Scope 1-3).¹⁹ Scope 1-2 är förhållandevis enkla att mäta och verifiera. Det är betydligt mer utmanande att få fram data för indirekta utsläpp, Scope 3. För en produkt med många ingående komponenter och med ursprung i flera olika länder som i sin tur har olika rapporteringsstandarder blir det näst intill omöjligt att rapportera enligt Scope 3. Samtidigt är det ofta av stor vikt att förstå hela värdekedjan för att bedöma en investerings del i klimatpåverkan och klimatomställning.

En källa till information om hållbarhet och investeringar är så kallade ESG-data som tillhandahålls av ledande affärsdataleverantörer, exempelvis Bloomberg och MSCI.²⁰ Olika källor, inklusive företagens egen rapportering och företagsexterna källor ligger till grund för data och informationen som används för att skatta företagen utifrån ett hållbarhetsperspektiv samt att ta fram olika index. En utmaning är att det kan vara svårt att jämföra olika kriterier och skattningsmetoder som kommer från olika leverantörer av ESG-data. En annan utmaning är att det är kostsamt för företag att tillhandahålla data. Speciellt för små och medelstora företag kan det vara utmanande att möta omfattande krav på hållbarhetsrapportering. Avsaknad av denna typ av data kan leda till att företag möter stora utmaningar med att finansiera investeringar som kan bidra till minskad klimatpåverkan.

Behov av harmonisering av data, rapporteringskrav och standarder: Utmaningarna ovan är inte unika för hållbarhetsrelaterad statistik och understryker vikten av att sträva efter att utveckla och förbättra dataproduktionen. Inom vissa hållbarhetsrelaterade områden finns det statistik, ibland från en flara av olika källor. Utöver detta finns en rad olika krav och standarder för rapportering inom hållbarhet. Det pågår ett

¹⁹ Scope 1 är utsläpp från egna eller kontrollerade källor. Scope 2 indirekta utsläpp från generering av köpt elektricitet, ånga, värme eller kyla som används av det rapporterande företaget. Scope 3 är alla andra indirekta utsläpp som sker i ett företags värdekedja. Se vidare på www.ghgprotocol.org.

²⁰ ESG står för engelskans Environment, Social and Governance.

omfattande arbete med att utveckla och harmonisera data, rapporteringskrav och standarder, bland annat flera parallella processer på internationell nivå. Under COP26 lanserades Glasgow Financial Alliance for Net Zero (GFANZ) som är ett privat initiativ som jobbar för att driva på utvecklingen av standarder för hållbarhetsrapportering och omställningen till nollutsläpp. International Financial Reporting Standards (IFRS) som är den organisation som sätter standarder för finansiell redovisning har etablerat en separat styrelse med fokus på hållbarhetsredovisning (International Sustainability Standards Board, ISSB). ISSB jobbar med att ta fram en standard för hållbarhetsredovisning med utgångspunkt i flertalet befintliga standarder inom området. I april 2022 publicerade ISSB ett förslag till standarder för klimatrapportering och för generella redovisningskriterier. Detta förslag är nu ute på konsultation och tanken är att en standard ska komma i slutet av 2022. Inom EU drivs ett parallellt arbete. Kommissionens har uppdragit åt europeiska rådgivande gruppen för finansiell rapportering (European Financial Reporting Advisory Group, EFRAG) att ta fram standarder som ska specificera information som ska lämnas om miljöfrågor, sociala frågor och bolagsstyrningsfrågor. Ambitionen är att denna ska vara så lik den standard som tas fram inom IFRS som möjligt. Även EU:s standard är ute på konsultation.

På nationell nivå har Föreningen Svenska Bokförings- och Lönekonsulter tagit fram en gemensam nordisk hållbarhetsredovisningsstandard för små och medelstora företag, Nordic Sustainability Reporting Standard, som bygger på GRI och tillhandahåller ett ramverk för att undersöka risker och möjligheter relaterade till klimatförändringar. Detta kan vara ett första steg när nya internationella standarder och rapporteringskrav tas fram och medför ökad krav som även påverkar dessa företag.

Inom EU pågår även förhandlingar om Kommissionens förslag till ett nytt direktiv för hållbarhetsrapportering (Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD), som kommer att ersätta det befintliga direktivet om icke-finansiella rapporter (Non-Financial Reporting Directive, NFRD). En del av förslaget är att utöka tillämpningen till att omfatta samtliga stora företag och samtliga börsnoterade företag inom EU, vilket skulle innebära att även mindre företag omfattas av mer omfattande krav på rapportering (i nuläget omfattas endast företag av allmänt intresse som har fler än 500 anställda). En annan del av förslaget handlar om krav på att rapportera enligt obligatoriska EU-standarder, som bland annat inbegriper klimatrelaterade upplysningar av olika slag.

Ytterligare en process på EU-nivå med relevans för detta område är arbetet med att skapa en databas, ”European Single Access Point for financial and non-financial information publicly disclosed by companies” (ESAP). Utvecklingen av en gemensam databas kan göra det lättare att få tillgång till data som krävs för hållbarhetsrapportering. Införandet av denna databas kommer involvera flera svenska myndigheter som samlar in data och statistik. Exakt vilka myndigheter och hur detta ska organiseras är under utveckling. Sammantaget är ökade EU-krav om rapportering, utveckling av en gemensam databas samt harmonisering av internationella standarder viktiga steg för att möta behoven om data, transparens och harmonisering. Fortsatt engagemang och pådrivande arbete på

internationell nivå är därför av stor vikt. Därefter följer implementering på nationell nivå.

Idag pågår även de första stegen av implementering samt vidareutveckling av EU:s taxonomi (som beskrivits ovan), vilket kan bidra med stöd till hur olika investeringar ska tolkas utifrån ett miljöperspektiv och på så sätt vara ett led i att adressera hur olika verksamheter och investeringar ska förstås.

På nationell nivå har flera myndigheter bland andra Finansinspektionen och SCB följt och jobbat med processerna för att harmonisera internationella standarder. Arbetsgången är att i första hand jobba för globala lösningar, därefter europeiska och i sista hand nationella eftersom finansmarknaden är internationell i sin karaktär och i många fall även svenska företags finansieringsflöden.

Utöver förslaget nedan har även förslag 3.1, 3.6 och 3.7, som presenterats i föregående avsnitt, relevans för detta fokusområde.

Efter dialog med aktörer inom finansmarknaden och berörda myndigheter noterar utredningen att det pågår stor aktivitet inom område harmonisering av data, rapporteringskrav och standarder, både i Sverige och internationellt. Detta beskrivs ovan. Utredningen ser därför inte skäl att föreslå ytterligare åtgärder för att möta behoven inom datatillgång, transparens och harmonisering av standarder.

4.1 Ge SCB i uppdrag att utveckla och samla statistik med relevans för klimatomställningen samt tillgängliggöra denna statistik

Regeringen bör ge SCB i uppdrag att tillsammans med andra myndigheter utveckla ett samlat grepp för att producera och tillgängliggöra statistik som är relevant för klimatomställningen. Förslaget innebär att SCB får ett samordningsansvar att samla statistik angående klimatomställningen.

Utredningen presenterar förslaget ovan för att möta behovet av kunskap, data och information. Detta förslag skulle även ge goda förutsättningar för genomförandet av en national klimatstrategi som föreslås utredas i avsnitt 7.1 nedan. Ett samlat grepp om statistik relevant för klimatomställningen kan ge viktig vägledning för implementeringen av en nationell strategi för klimatomställning.

Det finns ett behov av att samla statistik för att underlätta för näringslivets arbete med hållbarhetsrapportering, finansiella aktörers investeringsbeslut samt för att kunna följa upp arbetet med klimatomställningen på nationell nivå. Vidare är det centralt att kunna mäta och utvärdera effekter, både direkta och indirekta (externaliteter), av olika satsningar. Statistik utgör en viktig del i de effektrevisioner av investeringar som ska ske i efterhand i syfte att säkra investeringarnas utfall och bidrag till omställningen till ett samhälle med låga växthusgasutsläpp. Idag ställer exempelvis ramverken kring Gröna obligationer betydande krav på allokering till olika investeringar, förväntad och faktisk effekt.

Klimatomställningen kräver statistik som skär tvärs igenom nuvarande myndigheters ansvarsområden och kommer därför kräva ökad samordning och samarbete mellan berörda myndigheter. Tillväxtanalys pekar på ett behov av vidareutveckling inom statistik för bättre uppföljning av näringslivets gröna omställning på nationell nivå, men det finns otydligheter kring vem som ska ansvara för detta då statistikansvaret är uppdelat mellan olika aktörer med olika ansvarsområden.²¹

SCB har en central roll att sammanställa statistik nationellt och har redan ett pågående uppdrag inom ett angränsande område, att samordna den statistiska uppföljningen av Agenda 2030.²² Andra myndigheter som har en viktig funktion för utveckling och sammanställning av statistik, är exempelvis Naturvårdsverket, Energimyndigheten, Kemikalieinspektionen, Havs- och vattenmyndigheten samt Finansinspektionen. Mot denna bakgrund anser utredningen att SCB bör få i uppdrag att tillsammans med andra relevanta myndigheter utveckla hur ett samlat grepp kan tas för statistik med relevans för klimatomställningen.

Tidigare förslag inom detta område

- Naturvårdsverket (2022) föreslår att *Lämplig myndighet utreder om, i vilken utsträckning och i så fall hur staten kan tillgängliggöra klimatdata som myndigheter förfogar över och som näringsliv och finansiella aktörer behöver för sin klimatrapporering och investeringsbeslut.*
- Tillväxtanalys (2021) föreslår att *SCB:s Rådet för Officiell statistik får i uppdrag att koordinera de statistikansvariga myndigheterna inom statistikansvarsområdet Miljö och Energi såsom Naturvårdsverket, SCB, Havs-och Vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och Energimyndigheten.*²³

²¹ [Tillväxtanalys \(2021\), Från miljöstatistik till insikt, Rapport AU 2021:02](#)

²² [Regeringsbeslut \(2022\) Uppdrag att fortsatt samordna den statistiska uppföljningen av Sveriges genomförande av Agenda 2030, 2022-02-24, M2022/00440](#)

²³ [Tillväxtanalys \(2021\), Från miljöstatistik till insikt, Rapport AU 2021:02](#)

5 Fokusområde: Finansiering

Omställning av näringslivet kan i huvudsak ske på två sätt,

1. Befintliga och nya företag som ställer om eller bygger upp sin verksamhet med beprövad grön produktionsteknik.
2. Företag som utvecklar grön teknik för att framställa nya eller befintliga produkter. De nya produkterna kan vara konsumentprodukter eller teknik som företagen i den första kategorin använder för sin omställning.

Kännetecknande för företagen i den första kategorin är att de producerar mer mogna produkter med en stabil efterfrågan och använder beprövade produktionsmetoder med begränsad risk. Givet den sammantaget mer begränsade risken utgörs finansiering utöver kassaflöde från verksamheten i huvudsak av lån. För att dela risken kan även garantier användas.

Kännetecknande för företagen i den andra kategorin är att tekniken och/eller produkten är ny innebärande en betydligt högre risk för finansären jämfört med företagen i kategori ett. Givet den höga risken utgörs finansieringen för dessa företag i huvudsak av riskkapital. I takt med att tekniken utvecklas, produktionen och försäljning kommer i gång kan finansieringen utökas med olika typer av lån. Till dess att företaget har ett positivt kassaflöde från verksamheten kan hybridvarianter mellan riskkapital och lån vara låna aktuella.

Skiljelinjen mellan de två kategorierna är inte entydig i och med att det utöver typfallen också finns etablerade företag som går före och använder ny teknik i sin omställning, exempel på sådana investeringar är Hybrit och Preem. Det finns också exempel på nya företag som efter en lyckad lansering av ny teknik eller ett nytt koncept skalat upp sin verksamhet. Uppskalningen sker när tekniken visats vara bärkraftig, vilket gör att risken är lägre. Ett sådant exempel är Northvolt som efter att först etablerat en demofabrik i Västerås nu bygger en fabrik i Skellefteå. Därtill har Northvolt meddelat att de kommer att bygga en fabrik i Tyskland och tillsammans med Volvo Cars en fabrik i Göteborg.

Volyymmässigt är finansieringsbehovet av den första kategorin (användande av beprövad teknik) betydligt större än för den andra kategorin (utveckling och användande av ny obeprövad teknik). Givet att investeringar i den första kategorin är en förutsättning för och driver investeringarna i den andra kategorin behövs väl fungerande finansiering för båda.

Nedan följer utredningens förslag avseende finansiering uppdelat på (1) riskkapital och (2) lån och garantier. Givet hur de två kategorierna av finansiering används handlar den första delen, riskkapital, främst om behov och förslag avseende tidiga stadier medan den andra delen främst handlar om mer mogna stadier. Det är utredningens bedömning att staten har en naturlig roll att fylla inom båda dessa områden.

Samtliga förslag inom området finansiering handlar om lösningar där staten *tillsammans* med det privata delar risk och/eller förser företag med finansiering, antingen i form av lån eller riskkapital. En ledstjärna för utredningen har varit att staten ska komplettera det privata och möjliggöra olika finansieringar utan att tränga ut det privata. En annan ledstjärna har

varit att konkurrensneutralitet ("level playing field") gentemot andra länder inom främst EU ska uppnås.

Som beskrivits i avsnittet riskdelning är en komponent som staten kan tillföra kapacitet och stabilitet vad gäller riskdelning, vilket man gör både genom deltagande med lån och garantier och med riskkapital. En annan viktig roll som staten har inom riskkapital är att agera ankarinvesterare, innebärande att staten efter genomförda analyser (lönsamhet, värdering, hållbarhet med mera) går in som en av de första ägarna med en betydande andel. En sådan investering av en långsiktig aktör med god kompetens och stor kapacitet att stötta företaget skapar trovärdighet och trygghet för andra investerare. Även inom lån och garantier är långsiktigheten och kapaciteten att stötta ett företag en viktig del i hur staten kan komplettera det privata. Genom att vara en av de första deltagarna i en finansiering och eventuellt också erbjuda längre löptider än övriga långgivare, vilket minskar refinansieringsrisken, skapas incitament för de privata aktörerna. Inom området klimatomställningar kan ett deltagande från en statlig aktör också sända en signal om att investeringen är i linje med landets klimatmål och regeringens strategi för att nå dit, vilket kan begränsa en del av den politiska risken (se förslag i senare avsnitt om hur den politiska risken kan minskas genom en tydlig strategi)

Riskkapital

Tidigare kartläggningar samt utredningens samtal med olika parter visar att det finns gott om riskvilligt kapital, men att det också finns utrymme för förbättringar. Förbättringsområden som identifierats är dels kapitalets långsiktighet (benämns i vissa sammanhang som uthållighet), dels kapitalets riskvillighet. Kartläggningen visar också på behov av alternativ till "vanliga" banklån och traditionellt riskkapital i form av aktiekapital. Slutligen visar kartläggningen på behov av en statlig aktör som har ett tydligt uppdrag avseende riskkapital och gröna investeringar som startups och företag i tidiga skeenden kan vända sig till.

Långsiktigt riskkapital: Gröna investeringar kännetecknas ofta av hög kapitalintensitet och långa ledtider. En investering kan börja med utveckling av ny teknik, byggande av demonstrationsanläggning, följt av byggnation av produktionsanläggning. Kartläggningen visar att det svenska riskkapitalet inte har den långsiktighet som krävs. En stor del av riskkapitalet förmedlas genom fonder med en förutbestämd sluttidpunkt (exit) som ofta inte ligger tillräckligt långt bort i tiden för att fonden ska kunna delta under den period där riskkapital utgör den viktigaste finansieringen för ett företag. Förhållandet kan dels medföra att företag har svårt att finna finansiering och att investeringar inte blir av, dels att det i stället blir utländska aktörer som står för riskkapitalet och därmed att ägandet blir utländskt i stället för svenskt. Utredningen menar att staten både borde bistå med långsiktigt riskkapital och som investerare i privata riskkapitalfonder ställa krav om längre löptider.

Rishtagande i tidiga stadier: För att den gröna omställningen ska nå en nivå som är samhällsekonomiskt lönsam krävs att dess positiva externa effekter beaktas. För privata investerare består avkastningen i första hand av värdet av det resultat i kronor som en investering förväntas generera. Avkastningen behöver vara tillräckligt stor i förhållande till kapitalkostnaden, som avgörs av risken, för att investeringen ska bli av. Utifrån ett beaktande av även de externa effekterna kan staten ofta ta en högre risk än det privata, vilket det exempelvis kan finnas behov av i tidiga faser och vid utveckling av ny teknik.

Flexibilitet i form av alternativ till ”vanliga” banklån och riskkapital (aktiekapital): Med riskkapital i form av aktiekapital följer utöver rätten till det resultat som företaget genererar också ägandet och bestämmandet över företaget. Som grundare och tidig ägare är det naturligt att vilja bibehålla så stort ägande som möjligt och därmed vara ovillig att ta emot riskkapital. I tidiga faser där lån inte är ett alternativ kan det medföra att investeringar och tänkt expansion uteblir på grund av brist på finansiering. En lösning på en sådan situation kan vara att använda s.k. hybridinstrument, dvs instrument som har karaktäristika av både lån och aktiekapital.

Statlig aktör med tydligt uppdrag avseende riskkapital och gröna investeringar: Kartläggningen visar att det finns en rad olika statliga aktörer som erbjuder finansiering och relaterade tjänster, men att det är svårt för exempelvis startups och andra företag att hitta rätt. Detta är en generell observation som inte bara avser företag inom den gröna omställningen.

5.1 Ge Almi i uppdrag att skapa ett statligt grönt investeringsbolag, ”Almi Green Invest - AGI”

Ge Almi i uppdrag att skapa ett statligt grönt investeringsbolag, ”Almi Green Invest - AGI”, med ett tydligt uppdrag att möjliggöra investeringar som bidrar till den gröna omställningen för startups samt små och medelstora företag. Almi Green Invest ska:

- kunna investera i bolag som befinner sig i olika faser, primärt fokus ska dock vara tidiga faser.
- vara en uthållig och långsiktig investerare utan restriktioner om tidpunkt för ”exit”.
- ha möjlighet att tillföra mer kapital för att stötta bolagens tillväxt.
- ha flexibla finansieringsinstrument, riskkapital, venture debt och lån.
- tillhandahålla rådgivning till entreprenörer och företag som söker finansiering.
- delta som en ”aktiv minoritetsägare” genom att med intern och extern kompetens utveckla innehaven.
- ha ett brett nätverk av andra riskkapitalaktörer för att hitta rätt bolag och medinvestera.
- arbeta regionalt och nationellt genom Almis lokala kontor.

Förslaget syftar till att möta behovet av en statlig aktör med tydligt uppdrag avseende riskkapital och gröna investeringar.

Almi erbjuder redan idag rådgivning, lån och riskkapital och har också en regional representation. Genom Almi Invest är Almi Sveriges mest aktiva investerare i startups. Via åtta regionala riskkapitalfonder och en nationell riskkapitalfond, Almi GreenTech, gör Almi investeringar i hela landet. Almi förvaltar idag cirka 3,5 miljarder kronor och har sedan starten investerat i cirka 700 startups, varav bolaget för närvarande är delägare i omkring hälften. Fonden Almi GreenTech, som uppgår till 650 miljoner kronor, är delvis finansierad av EU-medel. Almi har därtill ett stort nätverk av medinvestorare.

Bland de befintliga statliga aktörerna bedömer utredningen att Almi i termer av kompetens, kapacitet och utbud av rådgivning och olika finansieringsalternativ är den aktör som har bäst förutsättningar att samlat kunna stödja startups samt små och medelstora företag i den gröna omställningen.

Utredningen föreslår därför att Almi ges ett tydligt uppdrag att vara statens centrala aktör vad gäller tillförsel av riskkapital för investeringar som bidrar den gröna omställningen till startups, samt små och medelstora företag i tillväxtfaser. Detta kan åstadkommas genom att ett nytt dotterbolag bildas vid sidan av Almi Invest, genom omvandling av Almi Invest eller genom att en ny fond under Almi Invest upprättas. Framåt kallas det föreslagna bolaget/fonden ”Almi Green Invest eller ”AGI”.

AGI ska kunna investera i bolag som befinner sig i olika faser. Primärt fokus ska dock vara tidiga faser. Bolaget ska vara en uthållig och långsiktig investerare med möjlighet att följa ett innehav genom flera mognadsfaser utan restriktioner om tidpunkt för exit. AGI ska också ha möjlighet att tillföra mer kapital för att stötta bolagens tillväxt. Liksom nuvarande Almi Invest ska AGI tillhandahålla rådgivning till entreprenörer och företag som söker finansiering. För att möta behovet om flexibilitet ska AGI utöver traditionellt riskkapital kunna använda hybridinstrument i form av venture debt (se separat förslag nedan). AGI ska också, genom Almi och nätverk av privata och andra statliga aktörer, kunna bistå med att tillhandahålla lånefinansiering.

Liksom nuvarande Almi Invest ska AGI delta som en ”aktiv minoritetsägare”. Med aktiv avses att AGI ska bidra aktivt med att utveckla innehaven, dels genom intern kompetens, dels genom nätverk av externa aktörer. Både i syfte att hitta rätt bolag att investera i och att hitta medinvestorare ska AGI ha ett brett nätverk av andra riskkapitalaktörer. För att minska transaktionskostnaderna för externa investerare och göra det mer attraktivt för dem att delta bör möjligheten finnas att låta AGI ta en större del av vissa transaktionskostnader, exempelvis kostnader för due diligence.²⁴

Utredningen ser också en potential i Almis regionala kontor, men menar att för AGI:s verksamhet behöver både kontorens regionala och nationella perspektiv tydliggöras. Almis regionala kontor ska användas för att nå ut till hela landet, men de investeringar som görs ska göras utifrån ett

²⁴ Due diligence är det arbete som utförs för att säkerställa att den information som ett företag tillhandahåller är korrekt

nationellt perspektiv utan regionala beaktanden. Samtidigt finns det ett värde av lokal kunskap för att värdera vissa typer av investeringar.

Nedan följer förslag om att skapa en grön riskkapitalfond och en grön venture debt fond. Utredningen förslår att detta ska göras under Almi Green Invest. Alternativ på andra organisatoriska hemvister kan finnas. För att understryka behovet av riskkapital och venture och inte ”fastna i” en diskussion om struktur redovisas därför nedanstående förslag som separata förslag.

Att staten genom Almi erbjuder stöd och tjänster riktade till små och medelstora företag som inte erbjuds stora företag beror delvis på behov, men också på vad EU:s statsstödsregler tillåter. Att ytterligare exploatera möjligheterna under EU:s statsstödsregler genom ökade på satsningar på Almi och de små och medelstora företagen är något som utredningen förordar.

Tidigare förslag inom detta område:

- Fossilfritt Sveriges (2022): *Regeringen bör ge Almi ett utökad uppdrag för sin utlånings- och investeringsverksamhet med fokus på att möjliggöra små- och medelstora företags klimatomställning.*

5.2 Ge Almi Green Invest i uppdrag att sätta upp en uthållig grön riskkapitalfond (tillför 1,5 mdkr)

Utredningen förslår att Almi ges i uppdrag att sätta upp en uthållig nationell grön riskkapitalfond och att staten tillför fonden 1,5 miljarder kronor i riskkapital.²⁵ Den nya fonden ska vara uthållig och inte ha begränsningar avseende löptid utan ska kunna följa ett bolag genom flera faser. Avkastningsmålen ska beakta positiva externa effekter i syfte att fonden ska kunna ta nödvändig risk i tidiga skeende för att säkra investeringar som är samhällsekonomiskt motiverade. Fonden ska kunna göra initiala investeringar i ett företag om upp till 50 miljoner kronor och tilläggsinvesteringar om motsvarande belopp.

Förslaget syftar till att möta behovet av långsiktigt riskkapital och behovet av risktagande i tidiga stadier.

Givet storleken på de omställningsinvesteringar som väntas och utifrån de dialoger utredningen fört, är det utredningens bedömning att det finns ett behov av ytterligare statligt riskkapital. Vidare behövs en större uthållighet, både vad gäller statligt och svenskt privat riskkapital. Befintliga fonder har ofta en livslängd som är för kort i förhållande till längden på de aktuella investeringarna (som kan omfatta både utveckling, testanläggningar och produktionsanläggningar). Detta begränsar möjligheten att delta och bidra till omställningen. Inte sällan är det, i den mån investeringarna blir av, i stället utländska fonder som finansierar dessa. Ett behov att uthålligt svenskt riskkapital föreligger således.

²⁵ Observera tillförelsen av riskkapital inte nödvändigtvis behöver göras via en fond utan kan göras direkt till ett bolag. I det fall AGI skapas som nytt bolag torde ingen fond behövas.

Behovet av statligt uthålligt riskkapital är stort. Det är dock svårt att definiera den exakta storleken. Utredningen föreslår därför ett initialt tillskott på 1,5 miljarder. Vid behov kan ytterligare kapital adderas. Utredningen ser också en möjlighet att genom belåning påtagligt öka det belopp som fonden kan investera. Utredningen föreslår att Almi, om behov uppstår, ges i uppdrag att utreda möjligheten till belåning.

För att täcka det glapp som idag finns mellan Almi och Industrifonden föreslås att den nya fonden ska kunna göra initiala investeringar i ett företag om upp till 50 miljoner kronor samt därtill tilläggsinvesteringar om motsvarande belopp. För att även täcka bolag som är mindre än de bolag som täcks av Almis GreenTech fond och Almis regionala fonder föreslås en slopad lägre beloppsgräns.

Tidigare förslag inom detta område:

- Fossilfritt Sveriges (2022): *En eller ett antal nischade statliga investeringsfonder för direktinvesteringar i tidiga skeden.*

5.3 Ge Almi Green Invest i uppdrag att sätta upp en venture debt fond²⁶ (tillför 1,5 mdkr)

Utredningen föreslår att regeringen ska ge AGI i uppdrag att sätta upp en uthållig nationell grön venture debt fond och att staten tillför fonden 1,5 miljarder kronor. Avkastningsmålen ska beakta positiva externa effekter i syfte att fonden ska kunna ta nödvändig risk i tidiga skeende för att säkra investeringar som är samhällsekonomiskt motiverade. Den venture debt som AGI tillhandhåller ska både kunna användas för att stödja finansieringen i företag i vilka AGI deltar med riskkapital och företag där AGI inte är delägare.

Förslaget syftar till att möta behovet av flexibilitet i form av alternativ till ”vanliga” banklån och riskkapital (aktiekapital).

Ett sådant alternativ är venture debt som är en typ av hybridinstrument som bland annat EIF erbjuder. Venture debt kan ha olika egenskaper, exempel är lån som under vissa villkor kan omvandlas till aktier (konvertibler) eller lån där avkastningen i stället för en ränta som kompenserar för risken i stället utgörs av en kupong kopplad till företagets utveckling. Venture debt är ofta efterställd vanliga lån, vilket är positivt för en traditionell långgivare, då denna vid en konkurs får återvinning före den efterställda långgivaren. För grundaren av företaget och eventuellt övriga delägare är venture debt positivt i och med att den utspädning som ytterligare riskkapital (aktieäggande) innebär undviks.

Liksom för riskkapital kan utredningen konstatera att behovet av venture debt är tydligt men svårt att bestämma mer exakt storleksmässigt. Utredningen föreslår därför ett initialt tillskott om 1,5 miljarder. Vid behov kan ytterligare kapital adderas. Utredningen ser även i detta fall en möjlighet att med belåning påtagligt öka det belopp som fonden kan

²⁶ Se föregående fotnot.

investera. Utredningen föreslår att Almi, om behov uppstår, ges i uppdrag att utreda möjligheten till belåning.

Tidigare förslag inom detta område:

- Fossilfritt Sveriges (2022): *Förslag om lån för företag och projekt i väldigt tidiga skeden.*

5.4 Utveckla Saminvests uppdrag med fokus på uthållighet och omställning

I enlighet med Saminvests övergripande mål, att utveckla den svenska riskkapitalmarknaden, föreslår utredningen att regeringen ger Saminvest i uppdrag att verka för ett mer uthålligt riskkapital. Utredningen föreslår också att Saminvest tillförs 1 miljard kronor för investeringar i fonder som fokuserar på gröna tillväxtbolag.

Avseende de affärsängelprogram som Saminvest deltar i föreslås att Saminvest tillsammans med Vinnova ska utvärdera möjligheten att genom dem ytterligare öka främjandet av näringslivets gröna omställning.

Förslaget syftar till att möta behovet av långsiktigt riskkapital och Risktagande i tidiga stadier, dels direkt, dels indirekt genom att utveckla marknaden med kravställande på nya fonder.

Saminvest är ett riskkapitalbolag som bildades av den svenska staten 2016. Enligt bolagets ägaranvisning är ett syfte med verksamheten att utveckla marknaden för riskkapital i Sverige. Ett annat syfte är att vara marknadskompletterande genom att investera i fonder som i sin tur investerar i bolag för vilka det inte finns tillräckligt med privat kapital. Saminvest har hittills i hög grad fokuserat på att utveckla riskkapitalmarknaden genom att investera i fonder som leds av nya förvaltarteam.

Förutom riskkapitalfonder investerar Saminvest också i ett flertal affärsängelprogram. Genom affärsängelprogrammen når Saminvest uppstartsbolag som befinner sig i ett tidigare skede och/eller är mindre än de bolag som de når genom att investera i riskkapitalfonder och de bolag som Almi når genom sin riskkapitalverksamhet. Affärsänglar fungerar ofta som komplement till traditionellt riskkapital och oftast handlar det om mindre belopp i väldigt tidiga skeenden. Förvaltare av de affärsängelprogram som Saminvest deltar i är ett antal så kallade inkubatorer som är kopplade till ett par av landets universitet. Inkubatorernas roll är att genom kompetens och kapital främja och underlätta nystartade företags väg mot tillväxt och lönsamhet. Även Vinnova har en roll i detta sammanhang, då de genom sitt inkubatorprogram finansierar en del av det stöd i form av exempelvis affärsutveckling som inkubatorerna erbjuder de nystartade företagen.

5.5 Tydliggör Industrifondens roll inom klimatomställningen

Utredningen föreslår att staten tydliggör att klimatomställningen är en viktig del av Industrifondens mål ”att skapa samhällsnytta”.

Förslaget syftar till att möta behovet av långsiktigt riskkapital, med särskilt fokus på teknik som kan utgöra input till ny grön teknik.

Industrifonden drivs som en stiftelse. Stadgarna regleras av en särskild lag som beslutas av riksdagen. Industrifonden investerar i tidiga skeenden med mål att skapa samhällsnytta, innebärande att den i hög grad fokuserar på ny teknik, gärna sådan som kan innebära paradigmskiftet. Industrifonden investerar i huvudsak inom två områden, Life Science och Deep Tech.²⁷ Till skillnad från merparten andra fonder har Industrifonden inget krav om efter hur lång tid en investering behöver avyttras. Fonden är därmed uthållig och långsiktig.

Utredningen anser att den allmänna teknikutvecklingen är en viktig förutsättning för den gröna teknikutvecklingen. Samhället behöver satsa både på utveckling av grön teknik och på utveckling av teknik som inte nödvändigtvis klassas som grön men som kan utgöra en del av framtida grön teknik.

Givet Industrifondens övergripande mål, att skapa samhällsnytta, och att fonden fokuserar på teknik i tidiga stadier och har en långsiktig investeringshorisont är det utredningens bedömning att Industrifonden har en viktig roll i klimatomställningen.

5.6 Utred möjligheten till mer flexibla placeringsregler för AP-fonderna

Utredningen föreslår att mer flexibla placeringsregler för AP-fonderna ska utredas. Regler som bör utredas är bland annat möjligheten till direktinvesteringar i onoterade bolag och större ägarandel än 10% i noterade bolag, både vad gäller aktiekapital och krediter (lån).

Utredningen konstaterar att AP-fonderna tillsammans med andra AP-fonder eller privata aktörer har möjlighet att sätta upp riskkapitalföretag för gemensamma investeringar. Ett sådant gemensamt företag skulle kunna fokusera på ett eller ett par specifika områden inom den gröna omställningen och bli tillräckligt stort för att bygga upp en hög kompetens inom området samt tillföra en betydande finansiell kapacitet vad gäller stora kapitalintensiva investeringar såsom uppskalning av ny teknik och införande av nya produktionsanläggningar baserad på ny teknik. Utredningen skulle se positivt på ett sådant initiativ.

Utredningens ståndpunkt är att AP-fondernas övergripande mål om en långsiktig och hög avkastning inte ska ändras.

²⁷ Industrifonden beskriver de två begreppen på sin hemsida enligt följande, Life Science: Vetenskap som stödjer ett medicinskt behov) och Deep Tech: Nya teknologier som har potential att omvandla industrier och samhällen.

Förslaget syftar till att möta behovet av mer långsiktigt riskkapital, främst med fokus på uppskalning samt större projekt och företag.

AP-fonderna är tillsammans den största institutionella investeraren i Sverige. Det kapital som AP-fonderna förvaltar utgörs av medel som förts till fonderna från sociala avgifter och pensionsavgifter. Syftet med fonderna (AP 1–4 samt 6) är att utjämna svängningar mellan pensionsavgifter och pensioner samt bidra med avkastning till systemet. Därtill finns en sjunde AP-fond som är det statliga alternativet i premiepensionssystemet. Gemensamt för AP-fonderna är ett mål om en långsiktigt hög avkastning. Näringspolitiska eller ekonomiskpolitiska hänsyn ska inte tas i placeringsbesluten.

Givet fondernas betydande storlek och roll har utredningen utvärderat hur AP-fonderna i sin förvaltning kan främja näringslivets omställning. Utredningen anser inte att AP-fondernas övergripande mål ska ändras utan anser att en hög avkastning fortsatt ska vara huvudmålet. Även utan att ändra det övergripande målet finns möjlighet att främja hållbarhetsaspekter. Regering och riksdag har genom lagstiftning infört särskilda hållbarhetsmål för AP-fonderna 1–4 samt AP6.²⁸ Utredningen är positiv till de nya hållbarhetsmålen samt till det sätt som fonderna arbetar för att nå målen. Utredningen noterar också att riksdagen i mars 2020 beslutade om nya mer flexibla placeringsregler för fonderna, vilket rimligen också främjar fondernas hållbarhetsarbete.

Under utredningen har det framkommit att det finns ytterligare förbättringspotential, bland annat möjligheten att kunna direktinvestera i onoterade bolag och att kunna ta en större ägarandel än 10% i noterade bolag. AP-fonderna kan idag få exponering mot enskilda onoterade bolag, men behöver då gå en omväg och investera genom fonder. För vissa företag utan fonder som ägare är det emellertid inte ett gångbart alternativ. Ett par av AP-fonderna har löst problematiken genom att skapa ett eget gemensamt riskkapitalföretag, vilket kan investera direkt i bolag.²⁹ Även om denna struktur ger möjlighet till exponering mot önskade bolag går den stick i stäv med syftet att ha flera oberoende AP-fonder, att minska risker. Att tillåta direktexponeringar skulle framför allt göra det enklare och mer flexibelt för AP-fonderna att investera i onoterade tillgångar, med det skulle också ge förutsättningar att över tid minska den exponeringsmässiga kopplingen mellan AP-fonderna.

Utredningen ser också poänger med gemensamma riskkapitalföretag, men menar att sådana snarare bör sättas upp av AP-fonderna (en eller flera) tillsammans med andra pensions- och kapitalförvaltare. En sådan fond skulle kunna få fokusera på en eller ett par områden inom omställningen och få en betydande storlek och roll, särskilt vad gäller stora kapitalintensiva projekt som i Sverige i betydande grad hittills finansierats av utländska aktörer. Ett sådant företag skulle också kunna bli tillräckligt stort för att bygga upp en egen kompetens kring omställningsinvesteringar, vilket i sin tur skulle kunna vara en drivande kraft för kompetens-

²⁸ År 2019 för AP1-4 och 2022 för AP6. I juni 2022 lämnade överlämnade regeringen en lagrådsremiss med ett förslag om sådant mål även för AP7

²⁹ Enligt de lagar som reglerar AP-fonderna har AP-fonderna möjlighet att sätta upp riskkapitalföretag. En AP-fonds andel får uppgå till max 35%. Andra delägare kan vara andra AP-fonder och privata aktörer

uppbyggnaden i Sverige. Utredningen skulle se positivt på om någon av AP-fonderna tog initiativ till att sätta upp ett sådant riskkapitalföretag.

Gällande AP-fondernas övergripande mål om en långsiktig och hög avkastning är det utredningens ståndpunkt att de inte ska ändras. Nyttjande av den ökade flexibilitet som utredningen föreslår och upprättande av ett sådant riskkapitalföretag som utredningen diskuterar behöver således vara förenligt med dessa.

Observera att utredningen i avsnittet nedan om lån och garantier redovisar ett förslag om att utöka möjliga förmånstagare för EKN:s och Riksgäldens garantier till att också omfatta aktörer såsom fonder och innehavare av obligationer och värdepapperiseringar. Utredningen bedömer att även det förslaget bör främja AP-fondernas möjlighet att delta i finansieringen av näringslivets gröna omställning.

Tidigare förslag inom detta område:

- Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansiering (2022): *Förslag om nytt uppdrag till AP6 inom gröna investeringar*
- Naturvårdsverket (2022): *Förslag om översyn av regelverk och för att ett antal statliga aktörer, däribland AP-fonderna, utan avsteg från huvudsakligt syfte ska kunna bidra till finansiering av omställningen.*

Lån och garantier

Näringslivets tillgång till lån och garantier bedöms generellt som god. Behovet tillgodoses av bland annat statliga aktörer som AB Svensk Exportkredit (SEK), Exportkreditnämnden (EKN), Riksgälden och Almi. Därtill finns europeiska institut, exempelvis Europeiska Investeringsbanken (EIB), Nordiska Investeringsbanken (NIB) och Europeiska Investeringsfonden (EIF) samt utländska nationella institut som exempelvis den tyska utvecklingsbanken Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) som även deltar vid finansiering av ”svenska” projekt. Vid sidan av den statlig sfären finns en god täckning av både svenska, nordiska och internationella banker.

Staten har komparativa fördelar att som aktör stötta näringslivet med lån och garantier. Staten och de statliga aktörerna har både en hög riskkapacitet, vilket gör dem lämpliga att utfärda garantier, och en stark kreditvärdighet, vilket är en god förutsättning för att kunna bedriva låneverksamhet. Liksom för riskkapital är det rationellt att staten deltar till följd av förekomsten av positiva externa effekter för samhället.

Tidigare kartläggningar samt utredningens arbete visar dock att det finns luckor och inkonsistenser mellan olika lån och garantier som bör åtgärdas. Det finns också ett behov att med hjälp av garantier säkra svenska företags vissa insatsvaror såsom råvaror och halvledare. Vidare anser utredningen att bankernas kapitalkrav bör anpassas för att bättre avspegla de ändrade klimatrisker som finansieringen i förlängningen ger upphov till.

Därtill har utredningen identifierat ett stort behov av finansiering till den samhällsomvandling i form av exempelvis nya skolor, bostäder, kommer-

siella verksamheter och annan infrastruktur som är en förutsättning för att attrahera arbetskraft till dit där näringslivets omställning tar plats. Utredningen föreslår att en särskild samhällsomvandlingsgaranti ska införas för att främja vissa sådana investeringar. Behov och förslag gällande samhällsomvandling redovisas separat nedan.

Utökning och anpassning av befintliga verktyg för att främja klimatomställningen: Även om utbudet generellt sett är gott finns luckor och inkonsistenser mellan olika lån och garantier som tillhandahålls. Vidare är en stor del av de lån och garantier som erbjuds villkorade av att de ska främja svensk export. De förslag som redovisas nedan syftar bland annat till att förenkla genom täppa till identifierade luckor, minska/ta bort identifierade inkonsistenser samt till att bredda användningsområdet för de verktyg som idag är begränsade till att främja svensk export till att också omfatta företag/projekt inom grön omställning utan exportkoppling. Förslag om utvidgning av befintliga verktyg omfattar också belopp och löptid för de olika garantierna.

Säkra tillgång till insatsvaror för svenska företags omställningsinvesteringar: En viktig pusselbit i den svenska omställningen är tillgången till insatsvaror som råvaror och också halvledare. Det ökade globala fokuset på omställning och problem med leveranskedjor har gjort att konkurrensen om råvaror intensifierats. Ett viktigt kriterium för leverantörerna av dessa varor är köparens kreditvärdighet. Här föreslås att staten genom att utfärda garantier stödjer de svenska företagens omställningsinvesteringar.

Klimatbeaktande kapitalkrav: Den ränta ett företag behöver betala för ett lån bestäms delvis av hur mycket kapital som den utlånande banken behöver hålla för lånet. Storleken på kapitalet är relaterat till risk och bestäms delvis av banken själv. Den undre gränsen bestäms dock av Finansinspektionens kapitalkrav. Kapitalkraven syftar till att säkra bankernas förmåga att hantera förluster och att främja finansiell stabilitet. Dagens kapitalkrav tar dock inte hänsyn till utlåningens påverkan på systemriskerna såsom klimat. Ett beaktande av klimatrisker skulle rimligen riskmässigt ge en annan, på marginalen mer optimal, allokering av lån till olika företag.

5.7 Ta bort exportkriteriet för EKN:s gröna garantier och förtydliga kriterierna för SEK:s gröna lån.

För att främja gröna investeringar i Sverige föreslår utredningen att exportkriterier ska tas bort från EKN:s gröna garantier och att det för SEK ska göras tydligt att deras gröna lån inte behöver ha en exportkoppling. På så vis erhålls också en harmonisering gentemot Riksgäldens gröna garantier, avsedda för större företag, som inte har något kriterium om export.

Förslaget syftar till att möta behovet att utöka och anpassa befintliga verktyg för att främja klimatomställningen

Staten har valt att dela upp garantier och lån för att främja exportindustrin på två aktörer, SEK och EKN. Syftet med verksamheterna, att främja svensk export, är de samma. Sedan ett par år tillbaka erbjuder SEK och EKN gröna lån respektive gröna garantier. EKN:s gröna garantier avser lån upp till 500 miljoner kronor. För SEK:s gröna lån finns det inte några motsvarande beloppsgränser. Gröna garantier för lån över 500 miljoner kronor tillhandhålls av Riksgälden. För Riksgäldens lån finns inget villkor om exportkoppling

För EKN:s gröna garantier är det tydligt att de ska ha en exportkoppling. Utredningen anser att exportkriteriet ska tas bort.

För SEK:s gröna lån är det inte tydligt vad som gäller. Utredningen anser att innebörden ska vara att exportkoppling inte behövs och att detta ska förtydligas. Ett förtydligande skulle vara positivt inte bara för SEK själva, utan också för kunder och affärspartners.

Tidigare förslag inom detta område:

Fossilfritt Sveriges (2022): *Regeringen bör ansvara för att skapa kreditgarantier för lån under 500 miljoner kronor utan exportkoppling.*

5.8 Utvärdera lägre avgifter för EKN:s garantier för små och medelstora företag

Utredningen föreslår att regeringen ska ge EKN i uppgift att utreda möjligheten till lägre avgifter för garantier till små och medelstora företag. EKN bör också utreda priskänslighet och förväntad påverkan på efterfrågan samt konsekvenser för myndighetens kostnadstäckning.

Förslaget syftar till att möta behovet att utöka och anpassa befintliga verktyg för att främja klimatomställningen

Prissättning av garantier regleras av EU:s statstödsregelverk som anger miniminivåer. Regelverket ger visst utrymme för undantag. Generellt är det enklare att göra undantag för små och medelstora företag. För närvarande pågår inom EU en översyn av den förordning som reglerar möjligheten till undantag (GBER). En ny version förväntas antas under hösten/vintern 2022. Utredningen föreslår att EKN när översynen är klar

ska ges i uppdrag att utvärdera möjligheten till lägre garantiavgifter för små och medelstora företag. En lägre avgift skulle rimligen främja omställningsinvesteringar av små och medelstora företag. Utredningen föreslår att EKN även ska utreda priskänslighet och förväntad påverkan på efterfrågan samt konsekvenser för myndighetens kostnadstäckning.

5.9 Utred utökad täckningsgraden för EKN:s och Riksgäldens gröna garantier till 90%

För att främja finansieringen av omställningen och för att uppnå samma villkor, ”level playing field”, som andra EU-länder föreslås att Regeringen utreder möjligheten att utöka täckningsgraden för statliga garantier till 90%. Om möjligt bör en sådan höjning införas både för de EKN:s och Riksgäldens gröna garantier.

Förslaget syftar till att möta behovet att utöka och anpassa befintliga verktyg för att främja klimatomställningen

Täckningsgraden för EKN:s och Riksgäldens gröna garantier uppgår till 80%. Hur hög täckningsgrad som är möjlig regleras av EU:s statsstödsregler. Sveriges tolkning har varit att högsta tillåtna täckningsgrad är 80%. Samtidigt finns det andra länder som gjort en annan tolkning och som ställer ut garantier med en täckningsgrad om 90%. Utredningen har i samtal med banker och andra långgivare identifierat att det finns ett behov om garantier som uppgår till mer än 80%.

5.10 Utred fler kategorier av förmånstagare för Riksgäldens och EKN:s gröna garantier

För att åstadkomma en bättre matchning mellan låntagare och långgivare och därmed öka finansieringskapaciteten föreslås att regeringen ska utreda möjligheten att addera nya kategorier av förmånstagare till Riksgäldens och EKN:s garantier.

Förslaget syftar till att möta behovet att utöka och anpassa befintliga verktyg för att främja klimatomställningen

Förmånstagare för de gröna garantier som ges ut av Riksgälden och EKN kan vara banker och kreditinstitut. Genom att även inkludera andra aktörer såsom räntefonder samt innehavare av obligationer och värdepapperiseringar som möjliga förmånstagare skulle ytterligare aktörer kunna tillgodogöra sig garantin, och med det riskavlyft som garantin ger, därmed kunna finansiera större volymer. Exempel på aktörer som investerar i räntefonder, obligation och värdepapperiseringar är pensionsfonder och försäkringsbolag, vilka alla har stor finansieringskapacitet.

Frågan är dock inte helt enkel då nya kategorier av förmånstagare skulle medföra en del utmaningar. En sådan avser kreditbedömning och monitorering av krediten under kreditens löptid, där banker och kreditinstitut till skillnad från de exempel på nya förmånstagare som föreslås

spelar en aktiv roll. Transaktioner med de föreslagna förmånstagarna som investerare/finansiärer skulle således därför även behöva involvera banker. Alternativt skulle Riksgälden och EKN behöva stärka sin kapacitet inom detta område. En annan aspekt är konsekvenser på förfarandet i det fall en garanti infrias. Detta då det i vissa transaktioner sannolikt skulle bli betydligt fler förmånstagare som behöver samordnas och representeras. Även andra konsekvenser är tänkbara. En utredning som involverar både Riksgälden och EKN är därför nödvändig.

Tidigare förslag inom detta område:

Naturvårdsverket (2022): *Förslag om mer ändamålsenliga strukturer för Riksgäldens och EKN:s kreditgarantier samt förslag om villkoren för vilka aktörer som kan tilldelas kreditgarantier.*

5.11 Ta bort löptidbegränsningen för Riksgäldens gröna garanti

Utredningen föreslår att den maximala löptiden Riksgäldens gröna kreditgarantier om 15 år ska tas bort.

Förslaget syftar till att möta behovet att utöka och anpassa befintliga verktyg för att främja klimatomställningen

För EKN:s gröna garantier finns inte någon begränsning av hur lång löptid som garantierna får ha. Löptiden bestäms i stället av EKN utifrån behov och riskbedömning av de projekt som finansieringen avser. I regeringens uppdrag till Riksgälden att utfärda gröna kreditgarantier däremot så anges en maximal löptid om 15 år. Utredningen föreslår att den maximala löptiden för Riksgälden tas bort och att lämplig löptid i stället bestäms utifrån behov och risk av Riksgälden.

5.12 Öka EKN:s och Riksgäldens garantiramar för gröna lån

Som framgår av avsnitt 6. Fokusområde: Stöd för samhällsomvandling föreslår utredningen att en särskild samhällsomvandlingsgaranti ska införas. Utredningen föreslår att garantin, beroende av storlek på underliggande lån, ska utfärdas av Riksgälden eller EKN.

Utredningen föreslår att Riksgäldens totala ram för gröna kreditgarantier och samhällsomvandlingsgarantier ska höjas stegvis till 300 miljarder kronor.

Utredningen föreslår att EKN:s totala ram ska höjas stegvis till 1000 miljarder kronor.

Förslaget syftar till att möta behovet att utöka och anpassa befintliga verktyg för att främja klimatomställningen.

För Riksgälden finns en specifik ram för gröna kreditgarantier som för budgetåret 2022 uppgår till 50 miljarder kronor och som för 2024 beräknas

uppgå till 80 miljarder. För EKN finns ingen specifik ram för gröna kreditgarantier. Däremot har EKN en total ram som för budgetåret 2022 uppgår till 475 miljarder kronor.

Givet omfattningen av de förväntade omställningsinvesteringarna kan det komma att krävas avsevärt större garantiramar. Vidare föreslår utredningen att Riksgälden och EKN ska ges i uppdrag att utfärda samhällsomvandlingsgarantier (se avsnitt 6). För EKN har utredningen därtill föreslagit att kriteriet om export för de gröna garantierna ska tas bort, vilket ytterligare kommer att driva efterfrågan. Sammantaget medför detta ett behov av betydligt högre garantiramar.

Tidigare förslag inom detta område:

- Fossilfritt Sveriges (2022): *Regeringen bör ge Riksgälden i uppdrag att dubblera garantiramen för de gröna kreditgarantierna till totalt 160 miljarder kronor år 2024.*

5.13 Ge i uppdrag till EKN och Riksgälden att harmonisera villkor för garantier

För att underlätta för de parter som använder statliga garantier föreslås att EKN och Riksgälden ges i uppgift att säkerställa att villkoren i deras olika garantiinstrument i möjligaste mån är samma och likadant formulerade.

Förslaget syftar till att möta behovet att utöka och anpassa/förenkla befintliga verktyg för att främja klimatomställningen. För att säkerställa relevanta villkor och tydliga formuleringar från ett förmånstagarperspektiv föreslås att även SEK som frekvent använder EKN:s garantier och också använt Riksgäldens garanti involveras i arbetet.

5.14 Utvidga EKN:s råvarugaranti till en generell garanti för strategiska insatsvaror

Utredningen föreslår att den råvarugaranti som regeringen beslutat om ska utvidgas till en generell garanti för strategiska insatsvaror för både råvaror och andra insatsvaror med knapp tillgång. Garantin ska förutom vid import också kunna användas vid köp från svenska leverantörer.

Förslaget syftar till att möta behovet att säkra tillgång till insatsvaror för svenska företags omställningsinvesteringar.

Regeringen beslutade den 14 juli 2022 att införa en råvarugaranti. Utredningen ställer sig positiv till detta. Samtidigt finns det ett kvarvarande behov av garantier också import av andra insatsvaror med knapp tillgång, såsom halvledare.

Givet att det i Sverige finns ett flertal viktiga rå- och insatsvaruleverantörer menar utredningen att det också finns ett behov att kunna använda garantin även vid köp från dessa. Detta för att säkerställa att svenska företag vid köp av rå- och insatsvaror från svenska leverantörer,

inte får en konkurrensnackdel gentemot utländska företag med tillgång till importgarantier eller motsvarande från sina respektive länder.

Tidigare förslag inom detta område:

- Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansiering (2021): *Förslag om att införa importkreditgarantier för råmaterial.*

5.15 Ge Finansinspektionen i uppdrag att verka för lägre kapitalkrav för kommande grön utlåning

Ramarna för utformningen av de kapitalkrav som Finansinspektionen fastslår bestäms i hög grad på EU-nivå. Det finns dock ett visst utrymme för nationella särlösningar och viss flexibilitet. Utredningen föreslår därför att regeringen ska ge Finansinspektionen i uppdrag, dels att pröva i vilken mån nuvarande regelverk ger flexibilitet att justera kapitalkraven för kommande och enligt taxonomin klassificerade gröna investeringar, dels att inom EU och andra internationella organ där man är representerade, inom ramen för oförändrade samlade kapitalkrav, verka för att en motparts påverkan på klimatet och systemrisken ska beaktas vid fastställande av framtida kapitalkrav.

Förslaget syftar till att möta behovet av klimatbeaktande kapitalkrav.

Syftet med kapitalkrav på bankerna är att de ska ha förmåga att hantera förluster och därigenom hindra och lindra finansiella krisers effekter på banksystemet och samhället. Kapitalkrav finns för en rad olika risker, där den viktigaste för en traditionell bank med utlåning som bankens huvudverksamhet är kreditrisker. Med kreditrisk avses risk för kreditförluster, dvs. risk för förlust på grund av att en motpart inte fullgör sina finansiella förpliktelser. Risker för kreditförluster beräknas dels utifrån företagsspecifika faktorer, dels utifrån det system (marknad/land/klimat) motparten verkar inom. Investeringar som bidrar till att minska påverkan på klimatet kan ha positiv effekt på de samlade systemriskerna och den finansiella stabiliteten. Finansieringen av sådana investeringar bör således kunna belastas med lägre kapitalkrav.

Med nuvarande regler om kapitalkrav är huvudfokus emellertid risken för fallissemang för den bank som kapitalkraven avser och inte i vilken mån institutets utlåning påverkar andra företags och andra bankers risker. Annorlunda uttryckt fångar kapitalkraven för en bank inte *de externa effekter* i form av ändrade systemrisker som bankens upplåning ger upphov till, vilket rimligen ur ett samhällsperspektiv på marginalen leder till en suboptimering gällande den utlåning och de investeringar som görs. Notera att förslaget endast avser framtida utlåning.

Tidigare förslag inom detta område:

- Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansiering (2022): *Förslag om att det arbete som bedrivs i ministerrådet inom EU kommissionen för att utreda hur kapitaltäckningsgradsreglerna för banker kan differentieras, så att gröna och klimatomställande projekt kan ha mer tillåtande regler än andra projekt.*
- Klimatpolitiska rådets rapport (2022): *Förslag om att de behöriga myndigheterna bör undersöka möjligheten att justera kapitalkraven genom att införa ett "brunt straff" i syfte att motverka de klimatrelaterade risker som äventyrar den finansiella stabiliteten.*

6 Fokusområde: Stöd för samhällsomställning

I norra Sverige sker och planeras för etablering av flera mycket stora privata projekt. Det handlar bland annat om Northvolt:s investeringar i Skellefteå, H2GS:s i Boden och Hybrit:s i Kiruna. För att dessa satsningar ska bli framgångsrika behöver staten, regionerna och kommunerna genomföra betydande följdinvesteringar i infrastruktur i dessa regioner, bland annat i överföringskapacitet av el och transporter. Därtill behöver tillståndsprocesser kunna genomföras smidigt. Utredningen utgår från att detta sker på normalt sätt och i en takt som stöttar omställningen.

De privata investeringarna kommer medföra en omfattande nyetablering och omställning av samhällena i norra Sverige. Bara de gröna industriella satsningarna bedöms av regeringens samordnare i frågan kunna uppgå till över 1000 miljarder kronor.³⁰ Till det kommer behov av bostäder, handel, offentliga investeringar i infrastruktur, kommunal service, skolor med mera samt privata följdinvesteringar.

Kommuner i norr upplever att det saknas en realistisk planering för kompetensförsörjningen och att det i sin tur kan komma att hämma möjligheterna till att attrahera kapital framöver. En kraftig expansion av sysselsättningen är en hörnsten för att de stora gröna industriinvesteringarna ska kunna realiseras. En av de största utmaningarna är därför att säkerställa att det finns tillräckligt med människor med rätt kompetens för att göra den gröna industriomställningen. För kommunerna där de gröna investeringarna sker är det avgörande att tillsammans med näringslivet kunna locka folk att etablera sig där jobben skapas. Näringslivet och berörda kommuner har således ett betydande ansvar att säkra ett attraktivt samhälle.

Nyetableringarna och omställningen väntas kunna medföra en befolkningsomflyttning motsvarande uppemot 100 000 personer. Det kommer att innebära stora utmaningar, inte minst ur ett kommunalekonomiskt finansiellt perspektiv. Det kommer att ställa krav på service, tillgänglighet och investeringar som höjer livskvaliteten att bo och verka i områdena med mera. Befolkningstillskottet kommer medföra att flera kommuner och regioner behöver göra omfattande investeringar i exempelvis olika samhällsfastigheter (vård, skola, omsorg, service, kultur med mera). En särskilt viktig fråga är bostäder. Frågan är hur och vem som ska finansiera detta.

Omfattningen på de samlade kommunala investeringsbehoven kan i vissa fall bli för stora för att den enskilda kommunen ensamt ska kunna bära finansieringen. Exempelvis kan den initiala skattekraften helt enkelt vara för liten för att klara en betydande ökning av skuldsättningen. För att kommunerna långsiktigt ska kunna finansiera de samhällsinvesteringar som krävs är det därför centralt att människor flyttar in till och etablerar sig där jobben skapas. På så sätt stärks den kommunala ekonomiska styrkan. Att använda förväntad framtida skattekraft som säkerhet och grund kan dock vara komplicerat. Osäkerheten kring bland annat kome-

³⁰ Regeringens samordnare Peter Larsson.

tensförsörjning och om kommunerna kommer att lyckas med att attrahera nödvändig arbetskraft ökar riskerna för privata investerare.

Om kommunerna inte lyckas med att generera en inflyttning och att arbetskraften i stället pendlar till jobben innebär det att skattebasen stärks i andra delar av landet. Pendling kommer emellertid inte ta bort hela behovet av följdinvesteringar. Det riskerar medföra att vissa kommuner kommer att gynnas av ökad sysselsättning medan kommunerna med de nya verksamheterna, som bidrar till omställningen, kan komma att drabbas. Frågan blir då om inkomster och utgifter kan utjämnas. I Sverige finns ett kommunalt utjämnningssystem som till en del skulle kunna jämna ut de uppkomna skillnaderna. Det ekonomiska utfallet skulle emellertid inte bli detsamma som om arbetskraften flyttade. Att ändra i det kommunala utjämnningssystemet skulle inte lösa grundproblemet, att locka människor att flytta till dit där jobben skapas.³¹ Attraktivitet kräver bland annat att det investeras i tillräcklig omfattning.

Nästan alla kommuner och regioner är medlemmar i Kommuninvest. Kommuninvest lånar ut medel till kommuner. Kommuninvest finansierar sig på den svenska och internationella marknaden och är väl ansedd och har samma, högsta, kreditrating som svenska staten. Som säkerhet finns en solidarisk borgen från alla medlemmar. Mot den bakgrunden bör kommuner kunna finansiera investeringsbehoven via bland annat Kommuninvest, kapitalmarknaden, NIB, EIB, banksystemet och potentiellt även SEK.

Som ett komplement till detta skulle staten kunna bidra till att minska näringslivets och kommunala investerares risk i samband med nödvändiga följdinvesteringar. Det bör noteras att utredningen inte föreslår att staten ska garantera kommuner.

Slutsatsen blir därför: För att minska riskerna i den samhällsomställning som följer av den gröna omställningen bör regeringen utreda hur näringslivets och (om konkurrensskäl med mera kräver det) också offentliga bolags följdinvesteringar kan garanteras av staten.

Vid sidan av det rent finansiella kan staten öka attraktiviteten i en region på flera andra sätt, exempelvis genom att stärka befintliga eller etablera olika typer av utbildningar. Detsamma gäller förläggning av annan offentlig verksamhet. Förslag inom detta område ligger dock utanför utredningen.

³¹ Utjämnningssystemet är föremål för översyn och det står regeringen fritt att utöka utredningsdirektiven. Systemet är dock komplicerat och dessutom i grunden ett omfördelningssystem.

6.1 Införa en samhällsomvandlingsgaranti samt utöka SEK:s utlåningsmandat

För att de gröna investeringarna ska bli framgångsrika krävs både privat och offentliga följdinvesteringar, exempelvis i infrastruktur, bostäder, handel, fritid, skolor och omsorg. Detta är investeringar som inte med nödvändighet omfattas av EU:s taxonomi. För att underlätta finansieringen av denna typ av följdinvesteringar föreslås att en ny statlig garanti införs, en samhällsomvandlingsgaranti.

För att förhindra fenomen som OPS och ”sälja-hyra-tillbaka” eller liknande av offentlig verksamhet och lokaler ska denna nya garanti inte kunna utnyttjas av privata bolag för att finansiera byggande eller ägande av fastigheter som används för offentlig verksamhet.

För att bibehålla symmetrin mellan statliga lån och garantier och för att ytterligare underlätta finansieringen av samhällsomvandlingen föreslås vidare att SEK:s mandat för utlåning även ska omfatta denna typ av finansiering.

Den föreslagna garantin och krediter riktas till privat sektor och, om konkurrensskäl kräver det, även till offentligt ägda bolag.

För att möjliggöra att stora omställningsinvesteringar blir framgångsrika krävs en omfattande samhällsomvandling i termer av både privat och offentliga följdinvesteringar i exempelvis infrastruktur, bostäder, kommersiell verksamhet, skolor och omsorg. Detta är investeringar som inte med nödvändighet eller fullt ut omfattas av EU:s taxonomi, vilket är ett villkor för Riksgäldens och EKN:s gröna garantier. För att underlätta finansieringen av denna typ av följdinvesteringar föreslås att en ny statlig garanti införs, en samhällsomvandlingsgaranti, för följdinvesteringar. Uppdraget att hantera garantin kan ges till Riksgälden och EKN med samma beloppsmässiga uppdelning som för gröna garantier (EKN garanti för lån upp till 500 miljoner kronor och Riksgälden garantier för lån större än 500 miljoner kronor).

Till följd av osäkerhet och väntad finansiell belastning kan det uppstå en frestelse för kommuner och regioner att låta den privata sektorn bland annat bekosta och äga lokalerna som används för offentligt finansierad verksamhet. Detta skulle kunna gälla dels befintliga lokaler och verksamheter genom exempelvis ett ”sälja-hyra-tillbaka-lösning”, dels genom att låta den privata finansiera uppförandet av nya lokaler med mera som sedan erbjuds till kommunen mot ersättning. Det sistnämnda brukar kallas offentlig privat samverkan (OPS).

Kommuninvest har nyligen publicerat en rapport som diskuterar frågan om effekterna av att sälja för att sedan hyra tillbaka. Slutsatsen är att det finns flera viktiga skäl som talar för att kommunerna bör äga fastigheterna som används till kommunal verksamhet. För det första konstateras att långa och bindande hyreskontrakt är att betrakta som skuld utifrån ett redovisningsalternativ. Det innebär att en korrekt redovisning medför att en försäljning för att sedan hyra tillbaka inte avlastar balansräkningen. För det andra konstateras att det är dyrare för kommunerna att hyra sina verksamhetslokaler jämfört med att äga dem. Det sammanhänger med att privata sektorns finansieringskostnader alltid överskrider kommunernas.

Den sammantagna kostnadsskillnaden är stor. Att de extra effektivitetsvinster som eventuellt finns till följd av privat finansiering skulle överskrida denna kostnadsnackdel är inte trolig. De empiriska erfarenheterna pekar också på motsatsen. För det tredje kommer hyresvärden äga fastigheten vid hyresavtalets slut, vilket innebär att kommunen går miste om eventuella så kallade restvärden.³²

I stället för att sälja-hyra-tillbaka kan privat sektor finansiera och uppföra lokaler och driva verksamheten på långa kontrakt åt kommuner/regioner. Detta kallas offentlig privat samverkan (OPS). Ett huvudargument för OPS är att lösningen med privata finansiärer och utförare av offentlig verksamhet leder till effektivitetsvinster. Ett annat argument som, i likhet med fallet att hyra i stället för att äga, framförs är att skuldsättningen hos kommunerna skulle minska. Som diskuterades ovan är inte detta inte förenligt med korrekt redovisning. Den privata sektorns finansiering är alltid, även vid OPS, betydligt dyrare än om det offentliga lånar upp själv. Effektivitetsvinsterna vid OPS är potentiellt större jämfört med att ”sälja-hyra-tillbaka” då det inkluderar att även bygga nya och ändamålsenliga lokaler med mera. Emellertid är vinsterna både osäkra och otillräckliga för att kompensera för den dyrare finansieringen. De samlade empiriska erfarenheterna i Sverige och internationellt är övervägande negativa och slutsatsen är att OPS-lösningar, liksom att hyra lokaler för sin verksamhet, medför fördyringar som kan var betydande.³³

Utifrån ett kostnads-, transparens- och effektivitetsperspektiv är det utredningens bedömning att kommunerna själva bör finansiera kommunal infrastruktur och äga de fastigheter som ska inhysa kommunal verksamhet. Mot denna bakgrund är det utredningens uppfattning att staten inte ska stödja privata investeringar i verksamhet och fastigheter som används till offentlig verksamhet.

Med detta sagt är det viktigt att understryka vikten av att samarbeta med näringslivet för att på bästa sätt utnyttja den projektkompetens som finns. Samverkan i syfte att hitta bästa lösning och att låta den part som är bäst på verksamheten också driva den skapar största samhällsekonomiska värde. Samma resonemang leder till att det offentliga bör stå för finansieringen och ägandet av lokalerna där verksamheten ska ske.

6.2 Analysstöd till kommuner och regioner

Tillväxtverket ges i uppdrag att tillsammans med SKR samordna analysstöd till kommuner i deras planeringsutmaningar till följd av omfattande gröna industri- och följdinvesteringar.

Kommunerna som blir föremål för stora gröna investeringar står inför gigantiska planeringsutmaningar till följd av omställningens inverkan på

³² Kommuninvest (2022) *Att äga eller hyra sina verksamhetslokaler – viktiga överväganden för offentliga aktörer*

³³ Oreländ & Thor (2021) *Offentlig-Privat Samverkan (OPS) – en entreprenadform som riskerar att bli dyr för staten*. Riksgäldskommentar Nr 2 2021

befolkningsutveckling med mera. Flera statliga myndigheter, exempelvis Arbetsförmedlingen, Tillväxtverket och SCB, besitter tillsammans med SKR kunskap och analyskapacitet som skulle kunna användas till att stötta kommunernas planeringsarbete.

6.3 Säkerställande av regional täckning

Utredningen föreslår att statliga aktörer, exempelvis SEK, EKN, Riksgälden samt ALMI prövar behovet av en ökad regional representation.

Tillgången till lokala bankkontor och även de statliga aktörernas representation varierar kraftigt över landet. I de norra delarna av landet sker omfattande gröna investeringar som också väntas följas av betydande omställningsinvesteringar. Som en följd av detta sker en tillväxt bland små och medelstora företag. Utredningen konstaterar att det finns ett behov av ökad lokal representation både vad gäller banker och statliga aktörer. En utökad lokal representation skulle dels öka möjligheten att bygga viktiga relationer, dels öka kunskapen om lokala förhållanden som är av betydelse vid en kreditbedömning. Det är viktigt att betona att prövningen ska ske utifrån behovet av finansiering av näringslivets gröna omställning och respektive aktörs uppdrag.

7 Fokusområde: Strategi, samordning och styrning

Ett tema som återfinns i samtliga tidigare analyser är förutsättningar för investeringar i näringslivets klimatomställning och kopplingen till den strategi, samordning samt styrning som förmedlas av politiken. Behovet inom detta område sammanfattas kort nedan.

Behovet av en berättelse om Sveriges klimatomställning:

Ett exempel som lyfts fram av bland andra Fossilfritt Sverige är behovet av en berättelse om Sveriges omställning.³⁴ En sådan berättelse skulle kunna bidra med att peka ut vägen och berätta för näringslivet och finansmarknaden hur omställningen i Sverige ska gå till, genom att visa vilka investeringar som behövs för omställningen till ett samhälle med radikalt minskade klimatutsläpp samt genom att visa vilka roller olika aktörer har. En del i en sådan berättelse är också att visa vilka investeringar som inte i tillräcklig utsträckning leder till samhällsomställningen och därför medför stor risk. Scenarier som visar på kostnaderna och konsekvenserna av att inte ställa om kan också fylla en viktig roll för att visa på vikten av omställning och att agera i tid även om det medför investeringar med stor risk.

Behov av samordning och styrning:

En framgångsrik klimatpolitik kräver insatser från alla politikområden. Flera tidigare analyser, exempelvis Naturvårdsverket och Klimatpolitiska rådet pekar på behovet av ökad samordning och styrning inom klimatområdet.³⁵ Det finns redan idag ett flertal initiativ till att ta strategiska och samlade grepp om klimatpolitiken och klimatomställningen. De främsta exempel är det klimatpolitiska ramverket (som omfattar netto-noll målet till 2045, klimathandlingsplanen och det klimatpolitiska rådet), Klimatkollegiet, Nationell samordnare för Agenda 2030, Kommittén Fossilfritt Sverige, Nationella expertrådet för klimatanpassning, Nationell strategi för elektrifiering, Elektrifieringsråd, Elektrifieringskommission, Miljömålsrådet och Delegationen för cirkulär ekonomi. Vidare identifierar Tillväxtanalys i en översyn 48 strategier, mål, handlingsplaner och visioner med direkt anknytning till grön omställning som inbegriper näringslivet, se Bilaga 2.³⁶

Klimatpolitiska rådet konstaterar att införandet av ett klimatkollegium lett av statsministern stärker och breddar ansvaret och genomförandet av en samlad politik för att nå klimatmålet, men att dess fulla potential inte utnyttjas.³⁷ Vidare konstaterar samma råd att samordning och styrning

³⁴ [Fossilfritt Sverige \(2022\) Strategi för fossilfri konkurrenskraft – Finansieringsstrategi](#)

³⁵ [Klimatpolitiska rådet \(2022\), 2022 Klimatpolitiska rådets rapport, Rapport nr 5 ISBN: 978-91-984671-7-8; Naturvårdsverket \(2022\) Kapitalförsörjning för näringslivets klimatomställning Hinder och förslag på åtgärder - Underlagsrapport till regeringsuppdraget om Näringslivets klimatomställning](#)

³⁶ [Tillväxtanalys \(2021\), Från miljöstatistik till insikt, Rapport AU 2021:02](#)

³⁷ [Klimatpolitiska rådet \(2022\), 2022 Klimatpolitiska rådets rapport, Rapport nr 5 ISBN: 978-91-984671-7-8](#)

inom Regeringskansliet och mellan myndigheter är för svag i förhållande till vad som krävs för att nå klimatmålet.

7.1 Utred nationell strategi för klimatomställningen samt samordning inom Regeringskansliet för dess genomförande

Regeringen bör tillsätta en utredning/kommitté med uppgift att ta fram en samlad nationell strategi för klimatomställningen och det klimatpolitiska arbetet. Arbetet ska även innefatta att definiera Sveriges klimatstrategi och engagemang i EU-samarbetet och övrigt internationellt.

Arbetet bör ta sin utgångspunkt i pågående initiativ (se exempel ovan) som syftar till att ta strategiska och samlade grepp om klimatpolitiken och klimatomställningen och pröva hur initiativen och dess färdplaner/strategier för olika delområden kan utgöra viktiga pusselbitar i en samlad och övergripande nationell strategi.

För att kunna genomföra denna strategi behöver den föreslagna utredningen också omfatta:

1. Att ta fram förslag på styrning, samordning och arbetsfördelning inom Regeringskansliet, detta som en följd av att arbetet med klimatomställning och finansiering av näringslivets del i detta inbegriper många politikområden, departement, myndigheter och statliga bolag. Det bör prövas om frågorna är av sådan vikt att samordningsansvaret bör ligga på en egen enhet/myndighet direkt under Statsrådsberedningen.

2. Att göra en samlad översyn samt ge förslag på genomförbar och effektiv samordning och eventuell aggregering/sammanläggning av olika myndigheters arbete.

Sverige har på många sätt agerat ledande och tidigt gällande klimat- och miljöfrågor. Detta har också medfört tekniska försprång, stärkt konkurrenskraft med hjälp av fossilfrihet och exportmöjligheter kopplade till klimatsmart teknik. Flera aktörer, både privata och offentliga, har emellertid efterlyst en mer tydlig strategi kring hur Sverige ska agera framgent samt ökad samordning av offentliga aktörer för att medverka till att denna strategi kan implementeras. Utredningen förslag syftar till att möta bland annat dessa behov inom strategi, samordning och styrning.

Tidigare förslag inom detta område

- Naturvårdsverket (2022) lyfter som ett av sina förslag *Samordning inom Regeringskansliet för bättre effekt av olika initiativ*. Frågorna kring kapitalförsörjning och näringslivets klimatomställning skär horisontellt genom olika ansvarsområden i Regeringskansliet.

- Klimatpolitiska rådet konstaterar i sin årliga rapport att samordning och styrning inom Regeringskansliet och mellan myndigheter är svag i förhållande till vad som krävs för att nå klimatmålet.³⁸

7.2 Utred samordning och organisation för finansiering av den gröna omställningen

Utredningen föreslår att regeringen tillsätter en utredning/kommitté som gör en samlad översyn av hur klimatfinansieringen inklusive kompetensen inom området kan samordnas och organiseras. I detta arbete bör relevant internationell erfarenhet tas till vara. I detta sammanhang bör även en utvärdering av effekterna göras.

En samlad klimatstrategi, i enlighet med förslaget 7.1ovan, bedöms skapa en större tydlighet kring vad som ska finansieras. Det vägleder i sin hur det kan göras. Idag sker, vilket diskuterats ovan, klimatfinansieringen på flera sätt och genom en rad olika myndigheters och statliga bolags försorg. Det sker dels i form av utgifter över statsbudgeten som fördelas av vissa myndigheter, dels i form av riskkapital, krediter och garantier som kanaliseras av andra myndigheter och statliga bolag. Till detta kommer statens gröna obligation. Till sist finns det medel från EU. Exempel på berörda offentliga aktörer är bland annat: ALMI, Industrifonden, Tillväxtverket, Energimyndigheten, SEK, Riksgälden, EKN, Saminvest, Vinnova, Norrlandsfonden, AP-fonder och Naturvårdsverket. Skälen till att strukturen ser ut som den gör är delvis historiska.

Den uppdelade finansieringen reser frågor kring effektivitet och samordning samt samlad utvärdering. Exempelvis är Riksgäldens, EKN:s och SEK:s verksamheter nära knutna till varandra och delvis överlappande. Detsamma gäller Almi och olika fonder och myndigheters olika medel osv. Ett färre antal aktörer skulle kunna medföra en större och mer samlad kompetens och effektivitet. I utredningen läggs flera olika förslag som kan implementeras redan i det kortare perspektivet och som medför olika förenklingar och harmoniseringar. Detta kan underlätta den föreslagna mer omfattande översynen.

Mot denna bakgrund bör därför prövas om det finns samordningsfördelar och effektivitetsvinster i den gröna finansieringens utformning, i kompetensförsörjningen och i statens kapitalförvaltning. I detta sammanhang bör det också göras en analys av hur de olika statliga instrumenten inklusive stöd från EU bidrar till klimatomställningen.

Flera länder, exempelvis Tyskland, Storbritannien, Luxemburg, Österrike och Frankrike har nationella offentligt ledda plattformar eller liknande initiativ med fokus på hållbar finans.³⁹ Dessa plattformar är

³⁸ [Klimatpolitiska rådet \(2022\), 2022 Klimatpolitiska rådets rapport, Rapport nr 5 ISBN: 978-91-984671-7-8](#)

³⁹ [The Federal Government \(2021\) *German Sustainable Finance Strategy*; HM Government \(2019\) *Green Finance Strategy Transforming Finance for a Greener Future*; Luxembourg Sustainable Finance Initiative \(2021\) *Luxembourg Sustainable Finance Strategy*; Bundesministerium \(2021\) *Green Finance Alliance - An initiative of the Austrian Green*](#)

inriktade på exempelvis finansieringsstrategier, samverkan, informations spridning, utveckling av instrument och strukturer för kapitalförsörjning, kapacitet och inte minst kompetens hos offentliga aktörer. Den förslagna utredningen bör ta till vara den erfarenhet som andra länder har kring hur samordning och organisation av finansiering av den gröna omställningen kan ske.

Tidigare förslag inom detta område:

- Fossilfritt Sveriges (2022) föreslår att *Regeringen skapar en ny institution som kan erbjuda alla tjänsterna samlat, en omställningsbank motsvarande de investeringsbanker eller utvecklingsbanker som finns i andra länder.*
- Naturvårdsverket (2022) lyfter som ett av sina förslag *En nationell plattform för hållbar finansiering - en väg in. För att accelerera finansmarknadens bidrag till klimatomställningen behövs en ökad samverkan mellan stat, näringsliv och finansmarknaden. Därför föreslås en myndighetsledd nationell plattform för hållbar finansiering – en väg in.*
- Naturvårdsverket (2022) föreslår *Göra en översyn av och samordna de olika nationella stödssystem (bidrag, lån och garantier) för att identifiera åtgärder som behöver vidtas för att effektivisera statens befintliga insatser.*
- Klimatpolitiska rådets (2022) föreslår att *Regeringen bör utöka sin förmåga att snabbt kunna utvärdera, anpassa och implementera ett bättre ramverk för hållbar finansiering.*
- Klimatpolitiska rådets (2022) föreslår att *Regeringen använda sig av samordningsorgan för att främja hållbara finans- och affärsmodeller.*
- Klimatpolitiska rådets (2022) föreslår att *Regeringen bör inleda en utredning om genomförbarheten med att etablera en nationell grön investeringsbank.*
- Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansiering (2022) anser att *det för att kraftsamla behövs en långsiktig statlig struktur för klimatinvesteringar tvärs investeringsfaser etableras, och detta behöver ske med så kort startsträcka som möjligt. Flera olika lösningar har övervägts, däribland att etablera en "grön investeringsbank" (vilket bl.a. har gjorts i Storbritannien).*

8 Konsekvenser av förslagen

Utredningens olika förslag syftar till att underlätta finansieringen av näringslivets gröna omställning. Till en del syftar förslagen till att täcka upp områden i termer av bolagsstorlek och utvecklingsfaser som inte tidigare fångats. Det handlar också om förslag som förenklar och ensar i strukturer och regelverk. Förslagen omfattar också utökade mandat, resurstillskott, kapitaltillskott och utökade garantiramar samt förslag till utredningar/beredning. Förslagen kommer att påverka myndigheter och statliga bolag samt SKR. Dessa föreslås få resurstillskott för att kunna genomföra de tillkommande uppgifterna. Därtill föreslås att AP-fonderna får vidgade placeringsmöjligheter. Sammantaget påverkar förslagen de offentliga finanserna.

I stort sett alla förslag är ”skalbara” i så måtto att de kan ändras i omfattning och fördelning över tid. Genomförande- och utredningsmedel upphör när uppgiften är löst. Kapitaltillskott avser ”engångshöjningar” som kan fördelas på flera år. Slutligen, vad gäller garantiramar avses slutlig nivå som kan byggas upp över tid.

- EKN:s garantiram föreslås utvidgas till att omfatta även icke-exporterande bolag, samhällsomvandlingsinvesteringar, strategiska insatsvaror och utökas volymmässigt. Sammantaget föreslås garantiramen öka från 475 till 1000 miljarder kronor.
- Riksgäldskontorets garantiram för gröna krediter föreslås vidgas till att även omfatta stora samhällsomvandlingsinvesteringar. Ramen föreslås öka från 80 till 300 miljarder.
- Almi föreslås få ett kapitaltillskott vad gäller riskkapital och till venture debt på sammantaget 3 miljarder kronor. Kapitaltillskotten bör kunna användas som bas för egen upplåning och sammantaget generera en statlig kapitalinjektion som är påtagligt större än kapitaltillskottet.
- Saminvest föreslås få ett kapitaltillskott på 1 miljard kronor.
- Almi föreslås få ett permanent årligt tillskott på 50 miljoner kronor för verifieringsmedel.
- Myndigheter föreslås få 83 miljoner kronor i genomförande- och utredningsmedel. I tabell 1 framgår hur dessa medel är fördelade och om resurstillskotten är permanenta eller engångsmedel.

Utredningen har inte haft till uppgift att värdera samhällsekonomiska effekter av olika klimatinvesteringar eller att föreslå utformning, prioritering eller liknande vad gäller olika typer av investeringar/verksamheter.

Referenslista

- Boverket (2022) *Statens roll inom taxonomin Inom aktiviteten förvärv och ägande av byggnader*, Rapport 2022:8
- Bundesministerium (2021) *Green Finance Alliance - An initiative of the Austrian Green Finance Agenda*
- Finansdepartementets Promemoria (2021) *Kartläggning andra länders åtgärder inom hållbar finansmarknad*
- Fossilfritt Sverige (2022) *Strategi för fossilfri konkurrenskraft – Finansieringsstrategi*
- HM Government (2019) *Green Finance Strategy Transforming Finance for a Greener Future*
- Klimatpolitiska rådet (2022) *Hållbar finansiering av klimatomställningen*
- Kommuninvest 2022 *Att äga eller hyra sina verksamhetslokaler – viktiga överväganden för offentliga aktörer*
- Klimatpolitiska rådet (2022), *2022 Klimatpolitiska rådets rapport*, Rapport nr 5 ISBN: 978-91-984671-7-8
- Kommuninvest 2022: *Att äga eller hyra sina verksamhetslokaler – viktiga överväganden för offentliga aktörer.*
- Luxembourg Sustainable Finance Initiative (2021) *Luxembourg Sustainable Finance Strategy*
- Miljödepartementet (2019) *Klimatpolitiska handlingsplanen – Fakta-PM*
- Naturvårdsverket (2021) *Miljömålen Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2021 – Med fokus på statliga insatser*, Rapport 6968
- Naturvårdsverket (2022) *Kapitalförsörjning för näringslivets klimatomställning Hinder och förslag på åtgärder - Underlagsrapport till regeringsuppdraget om Näringslivets klimatomställning*
- Oreland & Thor (2021) *Offentlig-Privat Samverkan (OPS) – en entreprenadform som riskerar att bli dyr för staten*. Riksgäldskommentar Nr 2 2021
- Regeringen (2016) *Ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige*, Prop.2016/17:146
- Regeringen (2019) *En samlad politik för klimatet – klimatpolitisk handlingsplan*, Prop. 2019/20:6
- Regeringsbeslut (2022) *Uppdrag att fortsatt samordna den statistiska uppföljningen av Sveriges genomförande av Agenda 2030*, 2022-02-24, M2022/00440
- Regeringsbeslut (2022) *Uppdrag att ta fram utbildningsutbud för klimatomställning inom öppen nätbaserad utbildning samt medel till samma ändamål*, U2022/02291
- RISE (2022) *PM EU-finansiering Green Deal*, Utskottet om EU finansiering som underordnats arbetsgruppen för Finansiering inom Samverkansprogrammet för Näringslivets klimatomställning

Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansierings (2021) *Rapport Q1 2021*

Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansierings (2022) *Investeringar i Deep Greentech, Omställande infrastruktur och Nya affärsmodeller – kartläggning av status, behov och åtgärdsförslag*, Rapport Q1 2022

The Federal Government (2021) *German Sustainable Finance Strategy*

Tillväxtanalys (2021), *Från miljöstatistik till insikt*, Rapport AU 2021:02

I denna bilaga redovisas en sammanställning av förslag från analyser av Fossilfritt Sveriges Finansieringsstrategi, Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansierings två rapporter från 2021 respektive 2022, Klimatpolitiska rådets rapport Hållbar finansiering av klimatomställningen samt Naturvårdsverkets rapport Kapitalförsörjning för näringslivets klimatomställning Hinder och förslag på åtgärder - Underlagsrapport till regeringsuppdraget om Näringslivets klimatomställning, som tagits fram inom ramen för Regeringsuppdraget N2021/01037 Uppdrag att ta fram underlag om näringslivets klimatomställning inför den kommande klimatpolitiska handlingsplanen.

Fokusområde	Förslag
Kompetens, rådgivning och guidning	Fossilfritt Sveriges (2022): En tjänst som hjälper till att matcha företag och projekt med finansiärer. Det finns brist på svenska aktörer som kan agera som »investment manager« i omställningsinvesteringar och koppla ihop företag och projekt med olika sorters finansiärer samt hjälpa till i processen att strukturera kapitalet. Det innebär bland annat att erbjuda processledningsstöd i en finansieringsprocess, genomföra kreditbedömning, bidra till att strukturera kapital och erbjuda rådgivning. Stora internationella investeringsbanker som exempelvis EIB har kompetens att bedöma denna typ av investeringar, men för affärsbanker och kapitalförvaltare kan det, oavsett storleken på investeringen, vara svårt. Fossilfritt Sveriges (2022): Ett expertkompetenscentrum som gör en samlad bedömning av olika tekniker och investeringars klimatnytta, klimatpåverkan och politiska kontext så att riskerna för det privata kapitalet minskar. Det finns ett stort behov av mer kunskapsuppbyggnad och kunskapsutbyte om potentialen i gröna, klimatneutrala och omställningsinriktade investeringar. För att utvärdera investeringar i omställningsprojekt krävs ny information och data som idag kan vara svårt att få tillgång till. Expertkompetenscentret ska involvera aktörer från finansbranschen, beslutsfattare, näringsliv och akademien. Centret behöver erbjuda kunskap inom till exempel viktiga tekniker för omställningen och deras klimatnytta, hur styrmedel påverkar befintliga och nya marknader samt ge en politisk bedömning om långsiktighet och risker. Kunskapen och tjänsten ska riktas till både företag, specifika projekt och finansiärer och skapa en kollektiv nytta som kan öka engagemanget från alla aktörer, tack vare att de får en möjlighet till

	bättre beslutsunderlag. De privata finansaktörerna kan genom denna information få en minskad teknisk och politisk risk vid olika investerings- och finansieringsprojekt.
	Fossilfritt Sveriges (2022): Regeringen bör utse vilken myndighet som hjälper aktörer i finansbranschen att tolka taxonomin.
	Fossilfritt Sveriges (2022): En tjänst som guidar aktörer rätt inom de svenska och europeiska stödsystemen. Det är idag svårt för företag, projekt och finansiärer att förstå Sveriges och EU:s flora av stödsystem och fonder. Det finns ett behov av att kunna få hjälp att förstå vilket eller vilka stödsystem som passar till ett specifikt projekt, och hur det privata kapitalet kan matcha detta på lämpligast sätt. Det finns även anledning att se över och samordna de olika nationella stödsystemen för att effektivisera statens befintliga insatser.
	Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansiering (2021): Verka för att Samverkansprogrammen blir den arena för samtal som behövs för att nationens samlade kompetens och kapacitet (bl a inom IMCG:s och RISE) kan utnyttjas på bästa och bredaste sätt för att maximera tilldelning av omställningsmedel från EU.
	Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansiering (2021): Utreda kompetenscentrum/stöd för att sammanställa projekt att finansiera med gröna obligationer. Detta är speciellt viktigt för att inom nyckelområden utveckla kunskap om teknik, miljö och projektering så att kommuner och andra offentliga aktörer som ska stå för investeringar i de onoterade projekten (VA och el) ska kunna få tillgång till rätt kompetens och kunna använda obligationsverktyget. SKR, kommunförbundet eller liknande, skulle kunna få detta uppdrag. Finansiering och riskkapital till små företag, start-ups och nya affärsmodeller.
	Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansiering (2021): Finansbranschen i stort (tillhandahållare av såväl lånekapital som ägandekapital) behöver utbildas i de nya affärsmodellerna, hur de påverkar företag och kapitalbehov, så att nya möjligheter kan identifieras och riskmodeller anpassas. Detta skulle kunna ske i samarbete med det s.k. ”omställningslyftet för grön omstart”, som är ett initiativ inom samverkansprogrammet Näringslivets klimatomställning.

	Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansiering (2021): Öka kunskapen hos allmänheten. Detta kan ske genom utbildningsinsatser kring vad som krävs för att klara omställningen för näringslivet. Fokus bör vara på de investeringar som behövs för att ha ett hållbart näringsliv i Sverige och vilken skillnad som privatpersoner kan göra för att hjälpa till att nå dessa mål. Vi rekommenderar att satsningen ”omställningslyftet för grön omstart” utökas till att omfatta även allmänheten.
	Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansiering (2021): Vi rekommenderar också att Pensionsmyndigheten får i uppdrag att informera om hållbar pension etc.
	Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansiering (2021): Slutligen rekommenderar vi att Skolverket ges i uppdrag att ta fram underlag för att införa ett ”hållbar ekonomi”-ämne i grundskolan.
	Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansiering (2022): Vi föreslår att Styrelseakademien (eller motsvarande organisation) får uppdrag och medel att utveckla ett program för styrelseutveckling, så att styrelsemedlemmar kan kompetenshöjas avseende klimatomställning, gröna teknikskiften, cirkulära affärsmodeller, hållbarhetsutveckling och framtidens affärer. Detta skulle kunna ske inom ramen för det pågående Omställningslyftet. Sedvanliga upphandlingsregler behöver tillgodoses i processen.
	Naturvårdsverket (2022): Skapa ett expertkompetenscentrum, en väg in, som kan bistå näringslivet och finansmarknadens aktörer med en samlad kunskap om klimatförändringar, bedömning av olika teknikers klimatnytta, och vilka de befintliga politiska styrmedlen är och hur dessa påverkar deras förutsättningar så att riskerna för de privata finansiärerna minskar.
	Naturvårdsverket (2022): Samla information om vilka svenska och EU-stödsystemen som finns, vilket eller vilka stödsystem som passar till specifika typer av projekt och hur det privata kapitalet kan matcha detta på lämpligast sätt. Bättre kunskap hos bankväsendet om vilka offentliga medel som finns att tillgå, och för vilken typ av investeringar, skulle kunna skapa nya möjligheter för aktörer med låg kreditvärdighet i den reala sektorn att allokera kapital för klimatinvesteringar.

	Naturvårdsverket (2022): Utse en lämplig myndighet eller annan aktör som kan bistå finansiella och icke-finansiella aktörer att tolka taxonomin.
Datatillgång och harmonisering av standarder	Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansierings (2021): För bankfinansiering av SMF:er är det centralt att det finns tillgängliga hållbarhetsdata som möjliggör analys och jämförelser, och att kriterierna för vad som är ”grönt”, ”hållbart” eller ”cirkulärt” är tydliga och transparenta. För detta ändamål vill vi hänvisa till två av de förslag som lagts fram av expertgruppen för mätning inom ramen för Delegationen för cirkulär ekonomi. Dels att SCB ska ta fram och samla in data för att skapa underlag för en databas för cirkulär omställning och dels att Regeringskansliet tillsätter en fortsatt utredning om hur dessa kriterier kan utvecklas och implementeras i finanssektorn.
	Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansierings (2021): Arbetsgruppen rekommenderar att regeringen verkar för att ta fram externalitets-beräkningar för de alternativ som krävs för klimatomställningen, att dessa baseras på internationellt överenskomna standarder (ISO 14008:2019) och att regeringen särskilt ekonomiskt stöttar det ännu icke Påbörjade, men på SIS redan liggande, initiativet för standardisering av hur externaliteter beräknas särskilt för alternativa vägval för klimatomställning.
	Klimatpolitiska rådets rapport (2022): Regeringen bör aktivt främja regelverk och standarder som stödjer den privata sektorns internationella initiativ för hållbar finansiering. Vidare bör Sverige sträva efter att gå i spetsen internationellt genom att exempelvis kräva mer detaljerad redovisning av hållbarhets data från företag. Ett tilltagande antal satsningar från aktörer inom den privata sektorn för att ställa om finansiella marknader mot hållbarhet behöver stöd från bland annat lämpliga internationella styrande organ, regelverk och standarder för att detta ska ha effekt. Framstående exempel på sådana initiativ är Glasgow Financial Alliance for Net Zero och International Sustainability Standards Board.
Klimatpolitiska rådets rapport (2022): Regeringen bör införa politiska åtgärder som säkerställer att små och medelstora företag kan få tillgång till finansiering för klimatomställning och	

	hållbarhet. Detta skulle delvis kunna åstadkommas genom att stödja utvecklingen av enklare standarder för hållbarhetsredovisning för mindre företag. På grund av systemfel finns det en snedvridning av informationen i de nuvarande informationssystemen som används av finansiärer som en vägledning för att styra finansieringsbesluten mot ökad hållbarhet. Dessa systemfel kan underminera de satsningar som görs för att stödja finansiering av klimatvänliga projekt. En källa till snedvridningen beror på att små och medelstora företag ofta inte kan möta de informationskrav som finansiärer ställer på dem. Alltmer omfattande krav på hållbarhetsrapportering medför kostnader som påverkar mindre företag oproportionerligt mycket, eftersom de saknar de resurser som krävs för att uppfylla dessa krav. Effekten blir att mindre företag, som har identifierats som en viktig drivkraft för innovation, går miste om finansiering som skulle göra det möjligt för dem att exempelvis utveckla en produktion med mindre klimatpåverkan. Klimatpolitiska rådets rapport (2022): Regeringen bör fortsätta att stödja utvecklingen och implementeringen av globala hållbarhetsstandarder genom internationella organisationer, men skulle kunna spela en mer aktiv roll inom områden där Sverige har särskilda styrkor. Med tanke på Sveriges begränsade storlek och inflytande är det mer effektivt att engagera sig i upprättandet av hållbarhetsstandarder genom internationella organisationer som exempelvis EU, FN och IMF. Sverige är redan engagerat i flera sådana initiativ. I framtiden bör regeringen inta en mer aktiv roll när det gäller vissa områden där Sverige har särskild nationell kompetens såsom vattenkraft, papper, utveckling av byggmaterial och offentliga digitala hållbarhetsdata för att bidra till att utveckla viktiga standarder.
	Naturvårdsverket (2022): Sverige ska, inom EU, fortsätta driva på integrering av hållbarhetsaspekter inom kapitalmarknadsunionen. Baserat på dialogen med myndigheter och finansmarknadsaktörer bör följande område prioriteras; Verka för en utökad taxonomi där alla verksamheter som har miljöpåverkan omfattas av taxonomin och att omställningsinvesteringar tydligt definieras. Naturvårdsverket (2022): Ökade resurser till Finansinspektionen. Det är viktigt att Finansinspektionen får fortsatta uppdrag och ökade resurser för att långsiktigt bygga upp egen

	kompetens inom klimat och miljö. Ett stort antal EU-regelverk inom klimat och miljö har antingen trätt i kraft eller är under framtagande. Därför är det viktigt att Finansinspektionen tilldelas resurser för att aktivt kunna delta på EU-nivå för harmonisering av reglerna när det gäller tolknings- och implementeringsfrågor. Ett viktigt exempel är arbetet med framtagandet av internationella standarder för hållbarhetsrapportering för stora företag som verkar i den reala ekonomin. Resurser behövs även för att inom ramen för Finansinspektionens uppdrag, fortsätta integrera arbetet med klimatrelaterade finansiella risker i sin verksamhet.
	Naturvårdsverket (2022): Fortsatt ge Finansinspektionen i uppgift att inom ramen för sitt uppdrag främja utvecklingen av standarder för hållbarhetsrapportering.
	Naturvårdsverket (2022): Ge Finansinspektionen, eller den aktör som myndigheten utsett genom delegation, tillräckliga resurser för att aktivt arbeta med och bedriva tillsyn över frågor kopplade till företagens rapportering på hållbarhetsområdet.
	Naturvårdsverket (2022): Ge de myndigheter som utövar tillsyn över de som tillhandahåller hållbarhetsredovisningar och kontrollen av dessa att tillsammans med marknadens aktörer och relevanta myndigheter utarbeta en modell för god sed för hållbarhetsredovisningen för svenska företag, t.ex. med nödvändiga definitioner, förklaringar och mallar (utöver det som redan finns i lagstiftningen).
	Naturvårdsverket (2022): Lämplig myndighet utreder om, i vilken utsträckning och i så fall hur staten kan tillgängliggöra klimatdata som myndigheter förfogar över och som näringsliv och finansiella aktörer behöver för sin klimatrapportering och investeringsbeslut.
	Naturvårdsverket (2022): Sverige stödjer utvecklingen av EU:s databas ESAP som utreds.
	Naturvårdsverket (2022): Undersöka möjligheten att definiera omställningsinvesteringar och begära att kapitalägare och kapitalförvaltare ska rapportera omställningsinvesteringar enligt denna definition.
	Naturvårdsverket (2022): Sverige verkar i EU för en utökad taxonomi med tydliga definitioner på klimatskadliga verksamheter och omställningsinvesteringar.
Finansiering - Riskkapital	Fossilfritt Sveriges (2022): En eller ett antal nischade statliga investeringsfonder för direktinvesteringar i tidiga skeden. Nya och växande

	företag är ofta beroende av att ta in kapital för att utveckla verksamheten och tekniken, vilket kan vara utmanande. Olika typer av riskkapital riktar in sig på olika faser i företagets utveckling. Trots detta finns behov av en statlig aktör som kan gå in med riskkapital i tidigt skede. Detta skulle ge en viktig signal, sätta en kvalitetsstämpel på investeringen samt dela risken och underlätta för andra privata aktörer att gå in med mer kapital eller annan finansiering. En statlig investeringsfond skulle kunna ha mindre avkastningskrav mot sin ägare, samt erbjuda bolagen en särskild lösning om att kunna sälja till privata investerare till ett förutbestämt pris efter en viss tid. Statliga investeringsfonden Yozma Group i Israel är ett exempel på ett framgångsrikt sådant upplägg.
	Fossilfritt Sveriges (2022): Lån för företag och projekt i väldigt tidiga skeden. Som nämnts ovan har omställningsinvesteringar ofta långa tidsperspektiv och hög kapitalintensitet, vilket gör att företagen kan behöva finansiering under längre löptider. Det saknas idag en svensk aktör med särskild kompetens inom projekt och uppskalningsrisker som kan ge ut lån till företag eller projekt med relativt hög risk och i väldigt tidiga skeden, exempelvis för att möjliggöra en demonstrationsanläggning. Dessa lån ska alltså vara riktade mot tidigare skeden än de kommersiella bankerna idag är beredda att gå in. Lånen ska kunna ges utan stora krav på till exempel avsättningsavtal, men noggranna risk- och kreditbedömningar ska naturligtvis göras, och lånen kan prissättas därefter. De ska också kunna ges ut med relativt högt tempo. Ett ytterligare viktig kriterium är att lånen ska ha en tydlig agenda att stötta exempelvis svenska klimatmålet.
	Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansiering (2022): För att kraftsamla behöver en långsiktig statlig struktur för klimatinvesteringar tvärs investeringsfaser etableras, och detta behöver ske med så kort startsträcka som möjligt. Flera olika lösningar har övervägts, däribland att etablera en "grön investeringsbank" (vilket bl.a. har gjorts i Storbritannien), att starta en helt ny statlig "klimatomställningsfond", eller att inom AP-fondssystemet etablera en ny fond antingen med nytt kapital eller med överföringar från existerande fonder. Med hänsyn till arbetet snabbt behöver komma igång vill vi lyfta förslaget att ge AP6 detta uppdrag, i

	kombination med ett välavvägt avkastningskrav. AP6 investerar idag endast i onoterade bolag och är en del i det statligt reglerade AP-systemet, som är uppsatt för att vara en mycket långsiktig struktur som inte ska behöva ta hänsyn till ändrade politiska majoriteter. Av denna anledning styrs AP-fonderna via lag och inte via regeringsuppdrag. Vi ser dock att klimatutmaningen i sig är en utmaning av en sådan dignitet att det kan finnas anledning att överväga en lagändring. Anledningarna till att vi föreslår AP6 är följande: - Ett långt innehavsperspektiv för AP6 är ett sätt att möta behovet av investerare som jobbar tvärs faser. Det skulle kunna bli en investeringsstruktur ”utan slutdatum” – en version av Evergreen-fond. - AP6 har mycket erfarenhet och rätt kompetens i sin organisation. (Naturligtvis kan kompetens också behöva breddas.) o Eftersom AP6 är en befintlig organisation borde startsträckan kunna bli betydligt kortare än för att sätta upp en ny fond. En lagändring kräver politisk vilja, samt en utredning om AP6 roll i AP-fondssystemet. Förhoppningen är att detta skulle kunna ske snabbare än att skapa en helt ny struktur. - AP6 skulle kunna använda de medel (hela eller delar) som successivt blir tillgängliga i och med de ”exitar” de gör från nuvarande investeringar (en summa som beräknas uppgå till ett flertal miljarder kronor per år) utan att de behöver göra ”exit” tidigare än planerat. Detta förutsätter att AP6:s strategi skiftas och att existerande portfölj blir vad man ibland kallar för en “run off” portfölj. Att AP6 skulle både fortsätta med etablerad strategi och parallellt investera med en klimatstrategi är sannolikt ingen optimal lösning. Denna fond skulle också ha möjligheten att ”visa vägen” så att fler privata investerare vill följa efter, vilket skulle underlätta nya och bättre samarbetsformer mellan statligt och offentligt kapital, såsom PPP-lösningar. (Detta Förslag har diskuterats med representanter för AP6, som vill reservera sig, se appendix 2. 5 samtidigt som effekterna för finansiell stabilitet, risker för banksektorn och konsumentskydd beaktas, på sedvanligt sätt.)
	Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansiering (2021): Om staten vill använda AP-fondstrukturen för mer direkta klimatinvesteringar, föreslår vi att man använder Sjätte AP-fonden, som har finansiella muskler och en stor kompetent och erfaren organisation. De kan

	då ges ett justerat uppdrag genom att fokusera på investeringar i bolag (direkt och genom fonder) i tidigt utvecklingsstadium med fokus på att bidra till klimatomställningen.
	Naturvårdsverket (2022): Göra en översyn av regelverk och direktiv som styr nedanstående finansiella aktörers placeringar för att dessa, på ett bättre sätt, ska kunna bidra till finansiering av omställningen samtidigt som regelverkens huvudsakliga syfte bibehålls. - Försäkrings- och tjänstepensionsföretag - AP-fonderna - Offentliga pensions- och andra stiftelser - Privata pensionsstiftelser - Kammarkollegiet - Fondbolag - Förvaltare av alternativa investeringsfonder - Utredda möjligheten att ställa krav på klimatrapportering även för traditionell finansiering (ej grön/omställning).
	Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansiering (2021): Ett sätt att minska den enskilda risken är att någon privat kommersiell fondaktör skapar en gemensam fond dedikerad till investeringar i tillväxtbolag i Sverige/Norden som bidrar till omställningen. Strukturen för en sådan plattform/fond-i-fond-lösning kan utformas på samma sätt som AP-fondernas gemensamma fond för investeringar i elnät och infrastruktur, men med fokus på nya start-ups och greentech. Sådant kapital kan matchas med till exempel Saminvest och svenska pensions- och försäkringsbolag och en större del av det svenska pensionskapitalet möjliggöra näringslivets klimatomställning. För att möjliggöra ett sådant privat initiativ bör man undersöka hur EIB och Invest EU (som fått tydliga direktiv att agera för klimatinvesteringar på EU-nivå) kan bidra med t ex förlustgarantier. Även för denna typ av finansiering skulle en statlig riskdelning kunna underlätta, genom att lyfta en del av risken från banker och andra finansiärer, genom t ex ”gröna kreditgarantier”. Det finns ett antal olika varianter, där några kan gå under paraply-begreppet ”blended finance”, i den finansiella verktygslådan hur detta kan ske men bara för att ge några exempel så kan det vara lån (till attraktiv kostnad), bidrag, förlustgarantier m.m.
	Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansiering (2021): Skapa en

	pilot för nya samarbetsformerna mellan olika typer av investerare, så att kunskap kan delas och förutsättningar för en svensk Evergreen-fond förbättras. Chalmers Ventures har uttryckt en vilja att leda arbetet m h a exempelvis en av de större revisionsbyråerna, och de bör därför få uppdrag och medel för att undersöka förutsättningarna för att deras Evergreen-fond ska kunna skalas upp och göra större skillnad. Arbetet skulle också kunna inkludera t ex AP6 och Saminvest. Sedvanliga upphandlingsregler behöver tillgodoses i processen.
	Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansiering (2021): Vi föreslår att statliga aktörer såsom Vinnova, Almi, Saminvest, Industrifonden, Energimyndigheten m.fl. fortsätter med och växlar upp takten i sina investeringar inom ”green tech” och nya klimatsmarta affärsmodeller och teknik.
	Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansiering (2021): Det saknas tydliga regelverk för crowd funding och crowd fundingens potential för att ställa om klimatet (investeringar i gröna byggnader till exempel) är oklart. Därför bör Finansinspektionen ges i uppdrag att utreda möjligheten för crowd funding för att bidra till hållbar finansiering, och hur det kan säkras att spelreglerna verkligen stödjer klimatmålen.
	Naturvårdsverket (2022): Exempelvis kan man undersöka om lagen som styr pensionsstiftelser, AP-fondslagar och direktiv till Kammakollegiet kan ändras för att bättre bidra till finansiering av omställningen. Det är dock viktigt att förändringar inte påverkar regelverkens huvudsakliga syfte.
Finansiering – lån och garantier	Fossilfritt Sveriges (2022): Regeringen bör ansvara för att skapa kreditgarantier för lån under 500 miljoner kronor utan exportkoppling. Ett gemensamt behov hos många företag är att kunna dela risk för att få till investeringar. För att möta detta finns idag exempelvis olika former av statliga kreditgarantier. Fördelar med kreditgarantierna är att de dels ger ett statligt »godkännande« vilket underlättar för annat kapital att följa efter och dels att de ger en möjlighet för bankerna att ställa ut lån med längre löptid. Vanliga banklån har oftast en löptid på fem år, eftersom det är intervallet banken vanligtvis lånar upp till, medan omställningsinvesteringar utgörs av långa tidsperspektiv och hög kapitalintensitet vilket gör att företagen kan behöva finansiering under andra löptider exempelvis 10–15 år. De garantier som svenska omställningsprojekt

	kan söka idag är exempelvis svenska exportrelaterade kreditgarantier samt gröna kreditgarantier för stora gröna projekt med lån över 500 miljoner kronor. Det betyder att det finns en lucka och ett behov av gröna kreditgarantier för lån under 500 miljoner kronor som inte har exportkoppling.
	Fossilfritt Sveriges (2022): Regeringen bör ge Riksgälden i uppdrag att dubblera garantiramen för de gröna kreditgarantierna till totalt 160 miljarder kronor år 2024.
	Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansiering (2021): Systemet med gröna kreditgarantier bör utvecklas och byggas ut för att möjliggöra klimatomställande investeringar även på områden där teknikrisken är relativt hög, t ex för batteriproduktion.
	Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansiering (2021): För att harmonisera villkoren och möjliggöra omställningsprojekt som är beroende av råmaterial bör svenska staten införa importkreditgarantier för råmaterial, nära sammankopplat med höga miljövillkor och krav på hållbarhetsaspekter.
	Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansiering (2022): Tillsätt en utredning på Näringsdepartementet om hur statliga efterfrågegarantier, framför allt för de stora infrastrukturprojekt som måste genomföras i Sverige (för t ex vätgas och el, såväl produktion som överföringskapacitet) kan utformas, samt om utformning av statliga lånegarantier för utlåning till projekt med nya klimatomställande teknologier och cirkulära affärsmodeller, med upplevd högre risk. En sådan utredning skulle analysera även ev. påverkan av statsstödsreglerna. AGF22
	Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansiering (2022): Vi föreslår att regeringen, i det arbete som bedrivs i ministerrådet inom EU kommissionen för att utreda hur kapitaltäckningsgradsreglerna för banker kan differentieras, aktivt agerar för att differentiera regelverket så att gröna och klimatomställande projekt kan ha mer tillåtande regler än andra projekt.
	Klimatpolitiska rådets rapport (2022): De behöriga myndigheterna bör undersöka möjligheten att justera kapitalkraven genom att införa ett ”brunt straff” i syfte att motverka de klimatrelaterade

	risker som äventyrar den finansiella stabiliteten. Finansinspektionen var till en början skeptisk till regeringens förslag om att sänka kapitalkraven för fonder för tjänstepension som investerar i 'gröna' infrastrukturprojekt mot bakgrund av att sänkta kapitalkrav skulle kunna öka risken för finansiell instabilitet. Riksbanken har uttryckt liknande oro och menat att incitament för att öka hållbara investeringar bör skapas på andra sätt. Denna kritik riktar sig dock endast mot idén om en "grön stödfaktor" i kapitalkraven, det vill säga en minskning av kapitalkraven för vissa gröna projekt. Kritiken avser inte motsvarande förslag om en "brun straffaktor", det vill säga en ökning av kapitalkraven för vissa bruna projekt. Berörda myndigheter bör undersöka denna väg för att motverka de klimatrelaterade riskerna för den finansiella stabiliteten.
	Naturvårdsverket (2022): Undersöka hur staten kan facilitera framtagandet av strukturer för finansiering av omställningsinvesteringar som för närvarande inte kan få finansiering i den utsträckning som behövs från stora kapitalägare, exempelvis jordbrukssektorn och expansionsfasen av ny teknologi. Sådana lösningar skulle också bidra till ökad, och önskad, riskspridning i investeringarna för kapitalägaren och flyttar samtidigt delar av risken och analysansvaret till den organisation som förmedlar investeringen.
	Naturvårdsverket (2022): För att säkerställa att statens finansiella instrument och strukturer är ändamålsenliga och bidrar till den kapitalförsörjning till investeringar i den reala ekonomin som driver klimatomställningen föreslås att dessa utvärderas. Som exempel skulle Riksgäldens kreditgaranti för gröna investeringar kunna utökas till att kunna garantera obligationsemissioner och lån från andra än kreditinstitut och EKN:s gröna kreditgaranti har ett krav på att den underliggande verksamheten ska ha exportanknytning vilket kan exkludera bolag från att kunna söka garantin. - Fondbolag - Förvaltare av alternativa investeringsfonder
	Naturvårdsverket (2022): För att stimulera risktagande hos banker skulle en mer asymmetrisk riskdelning kunna underlätta kapitalförsörjningen. En struktur där staten tar en första förlust (first-loss) vid en misslyckad investering kan stimulera utlåning från bank till projekt där klimateffekten är

	hög men lönsamheten till en början låg eller teknologin oprövad. SIDA har större flexibilitet i de garantiinstrument de förfogar över på så sätt att de kan garantera andra typer av långgivare än banker, till exempel fonder och obligationsemittenter. Sådana garantier skulle också underlätta värdepapperisering av mindre lån vilket skulle möjliggöra finansiering av mindre företag Naturvårdsverket (2022): I syfte att accelerera investeringar i klimatomställning skulle villkoren för vilka aktörer som kan tilldelas kreditgarantier kunna ses över. Garantier för lån från andra aktörer än banker, som till exempel fonder, kapitalägande pensionsbolag eller garantier för obligationsemissioner och värdepapperisering av mindre klimatomställningslån till små och medelstora företag är exempel på vad som skulle kunna ingå i en sådan översyn. Fossilfritt Sveriges (2022): Regeringen bör ge Almi ett utökad uppdrag för sin utlånings- och investeringsverksamhet med fokus på att möjliggöra små- och medelstora företags klimatomställning. Avkastningsmålen för den utökade satsningen ska vara anpassade för att kunna ta nödvändig risk i tidiga skeden som marknaden ofta inte kan ta idag. Vid behov ska det även finnas möjlighet att göra avsteg från den marknadskompletterande rollen och finansiera mer än 50 procent i tidiga skeden.
Strategi, samordning och styrning	Fossilfritt Sveriges (2022): Organisering för kompetens, kvalitetsstämpel och långsiktighet. FFS punkt 1-6 kan skapas på olika sätt. De kan antingen skapas decentraliserat hos olika befintliga aktörer som idag har, eller kan bygga, kompetens att erbjuda tjänsterna. Regeringen kan då behöva ge utökade direktiv till de aktuella aktörerna. Ett andra alternativ är att regeringen bygger ut någon befintlig aktör som blir ett nytt kompetenscentrum och kan erbjuda ett par av tjänsterna, förslagsvis förslagen fem och sex, medan resterande tjänster skapas hos befintliga aktörer. Ett tredje alternativ är att regeringen skapar en ny institution som kan erbjuda alla tjänsterna samlat, en omställningsbank motsvarande de investeringsbanker eller utvecklingsbanker som finns i andra länder. Detta kan ge flera synergieffekter och ökad kvalitet då kompetensen samlas på ett ställe och kan utnyttjas för alla tjänster. De kan utföras av någon statlig aktör eftersom det underlättar för det privata kapitalet att

	våga investera. Det beror dels på att en statlig kvalitetsstämpel kan sänka risken för andra investerare och därmed leda till att hela finansieringskostnaden minskar, men också att en statlig aktör kan ta större risker och under vissa förutsättningar ha lägre avkastningskrav. Sätts en sådan struktur upp i Sverige behöver luckorna i nuvarande alternativ för finansiering kartläggas och rollerna hos befintliga statliga finansaktörer behöver utvärderas.
	Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansierings (2021): Givet att kunskapsnivån för vad som krävs för att klara näringslivets klimatomställning spretar måste vi genom olika initiativ öka förståelsen vad som krävs för företagen samt de finansiella aktörerna som förmedlar kapital. Bilden av hur olika finansiella strategier - både exkludering och resultatinkompatibla - både exkludering och resultatinkompatibla aktivt ägande - skapar skillnad för klimatomställningen behöver förtydligas. Arbetsgruppen rekommenderar att man kompletterar IDD / MiFID med ytterligare riktlinjer runt detta. Alternativt kan någon myndighet eller en branschorganisation tar fram generell information som kunder bör delges. Fossilfritt Sveriges (2022): Naturvårdsverket bör utöka Klimatklivet till att kunna ge bidrag för exempelvis förstudier, på motsvarande sätt som Industriklivet idag möjliggör för företag inom utsläppshandeln att söka bidrag. På längre sikt bör det utredas om Klimatklivet och Industriklivet kan slås ihop till ett omställningskliv. Syftet skulle vara att få en kontaktpunkt för dessa stöd, samt uppnå synergieffekter och ett effektivare system. Samverkansgrupp Näringslivets klimatomställning Arbetsgrupp finansierings (2021): Det bör följas upp och säkerställas att stöd så som industriklivet- och klimatklivet verkligen stöttar utsläppsminskningar även i nytillkomna och omställande industrier, samt att stöden är tillräckliga för att bolag ska kunna gå från pilot till demo och från demo till kommersiell anläggning. Klimatpolitiska rådets rapport (2022): Regeringen bör utöka sin förmåga att snabbt kunna utvärdera, anpassa och implementera ett bättre ramverk för hållbar finansiering. Lagstiftningen för hållbar finansiering, och miljö- och sociallagstiftningen mer generellt, utvecklas snabbt. Samtidigt växer detaljhandelns och institutionernas efterfrågan på hållbara finansiella produkter. I denna dynamiska miljö finns det en risk för

	politiska misstag med negativa effekter som undergräver legitima ansträngningar att finansiera klimatomställningen. Politiska åtgärder för att stödja ökade investeringar i de renaste ”gröna tillgångarna” kan exempelvis leda bort resurser från ”bruna tillgångar” där det behövs extra investeringar för att kunna uppgradera till en grön omställning. Omställningen från ”bruna tillgångar” till ”gröna tillgångar” kan gynna hållbarhetsmålen, men regleringar kan leda till att för lite investeringar görs i denna omställning. Det finns ett behov av en robust evidensbas för att utvärdera effekten av regelverken för hållbar finansiering för att kunna säkerställa en mer verksam och kostnadseffektiv omställning till en hållbar ekonomi. Regeringen behöver utveckla en förmåga att snabbt kunna reagera på finansieringsmetoder som inte är hållbara eftersom stora mängder finansiella resurser annars riskerar att användas på ett sätt som inte främjar en hållbar utveckling.
	Klimatpolitiska rådets rapport (2022): Regeringen bör inleda en utredning om genomförbarheten med att etablera en nationell grön investeringsbank (GIB). Detta skulle vara en statligt finansierad bank skapad för att tillhandahålla finansiella tjänster inriktade på gröna projekt och för att underlätta investeringar från den privata sektorn i syfte att stödja klimatomställning och övergången till en hållbarhetsanpassad ekonomi. Argumenten för en GIB är att: a) den skulle tillhandahålla finansiella resurser där andra finansmarknadsaktörer inte kan eller vill investera, b) den skulle stimulera investeringar från den privata sektorn via sin bankverksamhet och c) en svensk GIB skulle effektivt kunna samordnas med GIB:er i andra medlemsstater inom EU och andra internationella GIB:er. En GIB skulle vara ett mellanting mellan statlig och privat bank, och för att den ska fungera som avsett så måste rollen och omfattningen tydligt avgränsas. En GIB som tränger undan privata investeringar, eller undergräver eller blir ett duplikat till andra statliga finansieringsinsatser, skulle vara kontraproduktivt och kostsamt. En GIB ska verka med ett tydligt och transparent hållbarhetsmål och därigenom bidra till att minska politisk ovisshet kring regeringens stöd till direkta hållbarhetsfrämjande åtgärder. En GIB kan vara statligt finansierad men även ta in kapital från privata investerare och därmed potentiellt bidra till en balanserad fördelning av risker mellan olika

	finansiella aktörer. Erfarenheter från att observera andra EU-länders statligt finansierade investeringsbanker ger värdefulla insikter om hur Sverige skulle kunna gå tillväga för att etablera sina egna.
	Klimatpolitiska rådets rapport (2022): Regeringen bör främja investeringsinflöden genom att vidareutveckla en politik som stödjer en utländsk och hållbar näringslivsutveckling i Sverige. Den komparativa fördelen för utländska aktörer att investera i Sverige för hållbar affärsutveckling bör göras tydligare. En ambitiös klimatpolitik möjliggör minskade koldioxidutsläpp och kan stimulera investeringsinflöden och etablering av företag som behöver pålitliga och rena energikällor. Regeringen kan därmed stödja ekonomisk tillväxt och klimatpolitiska mål genom att stödja investeringsinflöden för minskade koldioxidutsläpp.
	Klimatpolitiska rådets rapport (2022): Regeringen bör bygga upp sin kapacitet att kunna balansera riskerna mellan privat och offentlig sektor, exempelvis genom rutiner för en snabb utveckling av tillämpningslagstiftning och myndighetsåtgärder. Det är viktigt att överväga fördelningen av riskbärande mellan offentlig och privat sektor avseende hållbar finansiering. Det starkaste argumentet för riskbärande är att vissa av riskerna i klimatomställningen endast kan bäras av staten. Vissa hållbarhetsrelaterade risker kan inte hanteras av privata marknadsaktörer och om inte staten tar den risken så kommer privata aktörer att vara ovilliga att investera eller utveckla sina verksamheter för hållbara finansiering. Ett viktigt motargument mot en sådan politik är dock att staten kan skapa ett scenario med en 'moral hazard', ett överdrivet risktagande, där statens garantier leder till att privata aktörer tar stora risker. För att undvika ett sådant scenario måste de hållbarhetsfrämjande åtgärderna införas på ett sätt som upprätthåller ett balanserat riskbärande. Vidare så föreligger ett potentiellt problem med att tilldela ett hållbarhetsuppdrag till de allmänna pensionsfonderna eftersom de som kommer att bära risken är framtida pensionärer istället för allmänheten som helhet. Regeringen behöver bygga upp sin förmåga att styra riskbärandet nu, eftersom detta kommer att vara av stor betydelse i framtiden. Och inte endast på grund av att nya investeringar och affärer innebär komplexa risker, utan också på grund av den föränderliga karaktären hos de risker som hänför sig

	till hållbar finansiering. Regeringen skulle inledningsvis kunna skapa en kommission bestående av aktörer från den privata sektorn tillsammans med Fossilfritt Sverige, Naturvårdsverket, Finansinspektionen samt finans-, industri-, miljö- och infrastrukturdepartementet. Vi rekommenderar att regeringen överväger att tilldela en permanent organisatorisk enhet ansvaret för riskbalanseringen mellan den offentliga och privata sektorn. Enheten kan exempelvis skapas inom en avdelning, en myndighet eller till och med ett departement.
	Klimatpolitiska rådets rapport (2022): Regeringen använda sig av samordningsorgan för att främja hållbara finans- och affärsmodeller. Olika regelverk över olika politikområden kan oavsiktligt komma att motverka varandra. Potentiella vinster i samband med miljöskydd skulle därför kunna realiseras genom att anpassa regelverken till klimatpolitiska mål. Eftersom det finns ett behov av att utveckla hållbarhetsbaserade affärsmodeller, och stor tillväxtpotential inom hållbarhetssektorn, bör statliga myndigheter som Finansinspektionen, Energimyndigheten, Tillväxtverket, VINNOVA, Boverket och Svensk Exportkredit (SEK) med flera användas i ett samordnat arbete för att åstadkomma en ökad utveckling av hållbarhetsföretagens ekosystem.
	Klimatpolitiska rådets rapport (2022): Även om det nuvarande ramverket kring tillsyn till viss del omfattar klimatrelaterade risker finns det ett behov av att ompröva dess fokus på informationskrav och istället gå mot mer strukturella och/eller tvingande åtgärder. Den svenska inriktningen har historiskt sett varit att implementera hållbarhetspolicy genom informationsspridning snarare än förändring i industristruktur, med vissa undantag (främst vad gäller hur Riksbanken valt att utesluta specifika koldioxidintensiva investeringar från den egna portföljen). Berörda myndigheter har främst arbetat med att förbättra tillgången till information som rör sambandet mellan tillsyns- och hållbarhetsmål samt med att ge icke-tvingande råd till marknadsaktörer om hur exempelvis exponering mot klimatrisker kan minskas. Strukturpolitik eller mer tvingande politiska åtgärder såsom justeringar av kapital- och likviditetskrav eller fastställande av kreditlimiter har sällan använts. Det här förhållandet bör omprövas med tanke på allvaret i det hot som klimatförändringarna utgör både beträffande prisstabilitet och finansiell stabilitet.

	Klimatpolitiska rådets rapport (2022): En utökad dialog behövs för att tydliggöra det uppdrag som Riksbanken, Finansinspektionen och andra myndigheter har kring användandet av tillsynspolitik för att främja en hållbar utveckling. En anledning till att dessa myndigheter inte har använt strukturpolitiska eller tvingande åtgärder i större utsträckning är tolkningen av deras uppdrag. Finansinspektionen har uppgett att det inte ingår i deras uppdrag att höja eller sänka kapitalkraven för vissa typer av exponeringar endast i syfte att främja en hållbar utveckling. På samma sätt har Riksbanken uppgett att hänsyn tas till ”principen om marknadsneutralitet” vilket innebär att statliga ingripanden inte får snedvrída konkurrensen utan objektiva skäl. Det finns dock befogad kritik mot principen om marknadsneutralitet eftersom den inte kan garantera någon effektivitet vid marknadsmisslyckanden. Åtgärderna för en hållbar finansiering kan följaktligen ses som korrigeringar av marknadens tendens att underskatta riskerna med icke hållbara investeringar och överskatta riskerna med hållbara investeringar. Den politik som nu bedrivs medför inte att ett bredare hållbarhetsuppdrag för Riksbanken, Finansinspektionen och andra myndigheter måste antas. Hållbarhet generellt, och klimat i synnerhet, påverkar redan fastställda tillsynsmål som finansiell stabilitet och prisstabilitet.
	Naturvårdsverket (2022): Samordning inom Regeringskansliet för bättre effekt av olika initiativ. Frågorna kring kapitalförsörjning och näringslivets klimatomställning skär horisontellt genom olika ansvarsområden i Regeringskansliet. Det pågår flera initiativ, regeringsuppdrag och utredningar samtidigt och flera myndigheter har uppdrag som rör olika former av kapitalförsörjning - bidrag, riskkapital, garantier och lån – till klimatomställningen. En samordning inom Regeringskansliet och översyn av regeringsuppdrag, stödsystem och olika initiativ riktade mot myndigheter, näringsliv och finansmarknad behöver göras för att uppnå bättre effekt av statens åtgärder och ge såväl näringslivets och finansmarknadens aktörer ökad tydlighet kring de mål, verktyg och medel som finns för att underlätta kapitalförsörjningen till näringslivets klimatomställning. Baserat på dialogen med myndigheter och finansmarknadsaktörer bör följande områden prioriteras;

	- Göra en översyn av, utveckla och samordna de olika statliga instrumenten för kapitalförsörjning, bidrag, lån, garantier och riskkapital, för att säkerställa användbarhet, ändamålsenlighet och tillgänglighet. -Utreda hur samordning av myndigheter bäst sker och utforma tydliga instruktioner därefter. - Utse en lämplig myndighet eller annan aktör som kan bistå finansiella och icke-finansiella aktörer att tolka taxonomin och klimatmål.
	Naturvårdsverket (2022): En nationell plattform för hållbar finansiering - en väg in För att accelerera finansmarknadens bidrag till klimatomställningen behövs en ökad samverkan mellan stat, näringsliv och finansmarknaden. Därför föreslås en myndighetsledd nationell plattform för hållbar finansiering – en väg in. Exempel på liknande nationella plattformar för hållbar finansiering finns i Nederländerna och Storbritannien vilka på olika sätt integrerar klimatpolitiken med finansmarknaden. En nationell plattform skulle kunna fungera som en paraplyorganisation under vilken initiativ riktade mot finansmarknaden och näringslivets klimatomställning kan samlas. En plattform för hållbar finansiering borde även inrymma ett expertkompetenscentrum med samlad kunskap om exempelvis klimatdata, klimatförändringar, bedömning av olika teknikers klimatnytta, befintliga och planerade politiska styrmedlen på klimatområdet samt existerande stödsystem, fonder och statliga instrument för riskdelning. Att samla data, fakta, information om svenska och europeiska stödsystemen och expertis på ett ställe skulle bidra till att minska den risk finansiärer upplever vid finansiering av klimatomställningsprojekt och öka näringslivets möjlighet att få tillgång till finansiering. En plattform för hållbar finansiering kan också fungera som forum för samverkan, informationsspridning och för utveckling av instrument och strukturer för kapitalförsörjning. Baserat på dialogen med myndigheter och finansmarknadsaktörer bör följande områden prioriteras; - Skapandet av ett expertkompetenscentrum, en väg in, för att bistå näringslivet och finansmarknadens aktörer med en samlad kunskap om klimatförändringar, bedömning av olika teknikers klimatnytta, och vilka de befintliga politiska styrmedlen är och hur dessa påverkar deras

	förutsättningar så att riskerna för de privata finansierarna minskar. - Utveckla och tillgängliggöra klimatdata. Utreda om, i vilken utsträckning och i så fall hur staten kan tillgängliggöra klimatdata som myndigheter förfogar över och som näringsliv och finansiella aktörer behöver för sin klimatrapportering och investeringsbeslut. - Samla information om vilka svenska och EU-stödsystemen som finns, vilket eller vilka stödsystem som passar till specifika typer av projekt och hur det privata kapitalet kan matcha detta på lämpligast sätt.
	Naturvårdsverket (2022): Göra en översyn av och samordna de olika nationella stödsystem (bidrag, lån och garantier) för att identifiera åtgärder som behöver vidtas för att effektivisera statens befintliga insatser. Översynen bör omfatta regulatoriska hinder för statens finansiella instrument som syftar till att främja klimatomställningen och föreslå hur dessa kan anpassas eller kompletteras med annan reglering för att bättre bidra till finansiering av grön omställning. Kraven för att kunna utnyttja statens gröna kreditgarantier som ombesörjs av Riksgälden och EKN bör utvärderas. Exempelvis skulle kreditgarantin för gröna investeringar kunna utökas till att omfatta garantier för obligationsemissioner och lån från till exempel fonder, kapitalägande pensionsbolag, inte bara från banker. Möjligheten att ge garantier för klimatomställningslån till små och medelstora företag utan exportanknytning skulle också kunna ingå i en sådan översyn. För att underlätta kapitalförsörjningen från banker bör även en mer asymmetrisk riskdelning av garantierna utvärderas. En struktur där staten tar en första förlust (first-loss) vid en misslyckad investering kan stimulera utlåning från bank till projekt där climateffekten är hög men lönsamheten till en början låg eller teknologin oprövad. Genom att tillåta garantistrukturer liknande Sidas för finansiering till näringslivets klimatomställning i Sverige skulle finansieringsprodukter för investeringar i mindre lönsamma branscher eller fonder för ny teknik möjliggöras. Värdepapperisering av många små lån till elektrifierade arbetsmaskiner eller omställningslån till jordbrukare skulle kunna omvandlas till obligationer med statlig garanti som de stora kapitalägarna och kapitalförvaltarna skulle kunna investera i. Staten tar en större risk men om målet är att bidra till ökad kapitalförsörjningen till

	näringslivets klimatomställning så skulle en sådan konstruktion underlätta för näringslivets tillgång till lånefinansiering som ett komplement till bidragsfinansiering.

Bilaga 1

Sammanställning strategier, mål, handlingsplaner och visioner med direkt anknytning till grön omställning och näringslivet

Källa: Tillväxtanalys (2021)

Namn	År	Typ
Sveriges regering och riksdag		
Miljömål	1999	Mål
Sverige 2020-strategin	2010	Färdplan
Svensk handlingsplan för energi från förnyelsebara källor	2010	Handlingsplan
Svensk handlingsplan för det internationella havsmiljösamarbetet	2010	Handlingsplan
Miljöteknik	2011–2014	Strategi
Strategi för den arktiska regionen	2011	Strategi
Strategi för att nå miljö kvalitetsmålet giftfri miljö och generationsmålet	2013	Strategi
Mineralstrategin	2013	Strategi
Svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster	2014	Strategi
Nationell handlingsplan för energieffektivisering	2014	Handlingsplan
Fossilfritt Sverige	2015	Färdplan
Maritima strategin	2015	Strategi
Hållbart företagande	2015	Skrivelse
Hållbar konsumtion	2016	Strategi
Klimatpolitiska ramverket	2017	Lag
Nationell avfallsplan	2018	Handlingsplan
Nationell strategi för klimatanpassning	2018	Strategi
Plattform för internationellt hållbart företagande	2018	Initiativ
Export- och investeringsstrategin	2019	Strategi
Cirkulär ekonomi i Sverige	2020	Strategi
EU kommissionen		
Lisabon Strategy	2000–2010	Färdplan
Raw materials initiative	2008	Initiativ
EU:s Östersjöstrategi	2009	Strategi
Europa 2020-strategin	2010	Färdplan
Europa 2020 - Resource efficiency roadmap	2011	Färdplan
Eco-innovation Action Plan	2011	Handlingsplan
Klimatanpassningsstrategin	2013	Strategi
European innovation partnership	2013	Partnerskap

Open innovation, open science and open to the world - a vision for Europe	2016	Vision	Bilaga 2
A European strategy for plastics in a circular economy	2018	Strategi	
Handlingsplan för finansiering av hållbar tillväxt	2018	Handlingsplan	
Bioekonomi EU	2018	Strategi	
Cirkulär ekonomi i EU (del av green deal)	2020	Strategi	
A European green deal	2020	Färdplan	
EU Biodiversity Strategy for 2030	2020	Strategi	
EU:s industristrategi	2020	Strategi	
En SMF-strategi för ett hållbart och digitalt EU	2020	Strategi	
Long-term low greenhouse gas emission development strategy of the EU	2020	Strategi	
Nordiska ministerrådet			
Bioekonomi i Norden	2018	Handlingsplan	
Nordisk vision 2030	2019	Vision	
FN			
Agenda 21	1997	Vision	
Green economy initiative/ Inclusive Green Economy	2008	Handlingsplan	
Strategic Plan for Biodiversity, including the Aichi Biodiversity Targets	2011–2020	Strategi	
10-åriga ramverket för hållbar konsumtion och produktion	2012	Partnerskap	
Agenda 2030	2015	Strategi	
OECD			
Green growth	2011	Strategi	
OECD work for a sustainable ocean	2013	Handlingsplan	
Branschorganisation			
Nationell Biogasstrategi 2.0	2018	Strategi	

Regeringskansliet

Utdrag
Protokoll§ 1
1 bilaga2022-05-12
N2022/01185

Näringsdepartementet

Uppdrag att kartlägga behov och identifiera fokusområden för fortsatt arbete för finansiering av näringslivets gröna omställning

Regeringskansliet ger tidigare generaldirektören Hans Lindblad i uppdrag att, i enlighet med vad som närmare framgår av *bilagan*, bistå

Finansdepartementet och Näringsdepartementet i arbetet med att kartlägga behov med fokus på slutsatser från befintliga arbetsströmmar inom området finansiering av näringslivets gröna omställning samt presentera utvecklade fokusområden för att möta behovet av åtgärder inom identifierade områden.

Uppdraget gäller från och med den 12 maj 2022 till och med den 15 augusti 2022.

Kostnaderna för uppdraget ska belasta utgiftsområde 1, Rikets styrelse, uppförda anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m., anslagsposten 1 Till Regeringskansliets disposition, budgetram 7 Finansdepartementet.

Beslutet har fattats av chefen för Näringsdepartementet, statsrådet Karl-Petter Thorwaldsson.

Utdragets överensstämmelse
med originalet intygas

Marie Loose

Utdrag till

Statsrådsberedningen/SAM, EUKANSLIET och GRANSK

Finansdepartementet/FMA och BA

Infrastrukturdepartementet/US, TP och TM

Miljödepartementet/KI NA och ME

Hans Lindblad

Näringsdepartementet

Uppdrag att kartlägga behov och identifiera fokusområden för fortsatt arbete med näringslivets gröna omställning

Sammanfattning

Klimatomställningen är en av regeringens främsta prioriteringar och här är näringslivets omställning en central del. Regeringen har genomfört en rad åtgärder för att främja en grön omställning, bl.a. genom att införa statliga gröna kreditgarantier och satsningen på Industrilivet. Regeringen avser fortsätta driva på en allt snabbare klimatomställning och samtidigt möjliggöra fler privata investeringar som bidrar till minskade utsläpp, ökad export och nya arbetstillfällen. Den fortsatta gröna omställningen av näringslivet har diskuterats i flera sammanhang, bl.a. inom regeringens samverkansprogram och inom kommittén Fossilfritt Sverige. En sakkunnig person, i det följande utredaren, ges i uppdrag att bistå Finansdepartementet och Näringsdepartementet i arbetet med att kartlägga behov utifrån slutsatser från befintliga arbetsströmmar inom området näringslivets gröna omställning samt presentera utvecklade fokusområden för att i större utsträckning möta behovet av åtgärder inom identifierade områden. Fokus i arbetet ska ligga på hinder inom finansmarknadsområdet, men även andra hinder inom andra områden för näringslivets gröna omställning är aktuella.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 augusti 2022.

Behov av ökade investeringar för näringslivets gröna omställning

För att Sverige ska kunna uppnå våra klimat- och miljömål behöver näringslivet fortsätta genomföra en grön omställning som kommer att kräva ytterligare stora investeringar. Det handlar bland annat om investeringar i ny och oprövad teknologi, omställningsinvesteringar i etablerad industri samt kapitalkrävande infrastrukturprojekt. Finansieringen av dessa investeringar

behöver framför allt komma från privat och institutionellt kapital, men kan även komma från statliga medel och EU-medel. För att kunna öka investeringarna i den takt som behövs, kan både ekonomiska och andra styrmedel samt alternativa finansieringsmodeller bli aktuella. Detta omfattar bl.a. styrmedel som syftar till att skapa en mer hållbar finansmarknad.

Flera kartläggningar och behovsanalyser har gjorts på området, vilka har resulterat i en bred uppsättning åtgärdsförslag, bl.a. inom ramen för arbetet i regeringens samverkansprogram Näringslivets klimatomställning, Fossilfritt Sverige och Klimatpolitiska rådet.

Det finns ett behov av att utifrån en sammanvägning av gjorda kartläggningar presentera utvecklade fokusområden för vidare arbete och åtgärder på området.

Uppdraget

En utredare får i uppdrag att bistå Finansdepartementet och Näringsdepartementet i arbetet med att främja en fortsatt grön omställning. Utredaren ska:

- kartlägga och sammanställa behov och åtgärdsområden från befintliga analyser på området samt eventuella ytterligare relevanta åtgärdsområden, samt
- utveckla genomförbara, kostnadseffektiva och ändamålsenliga förslag på möjliga fokusområden, med befintliga satsningar tagna i beaktande, samt vid behov konsekvensbeskriva dessa.

Fokus i arbetet ska ligga på hinder inom finansmarknadsområdet, men även hinder inom andra områden för näringslivets gröna omställning är aktuella. Exempel på åtgärdsområden utifrån befintliga analyser:

- behov av marknadskompletterande kompetens för kvalificerad rådgivning, informationsstöd och matchning i syfte att öka finansiärers förståelse för teknik- och affärsrisker,
- behov av förbättrad datatillgång och transparens i syfte att underlätta för finansmarknadsaktörer att fatta informerade beslut och göra korrekta riskbedömningar,
- behov av förbättrade finansieringsmöjligheter, till exempel genom nya eller breddade typer av riskavlyftande åtgärder,

- behov av uthålligt kapital, både när det gäller finansiering som överbryggar flera finansieringsfaser och för att främja långsiktighet i investeringsbeslut.

Utredaren ska, utöver relevanta delar av de analyser som anges ovan, förhålla sig till regeringens arbete med klimathandlingsplanen och arbetet på EU-nivå med hållbarhet på finansmarknadsområdet.

Utredaren ska under arbetets gång föra en kontinuerlig dialog med berörda departement.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 augusti 2022.